

Marcin Kromer
Rozmowa dworzanina z mnichem

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Pisma polityczne

oprac. Anna Nath-Dokurno, Piotr Małek

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-08-5

strona: kt

1: O wierze y

2: o náuce Luterſkyey.

3: **Rozmowá Dworzániná**

4: **z Mnichem.**

5: Cum Gratia & Priuilegio.

strona: Av

Przemowá

1: **Pifarz czy=**

2: **telnikowi zdrowya.**

3: **A** Czkołwyek zá chućyą y chćiwo=

4: śćyą vznánya prawdy y rzeczy

5: zbáwyennych/ ktora ſye tych czáfow po=

6: ſpolićye we wſſech ludźyach okázuye/

7: národziło ſye wſſedy pińánya o wyerze

8: álbo religiey/ ták wyele iż nye tylko

9: wyęcey przyczynyać nyetrzebá/ ále by

10: y dobrze vyąć/ á powſćyęgác tych kto=

11: rzy ſye zá miſtrze wydawáya/ vcznyá=

12: mi nyebywſſy: A wſſákoż iż wyele yeſt

13: ludźi oboyey płci w narodźye náſſym

14: Polſkim/ ktorzy rádźi ſye też około tá=

15: kich rzeczy y pińmá obyeraýa/ á Nye=

16: myeckyego áni Láćinſkyego pińmá nye

17: czytáya/ álbo nyerozumyeya/ zdało mi

18: ſye zá potrzebná/ nyeco o tákich rze=

19: czach náſſym yęzykyem nápiſác/ á z=

20: wſázczá wtey ninyeyſſey roznicy y ro=

21: ſtyrku około rzeczy zbáwyennych/ czego

22: fye ma człowyek krześciyáńłki trzy=

mác/

strona: A2

do Czytelniká.

1: mác/ czego wyłtrzegác/ á yáko ma rozu=

2: myeć o tey náuce/ ktora Nyemcach

3: od Luthrá y od yego náłłádownikow

4: álbo vcznyow od trzydźyeści lat náłtá=

5: łá/ około ktorey yákmirz włfytek łpor

6: yełt myedzy ludźmi. Bo yełt ich wyele/

7: ktorzy gdy fye czego imá/ niczym innym

8: tego nye podpyeráya/ yedno iż ten álbo

9: on ták piłá. A iżeby rzecz łácnyełłá

10: ku poyećyu byłá/ á nic fye zobu łtron

11: nye opuściło/ ták fye nápiłáło yákoby

12: fye dwa myedzy łobá rozmawyáli/

13: Dworzánin yednę/ á Mnich drugá łtro=

14: nę dźyerząc. Gdźye zá to prołłe/ áby fye

15: żaden tym nye obrażał/ iż tym ołobam

16: tá rozmowá yełt przypíłaná/ álbo yełli

17: fye komu będźye widźyáło iżeby fye

18: gdźye nye dokońcá vtciwą mowá álbo

19: teź dotknyenim yákim włłczypliwym

20: nyeco wykroczyło: A bowyem to yełt

21: włáłność y przyłtoyność tákich roz=

22: mow/ iż nye záwłłe fye ták piłłe/ yáko

23: łłuffłnye ma być piłłano/ á nye to co o=

24: nemu ktory piłłe/ ále co ołobye oney

25: ktorey mowá przywłłłczoná bywa/

strona: A2v

Przemową do czytelniká.

- 1: przyſtoi/ álbo teź co ſye poſpolicýe nye=
- 2: dzy tákimi oſobámi náyduye. Czego ſo=
- 3: bye ku zelżenyu brác nyemáýą cí/ kto=
- 4: rzy ſye wczym tákim nyeczuyą. Sąć
- 5: wkáždym ſtanye źli y dobrzy: Ale yed=
- 6: nák to táyno nye yeſt/ czego ſye w kto=
- 7: rym ſtanye nawyęcey závádzá: A yá=
- 8: ko dobrego źli ſobye przywłáſfczáć nye=
- 9: mogą/ ták yeſli co złego/ tego dobrzy á
- 10: ſtáteczni ludźi w ſwym ſtanye nye tyl=
- 11: ko nye pochwałą/ ále z żáłoſćyą y wſty=
- 12: dem vżywáýą/ á iżeby ſye to nápráwi=
- 13: ło/ chutliwye ſye ſtáráýą. Nikt ſye teź
- 14: nye dźiwuy/ iżem imyenyá ſwego nye=
- 15: przypíſał: Dla tegom to vczynił/
- 16: áby rzecz fáme w ſobye roz=
- 17: byerano/ á nye z oſo=
- 18: by ſádzono.
- 19: Yeſli to wdzyęcznye przyymyeſz/
- 20: potka ćye wrychle dáli Bog/ co
- 21: lepſſego y pożytecz=
- 22: nyeyſſego.
- 23: Zátym ſye dobrze myey.

O wyerze

strona: A3

Rozmowá

Dwor. z Mnichem.

2: o náuce Luterskyey.

3: Rozmowá Dworzániná

4: z Mnicchem.

- 5: **D**Worzánin. Słyłz ty li=
6: cemyerniku/ Ancykry
7: ftow flugo/ nyeprzyya=
8: cyelu prawdy y krzyzá
9: Kryftułowego. Mnich.
10: Kogo ten woła ták pye=
11: knymi przezwiłki? D. Tobye mowye
12: wilku w owczy poftawy/ ty w błazeń=
13: fkim odżyenyu/ któryś fye po błazeńfku
14: ogolił. M. Ku mnye ten mowi/ Muśi
15: być człowyek tey nowey wyáry/ ktora
16: nye dawno w Nyemcach powtálá.
17: Znáć iż dworzánin. Poydę przedfye yá=
18: koby nyebacząc/ ábych guzu nyedoftał/
19: Bo zá takim gromem rad pyorun biye.
20: D. Mnicchu/ mnicchu. M. Ozwę mu fye/
21: wffák mye nie zye. A mnye wołá z do=

A iij

bry

strona: A3v

Rozmowá Dworzániná

- 1: bry pánye? D. Yákoby nyeflyfłáł álbo
2: nyerozumyał. M. Dżiwnymi mye i=
3: myony krzcífz/ á nic nye w wyęzuyefz.
4: D. Wey mnicchá/ brałby. Owa kyedybyć
5: kto co w wyęzał/ przekrzciłby fye/ y z=
6: rzućiwfłfy tę błazeńfká kápice ze wfłfyt=

- 7: kimi zabobony licemyerniczymi/ przy=
 8: yąłbyś ewąngelią. M. Czemu nic. D.
 9: Ować łákowłtwo [!] pánuye. M. Nye=
 10: wyem komu wyęcey pánuye/ mnyeli/
 11: ktory ná fwey kápicy przełtawam/ czyli
 12: tym/ ktorzy dla tego iżeby nyedáwác co
 13: czyye yełt/ álbo y cudze brác/ od wyáry
 14: y śwýetych obyczáyow y vftaw przod=
 15: kow fwych odstępują. D. Nyewyem
 16: kto táki. M. A za nye cí/ ktorzy fye tey
 17: nowey ewąngeliey yęli/ áby koścyoły z=
 18: łupili/ kfyężą vćikáli/ dźyeśyęcín nye=
 19: dawáli/ czynńfow nyepłáćili/ role/ łąki/
 20: wśi koścyelne odeymowáli? D. A nye
 21: czynią tego też wálły bofzkowye nye=
 22: ktorzy/ ktorzy obrázy liżą? Was rzeko=
 23: mo bronyą/ A day lám dwye ná łęć/
 24: yáko Stańczyk mowi. A tak nye wyá=
 25: ráć przyczyną tego/ iż wam kfyężey y

mnichom

strona: A4

z Mnichem.

- 1: mnichom dźyeśyęciny y wśi byora/ ále
 2: iż tego źle vżywaće/ á wezwányu y po
 3: winowáctwu fwemu dofyć nye czyni=
 4: cye. M. Nye bacząc ya też iżebyście wy
 5: pánowye dworzánye y rycerze fwemu
 6: dofyć czynili. Yuż wam też bárzo mye=
 7: cze y groty po rdzewyály/ á rychley v
 8: drugyego kfyáłzki naydzie/ niżli plefzki.

- 9: Ale daymy temu pokoy. Nyemowyeć
10: ya iżeby dla wyáry komu co brano/ ále
11: iż dla bránya ftárey á dobrej wyáry
12: przodkow fwych odstępuyeće. D. Wyá=
13: ry my nye odstępujemy/ y owífem
14: dźyerżymy yą/ yáko yey nas pan Kry=
15: ftus náuczył. Ale wáfych mniífych y
16: popowfkich fnow y zabobonow/ á papye
17: fkich wymyfow y báłwochwálftwá:
18: ktore fą przeciwko wyerze y flowu Bo=
19: żemu/ ktoremiścye yuż dofyc długo
20: śwját błáźnili/ á chwałę bożą y dobro=
21: dźyeyftwá Kryftufowe dla fwego po=
22: żytkueće tłumili. Sweścye dobre v=
23: czynki/ śwjatości koścyelne/ y krole=
24: ftwo nyebyefkycyeproftym ludźyom prze
25: dawáli/ á mowyc długo modlitwy á

czy=

strona: A4v

Rozmowa Dworzániná

- 1: czyścem/ ktory yeft nakowálnya wífyt=
2: kich wáfych pożytkow ftráfłac/ domy=
3: ścye wdow y šírotek pożyráli. A żaden
4: zwas dármo drzwi koścyelnych nye zá= (marg) [Mala. 1.](#)
5: [Math. 23.](#) (-)
6: wrze/ áni ołtarzá kádzi/ yáko prorok o
7: was powyáda. Zámykaće kroleftwo
8: nyebyefkycyepred ludźmi/ fámí nye w=
9: chodźicye áni inym wniś dopuścza=
9: cye/ iżebyścye we wífem nád námi láí=

- 10: ki/ yáko nas zowyećye/ gorę myeli/ á z
 11: yálmuzny y czyłzkyego potu nálfego y
 12: nálfych vbogich ludkow/ proznuyąc/ pfy/
 13: chłopy/ ízkápy karmili/ á dobrego bytu
 14: y fwey woley we wfłytkyey rofpuftno=
 15: ści łotrzy z łotry y z kurwámi vzywáli.
 16: M. Tći fye wždy łam/ yełli mnye nye=
 17: chcefz. D. Prawdę mowyę. Lotrowye=
 18: ścyę wfłyfcy mniłfy y kfyęża/ wełpołek
 19: y z bogyem fwym á bálwánem papye=
 20: zem. M. Nowe to dworfstwo/ ktore po=
 21: dobno z tey nowey ewángeliey/ vroflo/
 22: ták łprofnyę á nye vtćiwye mowić. Iná
 23: czyęci przed láty dworzánye mawyáli.
 24: Ale nye dźiwuyę fye temu/ Bo z obfi=
 25: tości łercá vłtá mowyą/ yáko pan Kry=

ítus

strona: B

z Mnichem.

- 1: ítus powyáda/ á gárnyec álbo konew
 2: tym opływa/ czym yą przeleyełz.(*marg*) [Math. 22.](#) (-) Yeft=
 3: ści prawdá/ iż my duchowni (á Boże day
 4: to byłmy prawdźiwye duchownymi
 5: byli) nye dokońcá **dorbże** [!] vzywamy te=
 6: go co nam Bog dał. Ale nye lepyey wy
 7: teź pánowye dworzánye y rycerłtwo.
 8: Mogłbychći ya teź przypomnyeć wálfe
 9: y wálfych żon łáncuchy/ bramy/ rzezá=
 10: nye/ łfnurkowánye/ pirze/ durkowánye/
 11: háfttowánye/ gry/ pfy/ y ine łtroye/ már

- 12: ności/ y vtráty: Nye znabożeńítwác tež
- 13: pochodzi/ iześcye nam drwá zdrożyli.
- 14: A yednák ya tego wam wślem wobyc
- 15: nyeprypifuyę. Yest wyele onych/ do=
- 16: brych/ y ftátecznych dworzánow y ryce=
- 17: rzow/ ktorzy nye winni zá zlé á nyestá=
- 18: teczne ćirpyeć. Także by tež pánowye
- 19: dworzánye o kfyżey rozumyeć myeli.
- 20: Ale ftára przypowyeść/ kto w pyecku
- 21: lega/ten drugyego ozogyem máca. D.
- 22: Ale my wždy fwe vtracamy/ wy vbo=
- 23: gich pártkę/ á pot nálfych poddáných.
- 24: M. Tenże wy też pot vtracácye: A yu=
- 25: ześcye ye tak vćifněli y vdręczyli cyę=

B

fzkimi

strona: Bv

Rozmowá Dworzániná

- 1: fzkimi á vltáwicznymi robotámi y wi=
- 2: námi/ iz muśi fye Bog nád wámi/ zá
- 3: ich wzdychánim y płáczem/ ich krzyw=
- 4: dy pomścić. Prawdác yest/ izby kfyżey
- 5: przyftoynney było tym dobrze śláfó=
- 6: wác/ co im nye tylko dla ich fámých/
- 7: ále y dla vbogich yest dano álbo poru=
- 8: czono/ á wam fwyeckim dobry przy=
- 9: kład z fyebye dáwác. Ale gdy my was
- 10: lidźby nyefluchamy/ nye nápiraycye
- 11: fye yey też od nas. Káždy zá fyę Bogu
- 12: będye lidźbę czynił. Ty ktoś/ ktory cu=
- 13: dzego flugę fądziłz. Pánu fwemu ftoi ál= (marg) Rom. 14.

1: Nápomi

2: nánye ko

3: mu nale=

4: ży/ á ya=

5: kye. (-)

14: bo vpada/ yáko fwyęty Páweł piŕŕe. D.

15: Wždy was możemy vpominác/ według

16: onego piŕmá: Každemu Bog poruczył

17: o yego bliźnim. M. Vpominác bráter= (marg) Eccle. 17. (-)

18: ŕkye/ ále nye brác/ áni łáyác/ álbo ŕromo

19: ćić. D. Wŕŕák fwyęty Páweł piŕŕe/ karz/

20: łay/ álbo bákay. M. Aleś opuścił/ we(marg) 2. Tim. 4. (-)

21: wŕŕey ćirpliwości y náuce. A teź to ro=

22: ŕkázuye Biŕkupom/ nye dworzánom/

23: áni żadnym ŕwyeckim.(marg) 2. Tim. 5. (-) Y to tenże Pá=

24: weł/ Stárŕŕego (nye ták wlećyech yáko

25: wdoŕtoyeńŕtwe) nye kaźe bákác/ ále

pro

strona: B2

z Mnichem.

1: proŕić yáko oycá. D. O dźyefyęćiny

2: nic/ áni o inne poźytki wáŕŕe/ yuź ich

3: nábywayćye y vzywayćye yáko chcećie/

4: yedno ŕlowá Boźego nam nye broń=

5: ćye/ yelli go łámi nas vczyć nye chcećye.

6: Yuź nas dáley ludzkimi vŕtáwámi/ y

7: Ancykryŕtowemi á dyabelŕkimi zabo=

8: bony zá nos nyewodźćye/ áni w bálwo=

9: chwálŕtwo przywodźćye. Yuź teź doŕyć

10: o tym. Yuźeŕmy ŕyę obaczyli y praw=

- 11: dęmy poználi/ ktoreyeścy wy táili.
- 12: Yuż nam Luter oczy otworzył/ á obłu=
- 13: dności/ przewrotności/ á nye pobożne (*marg*) Luther (–)
- 14: Íprawy wálfe odkrył. M. Mnimałem
- 15: iżeby z krzełciyáninem mowił áno z
- 16: Luteranem. D. A co/ Luther nyebył
- 17: krzełciyáninem? Y owłsem lepłfym niź
- 18: ty/ ktory zárzućiwłfy wálfe hipokryzyą
- 19: y przezdułne Íprawy/ Ífczyrą prawdę
- 20: śwyátu obyáwił. M. Yamći mnimał
- 21: iżeby yą fyn Boży Pan Kryłtus dawno
- 22: był obyáwił. D. Tákci yeft. Aleścy yą
- 23: wy mniłfy z Popy/ z Biskupy/ y z Pa=
- 24: pyeźmi potym byli zátłumili. Luther
- 25: yą z nowu z ćyemności wyrwawłfy ná

B ij

Íwyát

strona: B2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: Íwyát zyáwił. M. Tedy Luther yeft v
- 2: ćyebye duchem Íwyętym/ ktorego Syn
- 3: Boży obyecał po łobyce/ iż nas myał ná= (*marg*) Ioan. 16. (–)
- 4: uczyć włfytkyey prawdy? Yáko y o
- 5: Montanye Kácerzu yego vcznyowye
- 6: Cátápriges/ á Mánichei teź o Íwym
- 7: miłtrzu przed kilkyemnałcie fet lat tfir=
- 8: dźili. D. Nye bluźni oto. Nyebyłci Lu=
- 9: ter duchem Íwyętym/ ále duchem Íwyę
- 10: tym ośwyecoony/ łowo Boże dobrze ro=
- 11: zumyał/ y prawdziwye vczył. M. Tedy
- 12: włfytko prawdá co Luter vczył y piłał?

- 13: D. Y bárzo. M. Toć tedy duch S. nyepra
- 14: wdę przez Dawidá proroká mowił: Iż (marg) Pfal. 115. (-)
- 15: wífelki człowyek kłamcá. Czy Luther
- 16: nye człowyek był? D. Był człowyek/ y
- 17: yáko człowyek mogli fye omylić. Ale
- 18: duch fwyęty nyedopuścił mu błądzić.
- 19: M. Tedy vftáwicznye fnim przebywał?
- 20: D. Ták yeft. M. Yaćyem zá to myał/
- 21: iżeby fámemu fynowi Bożemu przy=
- 22: woito było ono/ co o nim fwyadłfył S.
- 23: Yan krzćicyel.(marg) Ioan. I. (-) Widzyałem ducha z fte=
- 24: puyącego yáko gołębicę z nyebá/ y zo= (marg) Duch S.
- : komu o=
- : byecan. (-)
- 25: ftał ná nim. Zaś nye czcił wewán=

geliey

strona: B3

z Mnichem.

- 1: geliey co obyecał Kryftus? Iż myał (marg) Ioan. 16. (-)
- 2: nam zefłác ducha fwyętego/ któryby fná
- 3: mi ná wyeki myełzkał. M. Ale to brá=
- 4: ćye miły nye Lutrowi/ áni yednemu
- 5: ktoremu znas zofobná/ álbo kilkyem o=
- 6: byecał: Ale ćyáłu fwemu/ to yeft/ wífle=
- 7: mu koćcyołowi y zborowi krzełćiyáń=
- 8: fkyemu/ o którym piłfe S. Páweł do (marg) 1. Tim. 3. (-)
- 9: Timot. Iż yeft flup y vtfirdzenye pra= (marg) Lucae 10. (-)
- 10: wdy. O ktorem teź powyedzyał pan
- 11: Kryftus/ Kto was flucha mnye flucha/ (marg) Matth. 18. (-)
- 12: A kto nyeflucha koćcyoła/ nyechayći be=

- 13: dzye zá pogániná y celniká. A chceřz
- 14: widzyeć iz Luter duchá Bożego nye=
- 15: myał? D. Tobys chćyał Papyeřką buł
- 16: łą/ álbo dekretałmi/ á vřtáwámi biřku=
- 17: pimi/ álbo řzkolną řophiřtrią dowodźić.
- 18: Yuż to vřtawa/ Piřmem by to á řlo=
- 19: wem Bożym trzebá. M. Wyeć piřmem.
- 20: D. Nyedowyedzyeřz tego. M. řłuchay
- 21: yedno. Przodkyem mam zá to/ iz mi
- 22: tego pozwoliřz: Yeřli yeřt álbo był fáł= (marg) Luther/
 : fáłřfywy
- : prorok. (-)
- 23: řfywym prorokyem Luter/ iz duchá S.
- 24: nyemyał. Acz y tego mogę piřmem po
- 25: deprzeć. Bo mowi Mędrzec. Duch S.(marg) Sapien. I. (-)

B iij

kárno=

strona: B3v

Rozmowá Dworzániná

- 1: kárnořci álbo náuki chroni fye nyepra=
- 2: dy [!] álbo obłudnořci. D. To prawdá y bez
- 3: piřmá. Mnich. Po czymże nas Pan
- 4: Kryřtus vcy fáłřfywe proroki pozná=
- 5: wác? D. Zowocow. M. A wyeřzże kto=
- 6: re řą owoce duchá řwyętego? D. Po=
- 7: wyedz. M. Piřře Páweł S. do Gálátow:(marg) Math. 7.
 : Owoce
- : duchá.
- : Galat. 6. (-)
- 8: Owoce duchá řą/ miłořć/ rádořć/ pokoy/
 9: ćirpliwořć/ dobrotliwořć/ dobroć/ nyeu=

- 10: kwápliwóć/ škromnoć/ wyárá/ wkład=
- 11: noć/ powcýagliwóć/ czyřtoć.(*marg*) Owoce
- 12: Lutrowe (-) Obáczże
- 13: myáli ty rzeczy á cnoty w łoby Lu=
- 14: ter/ czyli tym przeciwné skutki cýeleř=
- 15: ne/ ktore táż Páweł wylicza: Albo
- 16: co do Tymoteuřá wypisał o ořtátnich
- 17: czáfych/(*marg*) 2. Tim. 3. (-) ktore myáli być nyeveřpyecz=
- 18: ne/ iż będą ludźye ktorzy fámi řyebye
- 19: będą miłowác/ chćiwi/pyřřni/ hárdźi.
- 20: złorzeczliwi/ rodzicom nyepořluffni/
- 21: nyewdźyęcni/ źli álbo nyepoboźni/ prze
- 22: zduffni/ nyeřpokoyni/ potwarce/ nyepo=
- 23: wćyagliwi/ okrutni/ nyeludzczy/ zdrá=
- 24: dliwi/ krnábrni/ nádeći/ řlepi/ á wyęcey
- 25: miłuyący rořkořřy niź Bogá/ ktorzy ácz
- 26: będą myeć pořtáwę bogoboynoći/ ále

řkutku

strona: B4

z Mnichem.

- 1: řkutku yey řy odrzeká. A tych řy řtrzeź
- 2: mowi. Abowyem řtych řá/ ktorzy řy w
- 3: domy wkradáya/ á wnyewolá w wo=
- 4: dżá nyewyařtki obćyáźone grzechy/ kto=
- 5: re řy rozmáitým żádzom poddáły/ zá=
- 6: wřře řy vczáće/ á nigdy ku vmyeętno=
- 7: řci prawdy nye przychodzące. Ale yáko
- 8: Iánnes y Iámbres Moizeřřowi řy prze
- 9: ćiwili/ ták y ći prawdźye řy przeci=
- 10: wyá/ ludźye řkáźonego vmyřřu/ á kto=

- 11: rzy fye obłądzili około wyary. Ale dá=
12: ley fye im nye powyedzye. Toć fye w=
13: łfytko w Lutrze náyduye/ kyedy łprá=
14: wę á náukę yego włfytkę rozbyerzełz. A
15: z owocow/ ktore S. Páweł duchowi
16: przypifuye żadnego wnim nye nay=
17: dzyełz. Nye byłoć tám miłofci áni po=
18: koyu/ áni zgody/ áni ćirpliwołci/ áni
19: łkromnołci/ áni vkłádnofci/ áni inych
20: tych náłłáduyácych cnot/ gdzye náde=
21: ćye á pychá/ nyepofłuffeńtwo/ zgárdze=
22: nye y fromoceny łtanow y vrzędow od
23: Bogá połtánowyonych/ burzenya po=
24: łpolłtwá przeciw pánom á przełozo=
25: nym/ pełno łprofnego y hanyebnego łá=

yánya/

strona: B4v

Rozmowá Dworzániná

- 1: yánya/ bluźnyenya/ złorzeczenya y prze
2: klinánya/ rołtyrk y odłłczepyenye od ye=
3: dnofci kofcyoła. Tego mi záprzeć nye=
4: mozełz/ iż fye to włfytko yálnye náydu=
5: ye wnáuce y wpifányu Lutrowym ye=
6: łliś ye oczytał. D. Nye czytałem ále
7: moów przedfye. M. Toć nye łą łkutki
8: miłofci/ áni pokoyu/ álbo zgody/ ktore
9: dwye rzeczy łlowo Boże nawyęcey nam
10: krzełciyánom záleca. Z tego/ powyáda (*marg*) Ioan.13. (–)
11: pán Kryłtus/ poznáya ludzye/ iżełcye
12: moi zwolennicy/ yefli fye łpolnye mi=

- 13: łowác będzýećye. A Yan S. w pirw=(*marg*) 2. Ioan. 2. (-)
- 14: Ífym lićýe/ kto powyáda iżeby w fwyá=
- 15: tłoćci był/ á brátá fwego nyenawidzi/
- 16: yełfcze w ćyemnoćci yeft. Dáley Pá= (*marg*) Ephe. 4. (-)
- 17: weł S. do Ephezow piífle. Proífę was
- 18: ya wyęzyeń w Pánye/ ábyćýe przyłtoy
- 19: nye chodźili wezwányu/ ktorymełćýe
- 20: wezwáni ze wífytką pokorą y wkładno=
- 21: íćyą/ z ćirpliwoćyą/ Ípołnye fye podey=
- 22: muyąc w miłóćci/ ftáráyąc fye ábyćýe
- 23: chowáli yednoć duchá wzwyáfku po=
- 24: koyá. Yedno ćyáło/ yeden duch rc. Ták=
- 25: że ad Philip. 2. A íam pan Kryftus v

Márká

strona: C

z Mnichem.

- 1: Márká fwyętego/ Pokoy myeyćýe mye= (*marg*) Mar. 9.
- 2: Rom.14. (-)
- 3: dzy íobą. Tákże Páweł S. do Rzymyá=
- 4: now. Co fye ku pokoyowi íćyąga naflá=
- 5: duymy. A do Korintow. Pokoy myey=
- 6: ćýe/ á Bog pokoyá y miłóćci będzýe íwá
- 7: mi. A do żydow. Pokoyu náfláduyćýe(*marg*) 2. Cor. 13.
- 8: Hebr. 12. (-)
- 9: ze wífytkami y íwyátobliwoćci/ bez kto=
- 10: rey nikt Bogá nye ogláda. Skąd mo=
- 11: želz rozumyeć/ iż tám Bogá y duchá S.
- 12: nyemáłz/ kto nyepokoy á rołtyrki íyeye.
- 13: Abowyem nye yełćci Bog rołtyrku ále
- 14: pokoyá/ yáko tež indźye S. Páweł piífle.(*marg*) 1. Cor. 14. (-)

- 13: Powyedzże mi yefli byłá wnim pow=
14: Ícýagliwoć y czyſtoć? ktory ná yedze=
15: nyu/ pićyu/ y we wífey fwey woli nye=
16: tylko żywot/ ále y náukę íwá íádźił/ á
17: kfyężá/ mnichy/ mnifzki/ ktore pánu Bo
18: gu czyſtoć były flubiły/ od íyebye po=
19: cząwífy/ poożenyał/ álbo íż wíaſnyey
20: rzekę/ cudzołoftwem íplugáwił. D. O=
21: wa v íyebye w yedney cenye kureítwo (*marg*) Ożenyá=
: nye kfyę=
: żey yákye
: yeft? (–)
22: á íwyete małżeńftwo. Ale temu nye=
23: dźiw/ gdyż íá myedzy wámi/ ktorzy í=
24: myeyá powyádać y tfirdźić/ íż lepyey
25: káplanowi zwolná byałá głowá/ bá y

C

z cudzą

strona: Cv

Rozmowá Dworzániná

- 1: z cudzą żoná obcowáć/ niźli íye ożenić.
2: M. Nye wyem by kto wkońcyele krzełci=
3: yáńłkim ták vczył. D. Biłkup to yeden
4: myał mowić/ poífepcęć wucho. M. Nye
5: weyrzę by ten to mowił. Tákgo to zły
6: człowyek potwarza. Yamći ílyífał/ íż
7: on mowił. Znośnyeyífa rzecz yeft ká=
8: píanowi/ nyeczyíftego grzechu álbo y cu=
9: dzołoftwá íye dopuńcić/ niź íye ożenić.
10: D. Wyęc ták. M. Dáleko to od onego.
11: Toć ták cí wálfy nowi ewangeliíftowyey

- 12: nye tylko ludzkye/ ále y Boże flowá cze
13: kto wywracáya. Ina rzecz/ mowíc zno=
14: śnyeyłfe to niż ono/ niżli/ leplife to niż
15: ono. Bo leplife yedno drugyego/ kyedy o=
16: boye dobre. Ale kyedy mowyę/ znoś=
17: nyeyłfe to niż ono/ toć yuż dawam ro=
18: zumyeć/ iż oboye złe/ ále to wždy
19: mniey złe/ ktore znośnyeyłfe. A ták nye
20: bacze ya tego/ iżeby wtym zbłądził/ gdy
21: powyedzyał/ iż znośnyeyłfa yeft kápła=
22: nowi nyeczyłty grzech/ álbo cudzołoftwo
23: popełnić/ niż fye ożenić.(*marg*) [Augu. de](#)

⌚ bono con=

⌚ iug. (-) Toć y S. Au=

- 24: gułtyn o byałych głowach pánu Bogu
25: poślubyonych nápiłał. D. Wyęc ták Au=

gułtyn

strona: C2

z Mnichem.

- 1: gułtyn píłfe. M. Nyedotćili fye tám te=
2: go wálly ápoštołowye? czyli zátykáya
3: ná to łobye wíly/ yáko žmiye kyedy ye
4: záklináya. A nyetylko Augułtyn/ ále y
5: Ambroży S. tákye złączenie cudzoło=
6: łkim obcowáním á czártowłką kuczą
7: zowye. D. Nyewyem co Augułtyn ál=
8: bo Ambroży píłfe. Ale wyem iż S. Pá=
9: weł powyáda:(*marg*) [Hebr. 13.](#) (-) Vtćiwe małżeńftwo we
10: wślytkich/ á łoże nyepokaláne. Ale kure=
11: wniki y cudzołozniki bęđzye Bog ładził.

- 12: Toć yeft flowo Boże/ ktoremu áni Au=
 13: guftyn/ áni Ambroży/ áni żadne wymy
 14: fly ludfkye/ przeciwic fye nyemogą.
 15: M. Nyemogą: Ani fye przeciwyą. D.
 16: Yáko to? A nye przeciwyą fye to/ gdy
 17: pímo fwyęte powyáda/ vtciwe máł=
 18: żeńftwo we wlfytkich/ A ludźye powyá=
 19: dáya: Nyevtciwe wkáplanyech?. M. W.
 20: tym fye mylifz/ iż mnimalz/ iżeby pra=
 21: wdziwe małżeńftwo było gdy fye ká=
 22: pían ozeni. D. Azaż nyebywa tám flub
 23: porządny? M. Nyechay będzýe yáki chce
 24: flub. Teżci czáfem porządny flub z dru=
 25: gą byerze/ ktory pirwey ma żonę. A w=

C ij

zdy o=

strona: C2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: zdy ono małżeńftwo nye yeft/ ále cudzo
 2: łoftwo/ dáleko godnyeyfse kaźni/ niźliby
 3: fye było bez flubu z przygody popełni=
 4: ło. A to prze to/ iż pirwey drugyey flu=
 5: bił. Tákze też y kápían/ mnich/ mnifzká/
 6: gdyż Bogu czyftość flubili/ w małżeń=
 7: ftwo ine wftępic nyemogą. A yefti fye
 8: feymuyą/ toć będzýe cudzołoftwo y prze
 9: klęty inceftus z **krzwoprzyfyęftwem** [!].
 10: Dla tegoć y S. Páweł o wdowach Bo=
 11: gu poślubyonych píffe/ iż gdy tylko zá (*marg*) 2. Tim. 5. (–)
 12: mąż chcą (nyemowi poydą) máyą po=
 13: tępyenye. Abowyem pirwfłá wyáre z=

- 14: niścizły. Toć nye moye/ áni Augufty=
15: nowe álbo Ambrożego/ ále Páwłá S.
16: fłowá/ ktore Lutrá twego y z yego ná=
17: fładowcy zbyegłymi kápłany/ mnichy/
18: y mnifzkámi potempyáya: ktorzy yá=
19: ko S. Yudałz pilfe/ łáfkę páná náffego
20: przenoífá álbo przemyenyáya wnye=
21: czyfłóć. Y yáwnye okázuyá/ iż tám Bo
22: gá y ducha fwyętego nyemáłz. D. A nye
23: niścizy ten wyáry álbo przyfyęgi/ ktory
24: fy z kurwámi álbo z cudzymi żonámi
25: walca? M. Mnye fy widzi iż nye/ kyedy

mu fy

strona: C3

z Mnichem.

- 1: mu fy to z przygody á z krewkołci przy
2: da. Abowyem ták flubował czyfłóć/ ile
3: mu człowyecza krewkołć dopułci. A w=
4: fíakoż przedfy grzefly. A tym cyężey/
5: im wyęcey czyfłóci Bog po nim chce/
6: mowyać przez Ezáialfá.(*marg*) *Efáiae. 52.* (-) Bądźcy czy=
7: fci/ ktorzy nościcy fady páńfkye. D. A
8: kyedy kto foby ná vrząd pobocznicy cho=
9: wa? M. Toć yuż nye z krewkołci/ ále z
10: vmyflu. D. A máłoż tákich myedzy
11: wámi kfyeżá y mnichy? M. Boże day
12: to áby mnyey było. A inych nye=
13: cnot y złołci nye závádzá fy też mye=
14: dzy wámi? Aza nye pełno w was py=
15: chy/ łákomftwá/ obzárftwá/ piyánftwá/

- 16: obłudności/ zazdrości/ nienawości/ nye=
17: miłofyerdźya/ á fnadź y nyedowyár=
18: łtwa/ y wfłelákyey złości á łotroftwá?
19: Wyęc toż fye ná was dáleko włafnyey
20: może obrocić/ iż wáfłá náuká nye yeft z
21: ducha fwyętego/ á iżefcye fáłfływi pro=
22: rocy. M. Nyemogęc tego rzec/ áby fye
23: złości wnas poczęłci nye záfadzáló. (marg) Kfýęzey

: yefli dla

: złości ich

: słuchác

: nyema=

: my. (-)

24: Ale nye przetośmy fáłfływemi proro=

25: ki/ álbo zła yeft náuká náłłá. Tymże byś

C iij

też

strona: C3v

Rozmowá Dworzániná

- 1: też obyczáyem prorocká y ápoftolšká
2: náukę mufyał ofądzić y záfucić. D. Yá=
3: ko to? M. Bo y oni grzełłni byli. Aza fye
4: nye náyduye w Moizełfu nyedowyár= (marg) Num. 20.
: Deut. 32. (-)
5: łtwo/ dla ktorego mu Bog do żyemye o=
6: byecáney wnić nyedopufcił? Dawid (marg) 2. Reg. 11
: Galat. 2. (-)
7: cudzołožnykem y męzoboycá był. O
8: Pyetrze píffe Páweł/ iż było co wnim
9: gánić/ á wyelz też iż fye páná Kryftuá
10: trzy rázy záfzrał. A fam o łobye Páweł (marg) Mar. 14.

1. Tim. 1 (-)

11: powyáda/ iż yeft pirwífem myedzy

12: grzeffnymi. A nye lepffýć teź ewánge=

13: liftowye byli/ z ktorych nacelnyeyffý

14: Yan S. piífie. Yefli powyádamy/ iż grze (marg) 1. Ioan.1. (-)

15: chu nyemamy/ lámi fye zwodźimy/ á

16: prawdy wnas nyemáfz. Toć by tedy y

17: ewángeliey nye wyerzyć? D. Nic to

18: ktemu. Abowyem prorocy/ ápoftoło=

19: wye/ ewángelifíci flowo Boże/ á nye yá=

20: ko wy/ wymyfly fwoye/ powyádáli y

21: piáfali. M. A fkąd to wyełz/ iż oni flowá

22: Bożego vczyli? Nye z cudow áni z zná=

23: yomołci przyfzłych rzeczy/ bo fye to y w

24: czárcey y w Ancykryfće/ yáko S. Pá=

25: weł piífie/ y w fáłffywych prorokoch/ yá=(marg) 1. Teffa. 2. (-)

ko Moi=

strona: C4

z Mnichem.

1: ko Moizełz powyáda/ náyduye. (marg) Deut. 13. (-) Teź nye

2: z fwyętobliwołci żywotá. Abowyem po

3: wyáda piífmo. Nyemáfzci człowyeká kto (marg) 3. Reg. 8. (-)

4: ryby nye grzeffýł. D. Nye pámyętałz

5: fye. Sam przeciw łobye mowiłz. Tera=

6: ześ Lutrá fáłffywym prorokyem vczy=

7: nił/ z niczego/ yedno z owocow/ yákoż y

8: Kryftus ták vczy. M. Prawdá. Ale przez

9: owoce nye vczynki álbo ípráwy rozu=

10: mye.(marg) Z ktorych

owocow

1: fáłfýwe=

2: go pro=

3: roká po=

4: znać.

5: **Math. 23.** (-) A chceřz to widzýeć? Ná innym

6: **11:** myeřcu tenże pan przykázuye/ abyřmy

7: **12:** czynili co kolwyek nam powyedzą do=(*marg*) **Math. 23.** (-)

8: **13:** ktorowye zakonni y licemyernicy/ fye=

9: **14:** dzący ná řtolcu Moizeřřowym/ ále we=

10: **15:** dle vczynkow ich ábyřmy nye czynili.

11: **16:** Y támże ich zřłóci wylicza/ dla ktorych

12: **17:** przedřye nye powyeda iżeby byli fáł=

13: **18:** řřywymi proroki/ áni fye każe ich náuki

14: **19:** řtrzedz/ y owřřem yey nářřádowác. Zá=

15: **20:** řye/ byřoć wyele kácerzow w kořcyele

16: **21:** krzeřciyáńřkim/ ktorzy dobry y řwyęto=

17: **22:** bliwy řywot wyedli/ yáko Tácyani/ kto

18: **23:** rzy fye teź Enkrátitás od powcyągliwo

19: **24:** řci zwáli/ Euchite/ ktorzy od modlitwy/

20: **25:** ápořtolicy/ *Mánichei/ Audiani/ Noua=*

tiani

strona: C4v

Rozmowá Dworzániná

1: **tiani** ktorzy od czyřtořci **Catharos** fye

2: nazywáli. Státecnyć teź y dobry řy=

3: wot wyedli Apollinaris y Neřtorius/ á

4: mądry y vczeni biřkupi byli: A yedn=

5: ná k fáłfýwi prorocy byli. Y zá to

6: ye kořcyoř álbo zbor krzeřciyáńřki myař

7: y potępiř. Y owřřem záwřře przed tym

- 8: kácerze štátecznym á fwyętbliwym ży=
9: wotem w fercá ludzkye fye wkradáli
10: yáko Chrifořtom fwyęty fwyadřfy. Ye= (marg) [Chriřo. in](#)
: [mat. om.](#)
: 34. (-)
11: dno to teraz řwá wolá/ rořpuřtnořćyá á
12: zuchwářřtwem fye zálecáyá. A ták nye
13: toć řá owoce/ po ktorych fářřfywego pro=
14: roká poznác. D. Ktořeř? M. Náuká/ brá
15: ćye miły/ náuká. Ktora yeřli fye nye
16: řćyąga ku Bogu y przykazányu yego/
17: áni ku zgodźye y miłořci řpořeczney kto
18: rą nam pan Kryřtus zá hářřo zořřawil/
19: toć yeřř zły owoc/ przez ktory nie omyř=
20: nye fářřfywego proroká poznář. Yáko y
21: Hyeronim S. piřze w [vij. cap. Math.](#) ty=(marg) [Hiero. in.](#)
: [Mat. c. 7.](#) (-)

- 22: mi řlowy. Yáko piřwey był powye=
23: dźyář (rozumeyey pan Kryřtus) iź ći kto=
24: rzy máyá odźyenyey dobrego żywotá/
25: nye máyá być przyymowáni dla zřey

náuki.

strona: D

z Mnichem.

- 1: náuki. Toźći fye yářnyey okázuyey z pyą= (marg) [Deut. 13.](#) (-)
2: tych křyąg Moizeřřowych/ gđźyey o fář=
3: řřwym proroku piřře/ yákom teź piř=
4: wey námyeniř. Zlićyeyemy my mniřřy
5: y káplani/ áley tego niechwalimy áni
6: vczyemy. Y owiřřem kářemy fye wyřřře

- 7: gąc tych złoći/ ktorych fy w nas záwa=
 8: dza. Ale Luter wáfz y yego zwolennicy
 9: tegoż was vczą/ co fámi czynyą/ fywey
 10: woley vżywác/ nikogo nyefluchác/ du=
 11: chownym y fyweckim przełożonym fy
 12: przeciwić/ fromoćić y przeklinác papye
 13: zá/ bífkupy/ kfyężą y mnichy/ nye dá=
 14: wác co czyye yeft/ y owffem brác cudze/
 15: ludzjom y Bogu wyáry nye dzyerzeń/
 16: o foby dobrze/ o inych źle rozumyć/ blu
 17: źnić przeciw fywytym vřtávam y fywá
 18: tofcyam kořcyelnym. Skąd vrořlá ro=
 19: řpuřtnoć nyezmyerna y řwa wola/ ná
 20: ktorą fy y Luter řam y Philip řkárżą/
 21: nyewřtydliwoć/ nyefřpáwyedliwoć/(*marg*) Burzenie
 : poddá=
 : nych prze
 : ćiw pá=
 : nom á
 : przeło=
 : żonym. (-)
 22: zazdroći/ rořtyrki/ zwády/ rozruchy á bu
 23: rzenya chłopřtwá y poddánym przeciw
 24: vrzędom y pánom řwym/ á pánow y
 25: kfyążąt przeciw Cefárzowi/ walki nye=

D

krzeřćiyáń=

strona: Dv

Rozmowá Dworzániná

- 1: krzeřćiyáńřkye y krwye przelanye/ ktore
 2: fy za pámyęci nářfey w Nyemcach řtá=

- 3: ło. D. Nye vczynł tego Luther. Mnich.
- 4: Włlytko łye to może z yego kłyąg oká=
- 5: zác/ á zwłalfczá z kazánya. Dwor. To
- 6: wyem iż chłopow on nye podburzył/ y
- 7: owłłfem piłał przeciw im. M. A yełli
- 8: okażę iż podburzył/ bęđyefz wyerzył/ iż
- 9: to włlytko prawdá co ya powyádam o
- 10: Lutrowey náuce? D. Ifcyey mnyey o
- 11: nyey bęđę dżyerzał/ niżlim do tąd dżyer
- 12: żał.(*marg*) [Luthe. de](#)
- : [capt. Ba. \(-\)](#) Słuchayże. [De captiuitate Babi=](#)
- 13: lonica ták piłłe. Záprawdę my krzełci=
- 14: yáni yełtełmy wolni/ ze włlytkich praw
- 15: włłech ludzi wyyełci.(*marg*) [In fermo.](#)
- : [Cū uene=](#)
- : [rit parac. \(-\)](#) A w kazányu. Mu=
- 16: śi łye záburzyć gđzye yełt ewángelia y
- 17: wyznánye Kryłtułowe. Pomy do tych
- 18: kłyąg ktoreś teraz łpomnył/ ktore piłał
- 19: przeciw chłopłtwu.(*marg*) [Coñ ruft.](#)
- : [lib. 1. \(-\)](#) Pátrż że co tám pi=
- 20: łłe. Przeto weydzcyey dobrzy pánowyey/
- 21: iż Bog ták zrzádba/ iż poddáni/ áni mo=
- 22: gą/ áni chcą/ áni máyą dłužey ćirpyeć
- 23: wálłego cyęłzkyego pánowányá. Tákżeć
- 24: y ná inych myełcach. Acz indzye teź
- 25: ináczey piłał. Yáko in viłitatione/ wty(*marg*) [Luthe. in](#)
- : [uifit. \(-\)](#)

z Mniczem.

- 1: flowá. Nyektorzy teź nyebácznye mo=
2: wyą o wolności krzełciyáńskye/ dla
3: czego ludźye nyektorzy mnimáya/ iže=
4: by ták wolni byli/ iż nyemáya być po=
5: fluffni żadnym przełożonym/ áni po=
6: winni dáley oddáwác co winni. Dru=
7: dzy mnimáya/ iż wolność krzełciyáń=
8: fka nic inego nye yeft/ yedno myęfo
9: yełc/ nyefpowyádác fye/ nye połcić. rc.
10: Tákże fprofne dumy połpolitego czło=
11: wyeká máya kárác álbo bákác kázno=
12: dzyeye. rc. D. Wyęc ták piife? M. Pi=
13: ífe/ ále po hárápye. Zámyełlawłfy pir=
14: wey y záwyodłfy o dwa kroć fto tyfyęcy
15: ludźi/ ktorzy fą w Nyemcach pobići/ á
16: yáko fam Luter mowi/ do pyekłá po=
17: grążeni. A około trzech fet zamkow y
18: klałztorow w yedney Fránkoniey zbu=
19: rzono. Toć fą owoce Lutrowey náuki.
20: Sktorych możelz rozumyeć yełli tám
21: prawdá álbo duch fwyęty/ czyli fáłlz y
22: nyeprawdá z czarłem oycem fwym/
23: ktory mężoboycá yeft od początku/ á ni=
24: czym innym pirwłfych ludźi nyezwyodł/
25: yedno nyepořluffeńftwem. Tákci y S.

D ij

Pyotr

strona: D2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: Pyotr fáłłfywe proroki/ á nyeprawdzi= (marg) 2. Pet. 2. (-)

2: we miŝtrze opiŝuye. Ktorzy z cyłem (*marg*) Wasne

: wypifa=

: nie Lutr

: y Lutera

: now. (-)

3: w adzy nyeczyŝtoŝci chodz/ pntw

4: lbo przeoenŝtw z nic nyemy/

5: ŝmyeli/ krnbrni/ nyewŝtydzcy ŝye za=

6: cnoŝci. A niey: Ktorzy z roŝkoŝz ŝobye

7: my dyeni po dyeni luboŝci nlldo=

8: wc/ zmzy y hnby/  vzywycy lbo

9: polubuycy ŝobye wldyech ŝwych/ w=

10: am wrgy/ oczy mycy pene cudzo

11: oŝtw/ nyepreŝtwycy grzeŝŝyc/ wa=

12: bycy kŝobye duŝŝe nyeuŝtwiczne/ m=

13: ycy ŝerce wiczone w komŝtwye l=

14: bo drapyeŝtwye/ ŝynowye przeklinny/

15: ktorzy opuŝciwŝŝy prw drog/ zb=

16: dzili/ nllduyc drogi Blmowey z

17: bozor/ ktory rozmiowa ŝye zapty

18: nyeŝluŝŝney/ le by karan z ŝwey nye=

19: prwocŝci. Nyeme wyerz goŝem czo=

20: wyeczym mowyc/ zhmowo pro=

21: rok onego ŝŝaleŝtw. To ŝ ŝtudnye

22: bez wody/  mgy ktore wicher krci/ kto

23: rym m yemnoŝci nwyeŝy yeŝt z=

24: chowan. Abowim pyŝŝne y prozne ŝlo=

25: w mowyc/ waby przez dliwoŝ lu=

boŝcymi

z Mnichem.

- 1: boſćyámi ćyeleſnymi tych ludzi ktorzy
- 2: ſye máło byli vchronili/ tych ktorzy
- 3: w błędźye przebywáją/ obyecuyąc im
- 4: wolnoć ácz ſámi ſą nyewolnicy záká=
- 5: żenya álbo pokalenya. rć. Toć ſą owoce
- 6: Luthrowe y yego vcznyow/ ktorzych nye (*marg*) [Lut. de ui](#)
- 7: ta cōiug. (–)
- 7: tylko żywot/ ále y náuká ich pełná yeſt.
- 8: Aza nye chodzą zá ćyáłem/ wżądzy nye
- 9: czyſtoſci? gdy vczą/ iż głupya rzecz/ y
- 10: przeciwna ſlowu Bożemu/ á człowye=
- 11: kowi nyemożna/ czyſtość y pányeńſtwo
- 12: chowác. A yáko bez pićya/ yedzenya/ y
- 13: ſpánya/ ták y bez złączenya ſpolnego
- 14: mężczyzny z nyewyáltą człowyecze
- 15: przyrodzenye trfác nyemoże. A za to zá
- 16: nic ſoby nyemáją páńſtwá álbo prze=
- 17: łożeńſtwá? gdy tfirdzą iż zá wolnoćyą (*marg*) [Luthe. de](#)
- 18: capt. babi. (–)
- 18: tą ktorą nam pan Kryſtus zrzádził/ nye
- 19: yeſteſmy powinni vřtaw ludzkich dźyer= (*marg*) [Idem ad](#)
- 20: Prageñ.
- 21: Melanch
- 22: in locis. c.
- 23: Luthe. de
- 24: cōfef. et d'
- 25: capt. babi (–)
- 20: żeć. Ani może kto nád kim zwyerzchno=
- 21: łci myeć/ A iż duchowny vrząd żadnych

- 22: vltaw czynić nyemoże. A gđzyeby co
 23: papyeż ze wślytkimi biskupy y Kárdy=
 24: nały rofkazał/ iż im ná złość nyema być
 25: dżyerżano. A nye śmyeli to álbo nye

D iij

kriąbr=

strona: D3v

Rozmowá Dworzániná

- 1: kriąbrni? ktorzy rozłádek o pińmye
 2: śwyętym łoby przywłańczáyą/ powyá
 3: dáyc to yeft **in canone** to nye yeft/ to
 4: śwyętego Pyotrá álbo Páwłá/ to nye.
 5: A S. Yákubá list flomyánym zową.(*marg*) **Luthe. in**
 : **præfatiōe**
 : **quadam.** (-) Al=
 6: bo wtydzáli łye ci zacnołci? ktorzy zá
 7: to łye máyą/ iż w táko rozłfyrzonym
 8: krzełciyanłtwe po wślytkim łwyećye/
 9: wták rozmáitych narodźyech y yęzy=
 10: koch/ przez tyle wyekow oni łami zakon
 11: y łowo Boże rozumeyą/ á oycom ś=
 12: wyętym/ ktorzy wślytek żywot łwoy w
 13: náuce y ćwiczenyu bożey chwały y łwyę=
 14: tobliwołci łtrawili/ á ná konyec nyekto=
 15: rzy dla páná Kryłtułá krew łwoyę prze=
 16: lali/ ktorych zacnołc/ Bo y zá żywotá y
 17: po śmyerći ich yáwnymi y rozliczny=
 18: mi cudy obyáwił/ iż tym/ y zborom ál=
 19: bo concilium połpolitym w duchu S.
 20: zebránym myełcá nye dawáyą/ Ale łye
 21: łnich náśmyewáyą. Obrázy nye tylko

22: Íwyętych z Kryftułem yuż kroluyących/

23: ále y fámeo páná náffego męki borzą/

24: áby nam żadney pámyątki yego dobro=

25: dżyeyftwá nyezofıtáwili: á fámi fye má=

lować

strona: D4

z Mnichem.

1: lować dawáya. A nye náfláduya cí

2: dzyeń po dzyeń lubofći? ktorzy wffytkę

3: wolność y wyárę krzełciyáńfką ná tym

4: fádzą/ áby yełć/ pić/ czynić/ niechác/ co/ á

5: kyedy/ á yáko kto chce/ Nyepofćić/ nye

6: fwyęćić/ nyefpowyádác fye/ nyepokuto=

7: wác/ nye modlić fye/ nye dręczyć cyálá/

8: nye powcyągác fye kyedy od ípráwy

9: małżeńfkyyey. rć. A nye fą to zmázy y

10: háńby połpolite? ktorzy fwą ípráwą

11: wyárę krzełciyáńfką żydom y pogánom

12: barzyey niż kyedy inedy myerzyoná á

13: ímrodliwá vczynili? á ofyárę czyftą/ to

14: yełt młfą/ ktora po wffytkim śwyećye

15: krzełciyáńfkim pánu Bogu bywa po=

16: fwyęcaná y ofyárowaná/ yákoż fám (*marg*) Malac. 1. (-)

17: Bog przez Máláchiaffá proroká dawno

18: to przepowedyżał/ plugáwymi y ípro=

19: ítnymi gębámi y yęzyki fwymi máżą/

20: á bálwochwálftwem yą zową. Swyą=

21: tołci przez ktore bywamy pośwyęconi

22: y rzeczy knim należące/ ktore przez ílo= (*marg*) 1. Tim. 4. (-)

23: wo y modlitwę ku náffemu pożytku by

24: wáyą pośwyęcáne/ zárzucáyą á w po=

25: śmyewifko obracáyą. A nye vragáyą

nam

strona: D4v

Rozmowá Dworzániná

1: nam w błędzyech fwyh vzywáyac? yá=

2: ko on Goliáth zařtěpom Bogá żywego/ (*marg*) 1. Reg. 17 (-)

3: iż my pořluffeńřtwo przełożonym ná=

4: řřym chowamy/ w odżyenyu y w inych

5: řpráwach pokory y ćirpliwořci nářládu=

6: yemy/ modlimy řye y pořćimy/ y ine v=

7: řtáwy y obrzędy nabożeńřtwá ktore my=

8: řli nářře ku Bogu pobudzáyą/ chowa=

9: my? A nyemáyąř oczu peřnych cudzo=

10: řořřtwá? gdy řyebye y ine ludźye Bogu

11: pořlubyone/ domnimánym małżeń=

12: řřtwem pomázáli. A przeřřawáyąř grze

13: řřyc álbo polepřřáyáli řye z tey nowe

14: ewángeliey? Sámić Luther y Melán=

15: chton o tym řwyáđřřą/ á ná řwą wołą y

16: rořpuřřnořć ludu pořpolitego řye řkárzą/

17: ktorey řámi námnożyli/ vcząc iż nye=

18: mářř roznořci v Bogá myedzy złým á

19: dobrym vczynkyem. A iż nyemože czo=

20: wyek być potępyon/ gdy yedno weyrzy/

21: by teź nagorřřym á nagrzelřřnyeyřřym

22: był. A nye wabyąř křobyę duřř nyeuřřtá=

23: wicznych? ktorzy wřřředy řye wtrącáyą/

24: á podawánim lubych rzeczy/ řwey wo=

25: ley/ przywłářřczányá cudzey máyęřno=

strona: E

z Mnichem.

- 1: łci y zwirzchnołci/ ludzyc nyeuřtawicz=
- 2: ne/ vtrátne/ á wrozumyc łwym nyepo=
- 3: łtanowoyone zwodzą. A nyemáyálz fercá
- 4: ćwiczonego włákomřtwyc? ktorzy zgár=
- 5: dźiwłłyc dobrowolnym vbořtwem/ ktore
- 6: ná łyc byli wzyłli/ á wołáyac ná łákom
- 7: łtwo kłyżey/ łpułtołłyc kofcyoły/ kla=
- 8: łztory y ine dobre nádania/ nye yednę á=
- 9: ni dwyc/ yáko Stańczyk/ ále dzyefyc ná
- 10: łęć łobyc dáć każą/ á nigdy łyc nye ná=
- 11: łycą: Ták iż drugi wyelkyc pyenyądze/
- 12: yáko powyádáyą/ z Noremberku wy=
- 13: nyoł y biskupřtwo łobyc kupił. Dru=
- 14: gyego teź Stráźburczánye dla łákom=
- 15: łtwá rádzi pozbyli. A nye łą to łynowyc
- 16: przeklinányą? ktorzy zá trzecim łlo=
- 17: em papyeżą/ biskupyc/ kłyżą/ y mni=
- 18: chy przeklinányą/ á łprořtnycy píłłą y
- 19: mowycą/ niźli nycerządne nyewyáłty
- 20: kyedy łyc zeydą. A nye náłładuyą ci błę=
- 21: dow/ czełcyą nowych/ czełcyą łtarych Má
- 22: niceułłowych/ Aeryułłowych/ Dona=
- 23: thowych/ Vigiliáńcowych/ Wikleffo=
- 24: wych/ Hułłowych/ y inych kácerzow da=
- 25: wno od kofcyołá połpolitego krzełciyáń=

E

łkyego

strona: Ev

Rozmowa Dworzániná

- 1: fkyego potępyonych. A nye opuściliłz
2: práwey drogi? gdy fye od kołcyoła po=
3: fpolitego/ o krom ktorego/ yáko krom ło=
4: dzyey Noego w potop/ yáko piłfe fwyę=
5: ty Cypryan/ nikt nye będzye zbáwyon/
6: odffczepili?(*marg*) [De simpli](#)
: [citate præ](#)
: [lat.](#) (-) przełtąpili gránice/ ktore
7: ftánowili oycowye ich/ bifikupi/ y dokto=
8: rowye fwyęci/ y concilia. A nye rozmi=
9: łowáli fye ci zapłáty nyeprawołci z Bá
10: láámem/ ktorzy dla fwego pożytku ko=
11: fcyołowi fye fprzećiwili/ y lzyć á fromo
12: cić ij poczęli? Aza nyewyefz/ fkađ Luter
13: náukę tę fwoyę nową zaczął? Iż ine=
14: mu/ á nye yemu odpufy papyefkye ná
15: kazánu opowyádać kazano: Skáđ fye
16: on dobrej grzanki nádzyewał. A nye
17: pyffnefz to y prozne fłowá mowya? gdy
18: Boże miłońniki fwyęte/ y mátkę yego
19: naśwyętfłá fobyę przyrownáya? á zá
20: napewnyeyfłá to kaza myeć káždemu
21: wyerzącemu/ iż yefł w łálce Bożey.
22: Nye fáfz to mgły/ ktore wicher kręci? kto
23: rzy iż żadnego przełóżeńftwá áni po=
24: rządku duchownego myeć nyechca/ co
25: fye komu zábázy/ to wyerzą y tfirdzą/

á yeden

z Mnichem.

- 1: á yeden káždy fnich/ yáko go wyátr ná= (marg) Ephe. 4. (-)
- 2: uki zányefye/ yuž ták/ yuž owák vczy.
- 3: Yáko fye to nižey pokaže. Oštátek flow
- 4: fwyętego Pyotrą lam z łobą rozwáz/
- 5: vřzyřz iž fye wřfytko ná Lutrą y vcz=
- 6: nye yego przytráfi: A iž ye ták fwyęty
- 7: Pyotr wypifał/ yákoby ye był przed ło=
- 8: bą widźyał. Tákże y S. Yudás w řwym
- 9: liřcy. Obáczże yefli nye ři řą řtudnye
- 10: bez wody/ álbo řkrzynyne rořypáne/ o kto (marg) Hier. 2. (-)
- 11: rych mowi Bog przez Hyeremiařá pro=
- 12: roká: ktore nyemogą zádźyeržeć wody
- 13: oney żywey/ o ktorey pan Kryřtus po=
- 14: wyádał v Yaná S. to yeřt duchá řwyę=
- 15: tego. Bo ták lam S. Yan wykłáda: gdyž (marg) Ioan. 7. (-)
- 16: fye w ich żywoćye y náuce nye duchá
- 17: řwyętego/ ále przeciřwne yemu řářřy=
- 18: wych prorokow y kłamliwych miřtrzew
- 19: owoce okázuyą. A yefli máło ná tym
- 20: mařz/ pátrźże co lam pan Kryřtus opo= (marg) Math. 24. (-)
- 21: wyedźyał. Wyele řářřywych prorokow (marg) Iž odřtą
- : pili y zwo
- : dzą ludzie
- : od kořcio
- : řá řwy=
- : tego. (-)
- 22: powřtánye/ á zwyodą wyele ludźi. A za
- 23: fye to w Lutrze y w vcznyoch yego nye
- 24: wypeřniło? Aza oni nye powřtáli w ko=

25: Ícyele S. w ktorým pirwey myedzy

E ij

inemi

strona: E2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: inemi krzełciyány nyebáczni byli? A za
2: nyezwyedli wyele ludzi od yednołci te=
3: goz kofcyoła S. z ktorego łami wyłzli?
4: Nye mycyefmy od nich odstąpili/ ále o=
5: ni od nas. Yáko y Yan S. łwyádłły/ iż z
6: nas wyłzli/ ále nye byli znas.(*marg*) 1. Ioan. 2. (-) Abowim
7: być byli znas/ zoftáliby byli známi. Cić (*marg*) Iudas. (-)
8: łą/ ktorzy łye łami odłączáya/ á yáko
9: nyeme żwyerzeta żywa/ á ducha nye=
10: maya. Acz tak o łobye dzyerza/ iż go
11: máya/ á iż im ośwyeceni/ nowa śwya=
12: łość śwyału zyawyáya. Ale to bez po=
13: chyby ona śwyałtość yeft/ o ktorey Bul=
14: lingerus/ z wálłychze ápoštołow yeden/
15: piłfe. Iż łą ci/ ktorzy łye w nowinách
16: kocháya/ łą ktore zeymuye márna chwa
17: łá/(*marg*) Bullinge.
: in affert.
: utriusq;
: nat. in. Ch
: rifto. (-) ktorzy za to chcą być myani/ iżeby
18: yáką nowa śwyałtość śwyału zyawi=
19: li/ álbo iż nyeco ołobliwego obaczyli/ cze=
20: go przed nimi nikt nie obaczył. Tákać
21: to widzimi łye śwyałtość/ yáką ośwe=
22: cone łą oczy Yádámá y Yewy po grze=

23: chu/ czártowfka y Bogu przeciwna. (marg) Gene. 3. (-)

24: D. Yáko to? M. Táko. Abowim íam

25: pan Kryftus yeft ſwyátłóć prawdziwa

ktora

strona: E3

z Mnichem.

1: ktora óswyeca káżdego człowyeká przy=

2: chodzącego ná ten ſwyát: A kto yego (marg) Ioan. 1. (-)

3: náfláduye/ nye chodzi wćyemnoćci.(marg) Ioan. 8. (-) A

4: toż yeſli Luter też óswyeca/ toć iníſa

5: ſwyátłóć/ á Kryftufowi przeciwna. D.

6: Nye iníſa: Alećye yą wy mnińſy y po=

7: pi íwoyą náuką y zabobony zácmili by

8: li. M. Coż to powyádaſz przeciw ewán

9: geliey S. Yaná/ ktory piíſe. Iż ſwyá=(marg) Ioan. 1. (-)

10: tłóć oná wćyemnoćcyach ſwyeci/ yáko

11: y flońce to ktore widzimy/ cyemnoćci

12: óswyeca. D. Óswyeca kyedy zaflony

13: nyema. Alećye wy nam záflányáli.

14: M. Tákteć czárt pirwíſe rodzice zwyodł/

15: obyecuyąc im ná podobyeńftwo Bo=

16: íkye vmyeyętnóć dobrego y złego/ da=

17: wáyąc znác/ yáko by im tego dáru Bog

18: zażrzał. Ale komużefmy záflányáli od

19: tey ſwyátłóćci? D. Nam láikom. M.

20: Tedyfmy íami ináczey rozumyeli/ niź=

21: lífmy was vczyli? D. Azaby nye ták?

22: M. Nye okázuye fye to. Chybá iżebyf=

23: my myeli ine kfyęgi/ y ofobliwe íchadz=

24: ki ku náuce/ ktorycheſmy wam bronili.

25: Ale tego áni Luter powyáda/ áni žá=

E iij

ny

strona: E3v

Rozmowá Dworzániná

1: ny nyedowedyże. Závífé wám odfo=

2: rzony były náífé fzkóły y kfýęgi. Dwor.

3: Wyęc y fámiífýe fye známi záwodźili.

4: M. Gdźyefz? w Polífce tylko? czyli y

5: gdźye indźye? D. Y owífem z Włoch á

6: z Rzymá do Nyemyec/ do Czech/ do Wę=

7: gyer/ y do Polfki fye wífytkye błędy w=

8: nyofly. M. Tedy w Hifpániey/ Frán=

9: cyey/ Szkocyey/ Angliey/ Sycyliey/ y

10: inych páńftwach á narodźyech krzełci=

11: yáńfkich ináczey dźyerżá? D. Dźyer=

12: żano nyegdy: Ale yuż też y ony káty

13: Rzym záráził/ przywłáfczywífy foby

14: zwirzchność duchowná nád nyemi. Ale

15: w Greckim kołcyele/ w Afryce/ y Azy=

16: ey/ w Indyey y w inych kráinach/ ktore

17: nye fá áni były pod polfuffeńftwem pa=

18: pyełkim/ tám fńadz lepyey w cáłóci y

19: doftoyeńftwye fwym záchowaná yeft e=

20: wángelia/ to yeft/ náuká Kryftułowá. M.

21: Wífytkoć krzełciyáńftwo było y myáło

22: by być pod yednym fprawcá álbo pá=

23: ftyrzem. D. Pod pánem Kryftułem/

24: ále nye pod papyeżem. M. Y pod pa=

25: pyeżem/ yáko namyáłtkyem Kryftufo=

strona: E4

z Mnichem.

- 1: wym/ á potomkyem. S. Pyotrá/ (*marg*) Matt. 16. (-) ktore=
2: mu pan Kryftus klucze kroleftwá nye= (*marg*) Ioan. 23. (-)
3: byefkyego dał/ y owce y bárány fwoye
4: páść y rządzić kazał. Ale odložmy to
5: ná iny czás/ á dokonaymy tego cołmy
6: poczéli. Powyádałz iż lepyey w całóci
7: y doftoyeńtwye fwym záchowaná yeft
8: náuká Kryftułowá wonych końcyelech ál=
9: bo kráinach/ ktore nye fá pod poftulfeń=
10: ftwem papyefkim/ To nye yeft ták/ áni
11: może być. Ale y to ná iny czás zácho=
12: waymy. Yednák to fye dowodnye może
13: okazać/ iż (*marg*) Luterfka
: Náuká/ nye zga=
: dza fye
: cum oriē=
: tali ecclia (-) yákmirz we wfýtkim tym w
14: czym fye Luther y yego vcznyowye
15: Rzymfkyemu końcyołowi álbo occiden=
16: tali eccleſie przeciwyá/ Grekowye/ Or=
17: myánye/ Indy/ y wfýtcy Azyátycy y
18: Afrykani wyęcey fyę fnámi y z Rzym=
19: fkim końcyołem/ niźli z wáfłymi Lute=
20: rany/ Sákrámentarzmi y Nowokrz=
21: czeńcy zgadzáyą. D. Może to być iż te=
22: raz y oni pobłádzili/ będąc pod mocą
23: pogáńfką wnyewoli/ áni kfyąg/ áni ízkoł
24: áni vczonych ludźi myedzy łobá nye=

25: máyąc. Ale przed láty poki ony kráiny

kfitnęły

strona: E4v

Rozmowá Dworzániná

1: kfitnęły/ ináčzey było. Yakoż y w Rzy=

2: mye y po wślytkim krześciyáństwy

3: yáko ya ślyśę w wyelu rzeczy ináčzey

4: dźyerzano pirwey od początku wyáry/

5: álbo in primitiua ecclesia. M. Daw=

6: noż fye tá odmyáná śtálá? D. Od czte=

7: rzech álbo pyęci á nawyęcey od śfęci fet

8: lat: Acz drudzy powyádáyą/ iż od ty=

9: śyácá lat y dáley poczęły fye błędy w=

10: końcyele krześciyáńskim.(*marg*) Końcyoł

: Rzymłki/

: ták teraz

: dzyerży/

: yáko po=

: śpolity ko

: ścyoł od

: początku (–) M. Stegobych

11: ćye błędu łácno zeprzeć mogł/ by nye=

12: długo było/ okazawíły częścyą z Hińto=

13: ryy/ częścyą z doktorow śwyętych/ czę=

14: ścyą z Concyliy rozmaitych w Afryce/

15: Azyey/ Grecyey zebránych/ iż od czte=

16: rzech/ pyęci/ śfęci/ dźyewyáci/ yedenna=

17: ści fet lat nye ináčzey trzyma końcyoł

18: Rzymłki/ niź przed dwyemánaćye trze

19: mánaćye/ y pyącyánaćye fet lat trzy=

20: mano nye tylko w Rzymie/ álbo około

21: Rzymá/ ále y w Afryce/ Grecyey/ Ar=

22: meniey/ Indyey/ Azyey/ to yeft pod

23: Konftántynopolſkim Alexándryńskim/

24: Antyocheńskim y pod Yerozolimſkim

25: pátryárchą.(*marg*) Odmyá=

: ná w ko=

: ícyele. (-) A nic fye nye odmyeniło

álbo bár

strona: F

z Mnichem.

1: álbo bárzo máło wedle czáfu/ potrzeby/

2: y pożytku wífego krzełciyáńftwá/ y to zá

3: wolą y íprawą przełożonych kołcyoła

4: fwyętego/ ktora/ yáko fwyęty Páweł

5: mowi/ Duch fwyęty poftawił ku rzá=

6: dzeny kołcyoła Bożego. A którym pan (*marg*) [Actv. 20.](#)

: [Math. 18.](#) (-)

7: Kryftus dał wífelką moc wyęzić y ro=

8: zwyęzowác ná żyemi/ obyecuyąc/ iż to

9: cokolwyek oni vczynyą/ y wnyebye wa=

10: żno będźye. Co fye inífego czáfu dali

11: Bog dowodnyey pokaże. A co powyá=

12: dał/ iż wífyftek kołcyoł krzełciyáńfki/ (*marg*) [Iż koś=](#)

: [cyoł nye](#)

: [bładzi.](#) (-)

13: bądź od czterzech/ pyáci/ ífeci/ álbo y od

14: tyfycá lat zblądził. Toć przeciw Páw=

15: łowi fwyętemu/ ktory piífie/ [Iż kołcyoł](#)

16: yeft flupy vtwordzenye prawdy. [Y ow=](#)

- 17: Ísem przeciw Ílowu Bożemu/ ták iż nye
 18: prawdá muÍsi być/ czego Boże vchoway/
 19: co pan KryÍtus powyedźywał y obyecał/
 20: Iż Ínami yeÍt (nye kilka/ kilkonaÍcye/ (marg) Math. 28. (-)
 21: kilkodźyefyąt/ álbo kilka fet lat/ ále) w
 22: Ífech dni/ to yeÍt vÍtáwicznye bez prze=
 23: Ítánku/ áż do Íkończenya Íwyátá. A iż
 24: nam myał zeÍláć duchá prawdy/ który= (marg) Ioan. 14. (-)
 25: by nas vczył wÍÍfytkyey práwdy/ á

F

mye=

strona: Fv

Rozmowa Dworzániná

- 1: myeÍzkał Ínami ná wyeki. A yeÍliż to
 2: prawdá (yákoż yeÍt/ co KryÍtus nye o=
 3: mylna prawdá) tedy to błąd okrutny/
 4: áby Luter/ dopiro przed trzemáđzyeÍty
 5: lat zyáwiwÍÍy fye w Witembergu/ krze=
 6: ÍciyáńÍtwo ták dawno zálzle y od Bogá
 7: opuÍfczone oÍwyecił/ á z rozlicznych á
 8: nyeznoÍnych błędow wyrwał. A yeÍli
 9: to nyeprawdá/ á KryÍtus y duch yego
 10: Íwyęty nigdy do tych czáÍow koÍcyoła
 11: Íwego nye opuÍcił/ tedy koÍcyoł nyebłą=
 12: dźił áni błądzi/ Ale Luter z Íwemi ná=
 13: Íládowiki/ ktorzy od yednoÍci koÍcyoła
 14: fye odÍÍczepili/ á przeciwny koÍcyołowi
 15: náuki fye yeÍli/ Boć prawdá prawdźye
 16: nye yeÍt przeciwna/ ále błąd á faÍÍz pra=
 17: wdźye. A piÍÍe S. Páweł. YeÍli wam (marg) Gal. 1. (-)
 18: kto każe mimo to/ coÍcye przyyeÍli/ nye=

- 19: chay będye Anathema/ to yeft odrzucó=
20: ny á przeklęty. D. Toć o tych fwyęty
21: Páweł piął/ ktorzy co nowego vczą. A=
22: le Luter nic nowego nye vczy/ ále to/ co
23: íam Kryftus y Apoftołowye yego vczy=
24: li/ y co pirwłfy kołcyoł od nich przyyął. (marg) Iż Luter
: fka náuká
: z ftáremi
: kácerzmi
: íye zga=
: dza. (-)
25: M. Tego nye dowyedzyelz áby tá náu=

ká kto=

strona: F2

z Mnichem.

- 1: ká/ ktorey Luter vczy/ od Kryftufá álbo
2: Apoftołow yego była podána/ y záwłfe
3: w krzełciyáńftwye trfála Prawdá/ iż
4: przez pułtorá ftá lat temu/ yáko náftał
5: był w Anglij Wiklew/ á nye długo po=
6: tym Hus w Czechach/ ktorych w wyelu
7: rzeczach Luter nálláduie/ y yełfcze błę=
8: du ich popráwya (yákoż łácnycy błędu
9: początek niż konyec nálefc ácz wyele
10: też w ich náuce gáni. Ale nye w Anglij/
11: áni w Czechach íye Kryftus kazał ífu=
12: kác. Y owłsem przeltrzegł nas mowyąc:
13: Yesli wam kto rzecze/ owo íám álbo
14: tám Kryftus/ nyechcyeycye wyerzyć. (marg) Math. 24. (-)
15: Yesli wam powyedzą/ Awo yeft ná pu

- 16: łfczy/ nyewychodźcye/ Awo we wnętrz/
17: to yeft gđzye indźye niżli w końcyele po=
18: łpolitym/ nye wyerźcye: A gđzye by o=
19: ni tylko byli práwi krzełciyánye/ Toć
20: wśyftko ine krzełciyáńftwo/ ktore tey
21: náuki nyeprzyymowáło przed tym/ y
22: potym od Bogá opuśczone/ á wblędźye
23: muśyáło być/ co yeft przeciw flowu bo=
24: żemu. Bylic y przed cztermi łty lat ká=
25: cerze/ yáko S. Byernat piłfe/ ktorzy łye(marg) Bernar.

: omil. 65.

: & 66. in

: Cant. (-)

F ij

zwáli

strona: F2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: zwáli potomki ápołtołfkimi á końcyo=
2: łem/ ktorzy rol y imyenyá żadnego nye
3: myeli. A náśmyewáli łye znas iż dźyat
4: ki krzćimiy/ iż łye zá vmárłe modlimiy/
5: iż przyczyn śwyętych wzywamy. Kto=
6: rzy nyewyerzyli/ iżeby po śmyerći był
7: czyłcyc/ ku końcyołowi łye nyeprzyzna=
8: wáli. á dla tego łtanom końcyelnym v=
9: właczáli li/ á vftaw yego nyeprzyymowáli
10: y śwyătołcyámi gárdźili/przykazányá
11: biskupow nyeflucháli/ powyedáyac iż
12: grzełłni łą biskupi/y kápłani/ á ták nye=
13: godni áby dawáli ábo przyymowáli
14: śwyătołci. Byłci teź w Grecyi Aeriuz

- 15: przed dwyemánałćyie let lat/ Lucyfer/
 16: Vigilantius/ Yowinianus we Włoffech
 17: y we Fráncyi z ktorymi w nyektorych
 18: ártykulech Luter fye zgadza:(*marg*) [Epiph. cō](#)
 : tra hæref.
 : li. 3. to 1. (-) Yáko/ iż
 19: nyemáľz roznołci myedzy kápłanem á
 20: bífkupem/ iż zá vmárle nyemamy fye
 21: modlić/ iż nye trzebá z przykazánya ko=
 22: łcyelnego pościć áni łrzody/ ány pyątku/
 23: áni czterdzyelći dni przed wyelką nocą/
 24: áni żadnego inego poľtu/ iż żáľbliwe
 25: obchody męki páná Kryšťufowey przed

wyel

strona: F3

z Mnichem

- 1: wyelką nocą/ y ine wítawy kołcyelne bla (*marg*) [Hier. cō](#)
 : Iouinian.
 : Augus. de
 : hæref. (-)
 2: zeńłtwá łą/ iż czyłtołć y pányeńłtwo nye
 3: ma wyęłłsey załlugi v Bogá niź małżeń
 4: łtwo rć. Ale nowa y błędna/ á kołcyoło=
 5: wi przeciwna to náuká byłá/ y zá táką
 6: nye tylko od Papyeżá/ álbo Włochow/
 7: álbo teź od tych narodow/ ktore pod
 8: Rzymłkim poľłufseńłtwem teraz łą/ á=
 9: le od wıłego zboru krzełciyáńłkyego od=
 10: rzuconá/ wnet wıtáłá. Abowim nye z
 11: Bogá byłá. Wyęc by przez tyle let lat

- 12: ktore były myedzy nyemi á Lutrem/
 13: álbo myedzy Apoštołmi á yemi przez
 14: trzy ftá álbo počzwártá ftá lat pan Kry
 15: ftus y duch śwýęty kołcyoł y zbor krze=
 16: łciyáńfki był opuścił? D. Nye mowyę
 17: ya tego. Y owśsem y zá tych/ ktoreś te=
 18: raz miánował/ y przed nimi byli lu=
 19: dzye y fą/ y będą po nas nye tylko wo=
 20: nych żyemyach ktoreś námyemił/ ále
 21: po wśfytkyem krzełciyáńftwye/ ktorých
 22: Bog w práwey y cáley wyerze/ od błę= (marg) Luter

: fka náuká

: pokątna/

: á nye ko=

: łcyelna. (-)

23: dow prozne/ záchował y záchowa. M.

24: A gdzyeż ci byli? Czemu onich pá=

25: myątki żadney nyemáľz/ yáko yeft o

F iij

Yowi=

strona: F3v

Rozmowa Dworzániná

- 1: Yowinianye/ o Huśye/ o Wiklefy/ o
 2: Aeryuśye? Czemu yeden o drugim
 3: nyewyedzyał? álbo nye łpominał? gdyż
 4: to wyelka podporá náuki/ iż nye nowa/
 5: ále iż ci ták dzyerżeliy dzyerżą/
 6: nye yeden álbo kilka/ áni w yednym ká=
 7: cye/ áni yednego wyeku/ ále bez prze=
 8: ftanku od dawnych czáfow/ we wśfch
 9: narodzyech/ ktore w yednołci wyáry tr=

- 10: wály. Gdzye fy ty rzeczy wflytki fey=
 11: da/ toć dopiro znák/ iż yeft vftává álbo
 12: zwyczaj poľpolitego koľcyoła á Kryftu=
 13: łowa náuká. Boć pánu Kryftuľowi Bog
 14: oćyec dał dzyedźictwo/ nye yednego czło=
 15: wyeká álbo kyelká/ áni yeden álbo dwoy
 16: lud/ ále narody/ yáko mowi Dawid/ á (*marg*) Pfalm. 2. (-)
 17: dzyerzawę yego nye tę álbo owę zye=
 18: myę/ ále kráye żyemye.(*marg*) Pfal. 144 (-) A ná drugim
 19: myęcu. Kroleřtwo twoye/ kroleřtwo
 20: wfłech wyekow/ á nye yednego/ dwu/
 21: trzech/ álbo czterzech. Chybá iżeby teráz
 22: ludzka moc á chytroć Bożey fyę łprá=
 23: wyę łprzećiwic á chwałę Bożá zátłu=
 24: mić mogła. Ale tenzeć Bog ktory przed
 25: kilkyemnaľcyę łet lat żydowľkyę y po=

gań=

strona: F4

z Mnichem.

- 1: gáńľkyę mędrce á mocárze dźiwná
 2: łpráwą łwá zwyćyężył/ á nád ich woła
 3: wyáre y náukę łwá łwyęta po wflytkim
 4: łwyęcyę rozmnożył. A ktory Apoľto= (*marg*) Luthe. 21. (-)
 5: łom y káznodzyeyom łwym obyecał v=
 6: łtá y mądroć/ ktorey fyę nye będą mo=
 7: gli łprzećiwic wflytcy ich przećiwnicy/ (*marg*) Math. 16. (-)
 8: á ktory powyedźyáł/ iż brony pyekyel=
 9: ne to yeft kácerze y Luteranowye/ nye=
 10: myály koľcyoła yego przemoc A ták
 11: nye dáy łobyę powyádác/ áby z ducha

- 12: fwyętego tá náuká Lutrowá byłá/ kto=
 13: ra fye nye dawno w yednym kącye krze
 14: fciyáńftwá zyáwiłá/ á z náuką połpoli=
 15: tą y ftárożytnemi obyczáyami y wftáwá
 16: mi kołcyoła fwyętego po wlfem śwye=
 17: cye rozffyrzonego fye nyezgadza: A od
 18: yedności y pośluffeńftwá yego który (*marg*) Galat. 4. (-)
 19: yeft mátká nálfá/ ludźye odkrywa. Y
 20: owlfem Cypryan fwyęty męczennik pi
 21: ffe/ Nyemać ten oycá Bogá/ kto nyema
 22: mátki kołcyoła/ álbo ták. Nye yeft temu
 23: Bog oycem/ komu nye yeft kołcyoł mát
 24: ką. A komuć Bog nye yeft oycem/ ten
 25: duchá fwyętego nyema: Bo ták piſſe

śwyęty

strona: F4v

Rozmowá Dworzániná

- 1: śwyęty Páweł.(*marg*) Galat. 4. (-) A iżełcye fynowye bo=
 2: ży/ zellał Bog duchá fyná fwego w fercá
 3: wáffe. Y záfy. Abowim ktorzy duchem (*marg*) Roma. 8. (-)
 4: bożym bywáyą fprawowani/ cí fą fy=
 5: nowe boży. (*marg*) Iż piſmu
 : fwiętemu
 : przeciw=
 : na. (-) Nye mnyeyći fye y flowu
 6: bożemu álbo piſmu fwyętemu (do kto=
 7: rego fye záwffe ták cí/ yáko wlfytcy ká=
 8: cerze odzywáyą) yákmirz we wlfyft=
 9: kim przeciwyą. A nye mowyę o tym
 10: ktore fnađz ták y owák może być rozu=

- 11: myano/ ále ktore yálne/ á roznego
- 12: wykłádu nye círpi/ yáko yeft o cyele bo=
- 13: žym.(*marg*) [Math. 26](#)
- 14: 1. Cor. 11. (-) Byerzcye y pożywaycye/ to yeft
- 14: cyáło moye/ ktore zá was będzýe wydá=
- 15: ne. O pokućye: Yefli pokuty myeć nye(*marg*) [Luc. 13.](#) (-)
- 16: będzýećye/ tákyež wífycy zginyećye.
- 17: O możnoći przykazányá Božego: (*marg*) [2. Ioan. 5.](#) (-) A
- 18: przykazányá yego nye fá cyęłzkye/ á co
- 19: íam pan Kryftus mowił: Yárzmo mo= (*marg*) [Math. 11.](#) (-)
- 20: ye fłodkye yeft/ á brzemye moye lekkye.
- 21: O przełożeńftwye duchownym/(*marg*) [Actv. 20.](#) (-) Myey=
- 22: cye pyeczą o fobye y o wífytkyey trzo=
- 23: dzye/ nád ktorą was duch śwýety po=
- 24: ítáwił/ ábyłcye rządžili kołcyoł Boży/
- 25: ktory krwyą fwoyą nábył. O załludze

dobrych

strona: G

z Mniczem.

- 1: dobrych vczynekow/(*marg*) [Math. 16.](#) (-) Syn człowyeczy zá=
- 2: płáci káždemu wedle yego vczynekow/
- 3: y ono zapłátá wáłlá obfita yeft w nye= (*marg*) [Matth. 5.](#) (-)
- 4: bye. A v fwyętego Márká/ ktožkolwyek
- 5: da wam pić kubek žimney wody w (*marg*) [Mar. 9.](#) (-)
- 6: imye moye/ nyeftráci zapłaty fwey.
- 7: Tákze w wyelu inych rzeczy/ piłmu
- 8: fwyętemu Luteranowye fye przeci=
- 9: wyą: co ya ná ten czás opuścizam. Trá=
- 10: fi fye kyedy inegdy o tym mowić. Aleć
- 11: nyedziw temu/ iż Luterfka náuka od

- 12: kołćyołá rozna y flowu bożemu przeci=
- 13: wna yeft/ gdyż y lámá wlobye nyefwor=
- 14: na/ nyezgodna/ nyeuftáwiczna/ odmyen
- 15: na y przeciwna. Abowim Luter dziś
- 16: ták vczy/ yutro inák: co dziś ftánowił/
- 17: yutro kázi: co skáził/ zálye buduyc. Yá= (*marg*) Ioan.16. (-)
- 18: koż fye tám ducha fwyętego ktory yeft
- 19: duch prawdy/ małz nádzyewác? Bo pra
- 20: wdy yednołtáyna rzecz yeft álbo po=
- 21: wyeść. Nyeprawdá yedná z drugá y o=
- 22: wśfem lámá z łobą fye nyezgadza. D.
- 23: Nyewyem iżeby fye co odmyenności á
- 24: nyeuftáwiczności w yego náuce záwa=
- 25: dzáło/ yáko ty powyádałz. Ale ták go to

G

po=

strona: Gv

Rozmowa Dworzániná

- 1: podobno potwarzácye á opák wykłáda=
- 2: cye. M. A chcełz widzyeć iż to prawdá (*marg*) Nyezgo=
- : dá Lute=
- : ranow
- : myedzy
- : łobą. (-)
- 3: co ya powyádam á nye potwárz? Po=
- 4: znałz to z yego vcznyow. Za fye oni w=
- 5: czem myedzy łobą zgadzáyą? chybá w
- 6: tem/ iż fye vprzeymye náuce/vítáwom/
- 7: y łpráwom kołćyołá álbo zboru połpoli=
- 8: tego łprzeciwyáyą. Nye vkażełz mi dwu
- 9: powyátow/ y owśfem áni dwu myaft

- 10: w Nyemcach/ ktoreby fye w wyerze z=
11: gadzwały. Ináczey w Witembergu dzyer
12: żą/ ináczey w Norembergu/ ináczey w
13: Aufzpurku/ ináczey w Lipfku/ ináczey
14: w Máydemburku/ ináczey w Krolew=
15: cu. rc. Co mowę o myełćyech? W ye=
16: dnym myełćyie ináczey v yedney/ iná=
17: czey v drugyey fáry vczą/ y owffem w
18: káżdym domu ináczey trzymáya. Co
19: wyetłfego/ w yednym domu gofpodarz
20: z gołcyem álbo z komornikyem/ ocyec z
21: fynem álbo żyęcyem/ mátká z dzyewką/
22: brát z brátem/ zoná z mężem fye nye=
23: zgadza. Ale ten z Melánchtonem dzyer=
24: ży/ on z Ozyándrem/ ow z Bucerem/
25: drugi z Brencyufem/ drugi z Nowo=

krzczeńcy/

strona: G2

z Mnichem.

- 1: krzczeńcy/ drugi z Zwingliufem/ álbo
2: Oeolámpádiufem/ álbo Caluinem/ ál
3: bo Coruinem/ álbo Sárceryufem. Abo=
4: wim y ci doktorowye ich/ iż káždy ná
5: fwey głowye wyárę chce ftáwić/ mye=
6: dzy sobą y z Lutrem fámym fye nye=
7: zgadzáyą. A nyemogę ináczey rzec/ ye=
8: dno iż to Bog ták ná nye przepułcił/ iż
9: fye myedzy sobą nyerozumyeyą/ yáko
10: ná ony/ ktorzy/ záczęli byli budowác
11: wyeżę Bábilońfką: Aby nye tylko ro=

- 12: zumni/ ále y głupi á profći ludźye yá=
13: łnye obaczyli á námácáli/ iż to przedfyę
14: wzyęcyę y náuká ich nye z Bogá yeft.
15: A nye mnimay/ áby mále roznice mye
16: dzy nimi były/ á ná ktorych mało nale=
17: ży. Y owłsem o czelnych rzeczach náłfey
18: wyáry. Zwingliuśá y Oecolámpádiuśá
19: w wyelu rzeczy Luter gáni: y nyekto=
20: rych [confessionem Auguftanam](#) / od na=
21: wyernyeyłfych y náłtalłfych vczynow
22: łwoich złożoną. Lutrá Vrbanus Regi=
23: us/ Bucerus/ Caluinus częłto łztrofu=
24: yą: Yeden drugyemu błąd y kácerłtwo
25: przypifuye. Melánchtoná Flácius nye=

G ij

yáki

strona: G2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: yáki łlowak/ ktory w Máydeburku yeft/
2: yáko łlyłłę/ á nowego pápifę ma/ y zá
3: zbyegá od Luterłkyey ewángeliey. O
4: Lutrze píłłe Oecolampadius in dialog.
5: [coñ](#) Melanchtonem. Kłtałł łłowá Boze=(*marg*) [Oecolam](#)
6: [padius cō](#)
7: [tra Melā.](#) (–)
8: go przynoffá Luteranowye/ łłowá Bo=
9: žego nyepzynyoffá/ yákož o połpolicýe
10: kácerze zwykli czynić: A włlyłcy zá to
11: chcą być myani/ iżeby łłowá Božego v=
12: żywáli. Widźifz yáka to zgodá? Ale do=
13: tknę kilká ártýkułow/ ábyś weyrzył iż

- 12: ták yeft yáko powyádam. Nowokrzczeń
- 13: cy vczá/ Gdyz nas Kriftus wyfwobodził/ (marg) O wolno
- : íci krzełci
- : yáńlkyey. (-)
- 14: nyemamy nikomu poľlufni być/ vrę=
- 15: dow/ przełożonych/ praw/ áni vřtav ža=
- 16: dnych nyemyeć. Tákże teź nyegdy Lu=
- 17: ter vczyl/ yákoś wyřřřey řlyřřał. Melán= (marg) Melanch.
- : in Locis.
- : Cōfef. aug.
- : O ćyele
- : Bożym. (-)
- 18: chton/ y Auřřpurřkye wyznánye zállye
- 19: myeni/ iż to bład yeft á przeciw řlowu
- 20: bożemu. O ćyele bożym/ ináčzey rozu=
- 21: myeyą Luter/ Melanchton/ Brencius/
- 22: ináčzey Caluinus/ Zwinglius/ Oeco=
- 23: ląpádus. Oni řfirdzą řnami/ iż tám
- 24: yeft wyerne ćyáło y krew páná Kryřtu=
- 25: řowá. Acz wtem řye řnami nyezgdzá=

yą/ iż/

strona: G3

z Mnichem.

- 1: yą/ iż/ gđzye my wyerzymy/ iż chleb y
- 2: wino w ćyáło y krew páńlką przez řlo=
- 3: wo Boże řye przemyenya: oni powyá=
- 4: dáya/ iżeby przedřye chleb y wino w cá=
- 5: řołci řwey támże zořtawáło. A ći drudzy
- 6: mowya/ iż wteyto řwyřtořci nye yeft
- 7: ćyáło boże áni krew/ ále prořty chleb y

- 8: wino/ známyonuyące cyáło y krew pá=
9: ná Kryftułowę. Acz y ci fámi yeffcze
10: myedzy łobą bárzo rozni łą. Ale temu
11: daymy pokoy ná ten czás. Poidźmy dá
12: ley. O przyymowányu cyáła Bože= (marg) O yed=
: ney álbo
: oboyey o
: łobye. (-)
13: go: prawdá iż łye włfyłcy wobyec ná=
14: pyerácye pod obyemá ofobomá przyy=
15: mowác? D. Prawdá/ á nye ináczey
16: ma/ álbo może być. Abowim ták flowo
17: Bože vczy y przykázuye. M. A wždy
18: Luter w kłyązkach/ ktorem dał napis/ o
19: oboyey ofobye śwýtołci/ ták piff:(marg) [Luthe. de](#)
: utraq; łpe
: cie łacra=
: menti. (-) Iż
20: ludźyom oboyá ofobá śwýtołci bywa
21: daná/ nye gányę áni odrzucam/ y ow=
22: łfem mogłbych ten zwyczay dźyerzeń.
23: A włfákoż nikt nyema o tey rzeczy ták
24: rozumyeć/ iżeby ták muśyáło być. A ná
25: drugim myłcu do Czechow píłłac/ (marg) [Idem ad](#)
: Boem. (-)

B iij

Pyęknác

strona: G3v

Rozmowá Dworzániná

1: Pyęknácby rzecz byłá/ oboyey ofoby ś=

2: wyátołci vzywác. Ale iż [Kryufts](#) [!], w tym

- 3: nic nye rofkazał/ yákoby fye trzymać
- 4: myáło lepyey pokoyá á yednofíci/ ktore
- 5: rzeczy Kryftus przykazał/ náfládowác/
- 6: niźli fye o ofoby śwýtołóci fwárzyć. Nád
- 7: to/ w kfyąłzkach ktore zowye **declaratio**(*marg*) **Idē in de=**
- : **claration.**
- : **Eucharif.** (–)
- 8: **euchariftie** piłfe: Nye mowiłem ánim
- 9: rádźił/ áni yełt vmyłł moy/ áby yeden
- 10: álbo kilko biskupow fwą mocą poczyná=
- 11: li komu oboye ofobę podáwác/ chybá iżby
- 12: ták było vftáwyono y przykazano ná po
- 13: ípolityn concilium: Acz indźye iná=
- 14: czey piłfe. O młfy tenze Luter piłfe w (*marg*) O Młfy.
- : **Idem in**
- : **capi. fid.**
- : **Chriftia.** (–)
- 15: kfyąłzkach/ ktore názwał **Capita fidei**
- 16: **christiane** / Iż yełt nawyłłłfe á łtráźli=
- 17: we báłwochwáłtwo/ ktore fye przeci=
- 18: wya vprzemye przednyeyłfemu człon=
- 19: kowi wyáry: Aczkolwyek myedzy w=
- 20: łfyłtkyemi inemi báłwochwáłtwo pa=
- 21: pyelkyemi zá nazacnyeyłfe y napoży=
- 22: tecznyeyłfe myaná byłá. Pátrźze yáko
- 23: fye łtym zgadza **Confessio Auguřtaná** / (*marg*) **Confess.**
- : **Augu.** (–)
- 24: ktora ták brzmi: Fálłfywye łą ofkárzo=
- 25: ne náłfe kołcyoły/ áby młłą zátráćili.

strona: G4

z Mnichem.

- 1: Abowym trwa v nas mřfa/ y bárzo z
- 2: wyelką vtćiwofćyą bywa řpráwowaná.
- 3: Chowáya řye y zwycáyne ceremonie
- 4: yákmirz wřřfťkye/ chybá iż łácińřkye=
- 5: mu pyenyu nyegdźye Nyemyeckye by
- 6: wa przymyelfano rć. Ná tenże křtařt y
- 7: Bucerus piřfe [ad epifcopum Abricen=](#)
- 8: [fem.\(marg\) Bucery ad](#)
- 9: [epi. Abri=](#)
- 10: [cenfem.](#)
- 11: O wzyuá
- 12: nyu S.
- 13: [Zui. ar. 20](#)
- 14: [Cofef. Au.](#)
- 15: [Mel. i. ap.](#)
- 16: [Oecol. in](#)
- 17: [op. Chrif.](#)
- 18: [B. ad. c. ab](#)
- 19: O kořćie.
- 20: rzymřkim.
- 21: [Gualte. in](#)
- 22: [antichrift.](#) (-) Gdźye teź y ofyárą mřfą zowye.
- 23: Nye mnyeyřřać roznicá myedzy nyemi
- 24: o wzywányu řwyřtych/ ktorzy w pánye
- 25: bodze odpoczywáya. Zwinglius árt. xx.
- 26: y Melanchton w wyznányu Auřřpur=
- 27: řkim nyeodpuřřczáya ich vzywáć. Zá=
- 28: řye [Oecolampadius in oper. chrifoft.](#) á

- 15: Bucerus do biskupa Abricenlkyego te=
 16: go nye gányą/ ále dopuľczáyą. O ko=
 17: ľcýele Rzymľkim/ izali nye piffą/ mo= (marg) Bullige=
 : rus de ori
 : gine erro. (-)
 18: wyą/ y máluyą poľpolicýe/ iż to yeľt
 19: Bábilon/ ľtek wľľego złego/ á zwľľczá
 20: bálwochwálľtwá. A z vtćiwolćyą mo=
 21: wyąc/ meretrix oná/ o ktorey piffę. S.
 22: Yan w obyáwyenyu/ ktora ludźiom ná=
 23: lewa winá gnyewu páńľkyego: A iż pa=
 24: pyeż yeľt zwodźcá/ bálwan/ ľlugá dya=
 25: belľki/ Ancykryľt/ człowyek grzechu/ ľyn

zátřá=

strona: G4v

Rozmowá Dworzániná

- 1: zátřácenya/ *abominatio defolationis* /
 2: ktorą widźyáľ Dániel prorok ľtoyącą
 3: ná myeľcu śwyętyu/ y wyele inego
 4: bluźnirľtwá/ ktorego peľne ľą ich kľyę=
 5: gi. Pátrźże co Bucerus piffę/ *in prepa*=
 6: *ratorijs ad concilium.*(marg) Bucer. *in*
 : *pręparat.*
 : *ad concil.* (-) Vprzeymye wy=
 7: znawamy/ iż v ľtarych oycow koľcyoľá/
 8: koľcyoľ Rzymľki przed inemi przodek
 9: myáľ. rć. A Luter *in excufatione quo*=
 10: *rundam articulorum fuorum.*(marg) Luthe. *in*
 : *excuf. art.*
 : *quorundā.* (-) Nye yeľt

- 11: rzecz wątpliwa/ iż kołćyoł Rzymłki
12: nád ine kołćyoły od Bogá yeft vtćyon.
13: A niżey. Aczkołwyek yuż (nyełtoćye)
14: gorzey fye w Rzymie dźyeye/ niźliby
15: przytáło/ á wśłákoż żadna przyczyná
16: ták ważna nye yeft/ áni bęđźye kyedy/
17: dla ktoreyby flufńnye od nyego fye kto
18: myał odśfczepić. rc. A łamże zápámyę=
19: tawłfy tego/ we wśfyłtkyem yákmirz
20: od nyego/ y od głowy á łprawce yego
21: Papyezá śmyele fye odśfczepyá y ine
22: odćyąga. O pokućye á żalu zá grzechy/
23: w vřtáwach Noreńberśkich ták ftoi.(*marg*) O poku=
: ćye.

: [Inřtita No](#)

: [remb.](#) (-) Iż

24: plebani máyą naprzod o pokućye ká=

25: zác/ á lud ku pokutuyáćemu żywotowi

przywodzić

strona: H

z Mnichem.

- 1: przywodzić/ yáko pan Kryřtus rořkazał/
2: á wśfyłtcy prorocy czynili. A iżeby fye
3: to nyerozumyáło o odnowyenyu żywo=
4: tá/ yáko Luter pokutę wykłáda/ fáłřfu= (*marg*) [Luther. in](#)
: [interpret.](#)
: [noui teřta](#)
: [menti.](#) (-)

5: yáć flowo Boże Matth. iij. et iij. Wtych

6: że vřtáwach wnet po tym [wyłyzono](#) [!]
<http://rcin.org.pl>

- 7: yeft/ iż pokutá yeft ferdeczna fkruchá y
- 8: žal grzechu z vprzeymym wzdychánim
- 9: ku odpuffczenyu grzechu/ y prawdzi=
- 10: wey dobroci. A zátym/ Plebani máya
- 11: ludowi oznaymic bozy gnyew/ groźbę y
- 12: karánye ná nyepokutuyące. Zgadza fye
- 13: Itym [confessio Auguftana](#) art. xi. gdźye (*marg*) [Cōf. aug.](#)
- : [Caluin. in](#)
- : [ifti. chrift.](#)
- : [Luthe. fer](#)
- : [mone de](#)
- : [pœniñet.](#) (–)
- 14: teź wyárę kładą zá częśc pokuty/ co [Cal=](#)
- 15: [uinus in infitutione](#) gáni. Pátrrze co
- 16: Luter o tey pokućye á żálu zá grzechy
- 17: piſſe/ [ferm. de poenitentia.](#) Skruchá czy
- 18: ni wyętfſem licemyernikyem y grzeſſ=
- 19: nikyem. A w drugim ártykule. Gdy kto (*marg*) [Lut. in ar=](#)
- : [ti. á Leōe](#)
- : [cōdemna=](#)
- : [to art. 12.](#)
- : [Lut. in aſ=](#)
- : [fert. ar. 6](#) (–)
- 20: wyerzy iż yeft rozgrzeſſon/ tedy yeft roz
- 21: grzeſſon/ by teź dobrze fkruchy nyemyał
- 22: [Et in affertionibus.](#) To moye mnimá=
- 23: nye y náuká/ iż ſzkodliwy kftałt náuki
- 24: yeft/ vczyć/ Iżeby ludźye względem ka=
- 25: źni y zapłaty/ fkruchę álbo žal zá grze=

strona: Hv

Rozmowa Dworzániná

- 1: chy myeli myeć. Ták Luter. O złych v=
2: czynkach álbo grzechach Luter vczy [de](#)
3: [capt. Babil.](#) Ták bogáty yeft człowyek(*marg*) O grze=
: chu.
: [Luthe. de](#)
: [captiuita=](#)
: [te Babilo.](#) (-)
4: krzełciyánłki/ by teź dobrze chćyał/ nye=
5: moźe zbáwyenya fwego vtráćić yákoź
6: kolwyek wyełkimi grzechy/ chybá iźeby
7: nyechćyał wyerzyć. Abowyem żadny
8: grzech nyemoźe go potępić/ okrom nye=
9: dowyárftwá. Tákże y ná inych mye=
10: łcach. A nyegdźye powyáda/ iź nyemáľz
11: żadnego grzechu yedno nyedowyárftwo. (*marg*) [Confefsio](#)
: [Auguľta.](#)
: [ar ti. 20.](#) (-)
12: Przeciw temu vczy [confefsion Auguľta=](#)
13: [na](#) / ták mowyác. O tym poľluľseńftwye
14: vczymy/ iź ći/ ktorzy łye dopuľłczáya
15: grzechow śmyertelnych/ nye łá łprá=
16: wyedliwi. Abowim Bog chce myeć to
17: poľluľseńftwo/ ábyłmy łye nyerząd=
18: dnym żádzom przeciwiłi. A ktorzy łye
19: nyepzeciwiya/ ále im łye poddawáya
20: przeciw przykazányu boźemu/ á dopu=
21: łłczáya łye vczynkow przeciw łumnye=
22: nyu/ ći łá nyeľpráwyedliwi/ áni duchá

23: Íwyętego ány wyáry/ to yeft vffána

24: miłofyerdzya/ nyezátrzymawáya. A=

25: bowyem wtych ktorzy fyw grzechach

kocháya

strona: H2

z Mnichem.

1: kocháya/ á nye pokutuya/ nyemoże być

2: vffáne/ ktoreby ffukáło odpułczyenia

3: grzechow.(*marg*) [Melan. in](#)

: [loc. tit. de](#)

: [pctō actu.](#) (-) A Melanchton [in locis com=](#)

4: [munibus](#) piffe/ ktorzy fyw polepffyli/ ye=

5: ffi fyw záfyw grzechy zmázą przeciwko

6: funnyenyu/ nye fá álbo nye trfáya

7: członkami páná Kryftułowemi. Acz(*marg*) [Yeftli g=](#)

: rzech od

: [Bogá.](#)

: [Eode lib.](#) (-)

8: tenże Melanchton vczy. Iz pewna to

9: rzecz yeft/ iz wffyfcki rzeczy bywáya od

10: bogá fprawowane/ bądź dobre/ bądź złe.

11: Abowim nie tylko przepuffa złe/ ále

12: y wlaftnye ye czyni/ Yáko Dawidowo

13: cudzołstwo: Ták iz yego fprawá yeft

14: nyemnyey Yudałfowa zdrádá/ yáko y

15: Íwyętego Páwła wezwáne. A nyemo

16: żeć boża fprawá yemu lámemu myer=

17: żyona być/ Ale przeciw temu fá vftawy(*marg*) [Inftit. No](#)

: [remberg.](#) (-)

18: NoreMBERfkye/ gđzye grzech wyymu=

19: yą/ myenyąc iż ten łam od Boga nye=

20: pochodzić. Támże gdy każą Plebanom(*marg*) O wol=

: nołci czło

: wyeczey. (-)

21: lud vpominác/ iżeby fye według náuki

22: bołkyey łprawowáli/ dawáya znác/ iż

23: człowyek ma wolność złego álbo dobre=

24: go nałładowác y ponyechác. Co yáfnye

25: przeciw Lutrowi y Melanchtonowi. (*marg*) Lut. d'cap

: Mel. i loc. (-)

H ij

Yáko

strona: H2v

Rozmowá Dworzániná

1: Yáko y to/ iż pozwaláya/ áby nowy za= (*marg*) Yeftli w

: Ewánge

: lią prze=

: kazánya. (-)

2: kon álbo Ewángelia zámykáła w łoby

3: przykazánya Boże. A Melanchton piłfe/

4: Iż Kryftus nye przyłfedł áby zakon yá=

5: ki ludzym łtáwił. A ná drugim myey= (*marg*) Mel. ł. 10. (-)

6: łcu. Ewángeliya nic nyeprzykázuye. (*marg*) Idē. ad ro.

: Lu. i plo.

: no. tełt et

: cōt. Catar.

: O dobr.

: vczinkoch

: Mel. i ł. c. (-)

7: Tákże Luter dzyerzy. Záfye o dobrych

8: vczynkach/ Melanchton [in locis commu](http://rcin.org.pl)

- 9: nibus ták piŕŕe. Mamy teŕ wyedŕyecz/ iŕ
10: odpłáty łą obyeczáne dobry vczyn=
11: kom/ álbo iŕ dobre vczynki záŕluguyą
12: zapłáty cyełefne y duchowne. Aczkol=
13: wyek teŕ wtem żywoćye wyele zapłáty
14: bywa łwyęty m oddawano/ á wŕłákoŕ/ iŕ
15: koćcyoł poddan yeŕt krzyŕowi/ przed=
16: nyeyŕŕe zapłáty bywáyą oddáne po=
17: tym łwyeczye. Yáko Kryŕtus mowi: Za=
18: płátá wáŕłá mnoga yeŕt wnyebye. Tá=
19: kyelz [Bucerus ad Epifcopum Abricenŕ.\(marg\)](#) Bucer. ad

Epifcopū

Abricenŕ. (–)

- 20: Nye przymy/ iŕ teŕ z vczynkow bywa=
21: my wŕpławiedliwyeni/ yáko S. Yákub
22: mowił/ ábowim oddawa káŕdemu Bog
23: według yego vczynkow Y záŕ. Nye/
24: ktorzy zakonu łłucháyą/ ále ktorzy ij czy
25: nyą/ bęđą wŕpławyedliwyeni. A máło

po tym.

strona: H3

z Mnichem.

- 1: po tym. Y o zaŕlugach nyemáŕz łporu
2: myedzy námi/ tych nikakye nye odrzu=
3: camy/ teŕ y wyecznego żywotá. Táke
4: teŕ y [confellio Auguŕtaná](#). Nye ták Lu= (marg) [Cōf. Aug.](#)

Lut. in aŕ=

ŕer. ar. 31. (–)

5: ter/ ktory tŕirdŕi/ iŕ y łpławyedliwy w=

6: káŕdym dobrym vczynku grzeŕŕy. A w=

- 7: net potym mowi. Iż dobry vczynek na=
8: lepyey vczynyon/ według miłośyer=
9: dżya bożego powłfedni grzech yeft/ ále
10: według łądu bożego śmyertelny. A ye=
11: łli grzech/ tedyć nyema zaflugi áni do=
12: brey odpłaty. A w 1. ártykulech. Yemeś
13: złościwłfy/ tymći rychley Bog łáfkę w= (marg) [Luther. in](#)
: [500. art.](#)
: [artic. 65. \(-\)](#)
14: lewa. Ale yelli fy e ozdobiłz/ yáko kot/
15: dobrymi vczynki/ nic temu nye vczy=
16: niłz. A w kazányu o bożym wftápyenyu
17: powyáda: Wyárá łámá przez fy e bez (marg) [Idē in fer=](#)
: [mone de](#)
: [afcenfiōe. \(-\)](#)
18: włłech vczynkow/ yáko tu łlowo boże
19: brzmi/ zbawya nas/ á vczynki konyecz=
20: nye nic nyepomagáyą ku dobroći álbo
21: zbáwyenyu.(marg) [Yelli ćya](#)
: [łu Boże=](#)
: [mu chwa](#)
: [łá mabyć](#)
: [daná. \(-\)](#) O ćyele Bożem łzkołá
22: Krolewyeca myeni/ y myedzy wámi
23: dworzány fy e ich závádzá/ ktorzy ták
24: dżyerżą/ iż ácz yeft prawdziwe ćyáło
25: Boże/ włłákze nye ma mu być modłá

H ij

daná/

1: daná/ áni potćiwofć wyrządzaná. (*margin*) Carolf. ad

: Alb. Dur.

: et d'ador.

: fig. n. teft.

: Lut. de a=

: dor. facr.

: et in cathe

: chifm. ant.

: Bucer. de

: actis coll.

: Ratisbo.

: o skutku

: ſwiętoſći

: Inft. norē.

: * Lut. de

: capt. babi.

: & in re=

: fol. ca. 7.

: Idē in af=

: fer. ar. 41 (-) A

2: Luter/ Carolftadius/ Bucerus tfirdzą/

3: iż ma mu być czełć y chwałá daná/ yá=

4: ko Bogu w ſwey iſtnoſći.

5: ∴ O krzćye wftáwy Noremerkye v=

6: czą/ iż przezeń od wſyftkyey mocy dya=

7: błá/ grzechu/ ſmyerći/ y pyekłá bywa=

8: my wyſwobodzeni/ á ſtawamy ſye ſyn=

9: mi żywotá/ y dźyedźicmi wſyftkyego

10: dobrá Bożego. A Luter powyáda. * Iż

11: żadna ſwýtoſć łáłki wnas nye ſprá=

- 12: wuye/ gđzye teź kácerfkim błędem zo=
- 13: wye to/ co kofcyoł krzełciyáńfki dźyer=
- 14: źy/ iż bywa wlewaná od Bogá łáfká
- 15: przez śwyątołci. Acz *in affertione* toź
- 16: łam tfirdzi. Wyele inych ártikułow
- 17: dla przedłużenia opułfczam/ w ktorych
- 18: oni rozni łá myedzy łobą. Ná konyec o
- 19: wítáwye Cefárfkyey/ ktorą *Interim* zo= (*marg*) *O Inte=*
- : *rim* (-)
- 20: wá/ áza fye zgadza Melánchton z Fláci=
- 21: ułem/ Ofiandrem/ y z łzkołą Krolewec=
- 22: ká? Ci tfirdzą iż yełt przeciwko Bogu y
- 23: łlowu yego/ á Melánchton ná nyę ze=
- 24: zwala y przyymowác yą kaze. To wi=
- 25: dźiłz yáka to zgodá myedzy nyemi. A

nye tylko

strona: H4

z Mnichem.

- 1: nye tylko yeden od drugyego rozny yełt/
- 2: ále y łam z łobą fye nye zgadza. Za raz
- 3: Melánchton łwych *locos communes* / (*marg*) Melánch
- : *ton/ łam*
- : łobye pr=
- : zećiwny. (-)
- 4: álbo komentarzow ná Páwłá S. do
- 5: Rzymyánow popráwyał? Weźmiłz to
- 6: włfyłtko piłánye przedłye/ á ktemu teź
- 7: przylož to/ co nyedawno *de Interim* pi
- 8: łáł/ ogládałz yálnye/ yáko fye dáleko ye=
- 9: dno od drugyego odłtrzela. Yákoź tego

- 10: nye przeźrzał Flacius. O grzechu też
- 11: ilyffales nyedawno/ yáko roznye píffe.(*marg*) O grze
: chu (-)
- 12: Bucerus czáfem z Sákrámentarzmi (*marg*) Bucerus. (-)
- 13: przeciw Lutrowi/ czáfem przeciw nim
- 14: z Lutrem dźyerzy o yedneyże rzeczy.
- 15: Nápiśál też Eckius kfyęgi/ przeciw vftá= (*marg*) Vftáwy
: noremb. (-)
- 16: wom Norberskim/ gdźye wyele rzeczy
- 17: okázuye/ wktorych fy e oni nye tylko Lu(*marg*) Lute. íam
: foby e pr=
: zećiwny. (-)
- 18: trowi y Melánchtonowi/ ále y íami
- 19: foby e przeciwyá. Ale daymy im pokoy/
- 20: Sáme go Lutrá przed fy e weźmmy.(*marg*) O vftá=
: wách koś
: cyelnych.
: Lut. de. ab
: rog. míffa (-)
- 21: Píffe w kfyęgach de ábroganda míffa /
- 22: Iż co nyema potfirdzenya áni mocy z
- 23: pífmá/ yálna rzecz iż to z czártá yeft.
- 24: A wnet. A przeto co bez fłowá Bożego
- 25: yeft vftáwyono/ nye od koćyolá ále od

zboru Szá=

strona: H4v

Rozmowa Dworzániná

- 1: zboru Szátáńlkyego pod imyenyem ko
- 2: ícyolá yeft vftáwyono. A íam przeciw
- 3: Nowokrzczeńcom/ krztu máłych dźya=

- 4: tek/ ktorego oni zábranyáya/ iż onim w
- 5: piśmye nyemáfz/ zwycáyem tylko á
- 6: vřtáwá kořcyořá broní. Tákže y Melán=
- 7: chton y vřtáwy Norberřkye.(*marg*) O koncyc
- : liach.
- : Luth. cōt.
- : Zuingl. et
- : Oecol. 1.1 (-) O concii=
- 8: liach tenže Luter piřfe. Będźyeli dłužey
- 9: řwyát řtař/ potrzebá zářye dla roznych
- 10: wykřadow piřmá/ ktore teraz řá/ ábyř=
- 11: my dla záchowánaya yednořci wyáry/ v=
- 12: řtáwy Conciliy przyyęli/ á do nich řye
- 13: vćyekli. A. in. 1. artyk. ták: Tá Ewange=
- 14: lia z gruntu niřřczy papyeřtwo y wřřyřt=
- 15: kye concilia. řć. O wzywánuyu řwyę= (*marg*) O wzy=
- : wányu
- : řwyętych
- : Idē in ca.
- : fid. chrift. (-)
- 16: tych zmárlych ták piřfe w křyářřzkach kto
- 17: re zowye/ *Capita fidei chriftiane*. Wzy=
- 18: wánye řwyętych tež yeřt zły zwycay/
- 19: Ancykryřtow/ ktory řye přećiwi prze=
- 20: dnyeyřřlemu ářtykuřowi (rozumey
- 21: wyáry) á záćmya vznánye Křyřtuřo=
- 22: we.(*marg*) In declar.
- : quor. arti. (-) A ná drugim myeyřcu/ řpráwu=
- 23: yáć řye o nyektore rzeczy/ ktore mu
- 24: przypifowano/ ták piřfe. O przyczyná=

25: nyu śwyėtųych ze wífytkyem końcyołem

krzełćiyáń=

strona: I

z Mnicchem.

- 1: krzełćiyáńfkim dźyerżę y rozumyem/ iż
- 2: śwyęći máyą być od nas tćyeni y wzy=
3: wani. Abowim kto fye może przećiwić
4: tym fprawam/ ktore y dziś dźiwnye á
5: widomye Bog y cyał á grobow śwyę= (marg) Luth. in x
: [præcept.](#)
: [De præpa](#)
: [ratione ad](#)
: [mortem.](#) (-)
- 6: tych fprawuye? Tákże ná dźyefyęćyoro
7: przykazánye. A w gotowányu ku ś=
8: myerći ták piłfe/ W potrzebye śmyer=
9: telney nyema człowyek przeftáwác pán
10: ny Máryey/ Anyołow/ Apoštołow/ y in=
11: nych śwyėtųych wzywác/ ktorym fluzył/
12: áby oni zań Bogá prośili. Tákże też
13: Bucerus y Brencius trzymáją/ Tákże
14: Czechowye. Yefłcze Luter do Lowáń= (marg) Luthe. ad
: [Loua.](#) (-)
- 15: czykow ták piłfe. Nigdym nyeprzał/ iż
16: nas zaflugi y modlitwy śwyėtųych/ ácz
17: bárzo nye dołkonále/ fpomagáją. A
18: nyedawnoś flyłfał/ gdźye powyáda iż
19: áni foby nikt záfluzýć nic nyemoże.
20: O flubych duchownych y mniífych/ pi= (marg) O flubye
: [ch/ álbo](#)

: obyetni=

: cach. (-)

21: Ífe w kazányu o trzech krolech/ iż wol=

22: nye bez grzechu y fúmnyenya mogą y

23: máyą być opuśczone álbo przeftąpyo= (*marg*) [Lu. in fer.](#)

: de epiph.

: Idem in

: decalogo. (-)

24: ne. A in decalogo pirwey piął o dźye=

25: wictwey álbo czyftości. Swyętokrad=

I

ítwo

strona: lv

Rozmowa Dworzanina

1: Ítwo yeft gđzye yuż nye tylko czyftość

2: bywa pokalaná/ ále też to co yeft Bogu

3: ofyárowáne/ bywa odyęto/ á to co yeft

4: poşwyęcone/ Íplugáwyono bywa. Acz

5: to z wftáwy koşcyelney/ wyęcey niż z

6: Bożey yeft w kłyężey. Ale w zakonni=

7: koch bárzo cyęfzki grzech yeft/ dla tego iż

8: dobrowolnye fyę Bogu poşwyęcili/ á

9: potym tego znikáya. (*marg*) O Mífy. (-) O mífy fłyffa=

10: Íeş nyedawno yáko blużni/ tákżeć álbo

11: y gorzey indźye: A zwłáfczá in. 1. artic. (*marg*) [Luther. in](#)

: 500. a. arti.

: arti. 364.

: Cõt. Zuin

: glium &

: Oecol. 1. 2.

: Decapti=

: uitate Ba=

: bilonica. (-)

12: Młfać zła rzecz á Bogu myerzyona/ w=

13: tym iż bywa yákoby ofyárá á vczynek

14: zaflugi. A ták ma być zágładzoná. Ták=

15: że lib. ij. contra Zwinglium et Oecolam

16: padium. Przedcífz de captiuitate Ba=

17: bilonica / gdzye mowi cap. de eucharift.

18: Iż młfa yeft część Ewángeliey/ y ow=

19: ísem *summá* á íkrocenye Ewángeliey.

20: Ták iż teź kazánya pośpolite/ nyemyá=

21: ły by nic inego być/ yedno wykłády

22: młfey/ to yeft obyásnyenya obyetnice

23: bofkyey tego teftámentu. Toć było/ po=

24: wyáda/ wyáry vczynć/ á prawdziwye ko=

25: ícyoł budowác. A in refolut. concl. xxvi.(*marg*) Luther. in

: refolutio. (-)

Wyęcey

strona: 12

z Mnichem.

1: Wyęcey młfa pomaga/ gdy przez kápła

2: ná yednemu bywa przywłáfczoná/ ni=

3: źli kyedy bez przywłáfczánya zá wífyft

4: ki wobyec bywa myaná. A indzye záś

5: powyáda/ iż to błáđ tákyye przywłáfczá

6: nye. Chwali yą teź in *fermone de no=*

7: *uo teftámento/ feu de młffa priuata.(marg)* In fer. de

: nouo teft. (-)

8: O przyymowányu cyáła Bożego pod

9: yedną ofobę álbo dwyemá ofobámi/

- 10: yuzes wyłłłley flyłłłł. O pokućyeś tež
- 11: flyłłłł yáko vczy. Pátrzże co pilłe in vi=
- 12: *litatione Sáxonica.(marg)* O poku=
- : ćye.
- : Luther in
- : uifitation.
- : *Saxonica.* (-) Wyele ich teraz
- 13: mowi o fámym odpuffćzenyu grze=
- 14: chow/ A o pokućye nic/ álbo máłó: Acz
- 15: bez pokuty żadne odpuffćzenye grze=
- 16: chow nyebywa/ áni może być rozumyá=
- 17: ne odpuffćzenye grzechow bez pokuty.
- 18: A gđzyeby kto ináczey rozumyáł/ po=
- 19: wyáda/ iż to błáđ nádewłłfyłtkye błędy.
- 20: A iżebyś rozumyáł o yákyey pokućye
- 21: to mowi/ wykłáda yą in *Refolutioni*=
- 22: *bus(marg)* Luther in
- : *refolutio.*
- : *concluf. 1.*
- : &c. (-) pilłác. Iż pan y miłtrż náłz Iefus
- 23: Kryłtus/ chćyáł áby włłlyłtek żywot
- 24: wyernych pokutą był. A nye tylko o w=
- 25: nętrżney to rozumye/ Y owłłłem wnę=

I ij

trzna nic

strona: l2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: trzna nic nye yełt/ gdy zewnątrż nye=
- 2: Ípráwuye rozmáitego martfyenya ćyá
- 3: łá. Skąd pochodzi/ iż ony trzy częłci do=
- 4: fyć vczynyenya/ Połt/ modlitwá/ yáł=

- 5: muźná/ fą częłci pokuty Ewángeliy=
6: łkyey. A ma w łobye połt włfyłtki drę=
7: czenya ćyála: Modlitwá włfelkye ćwi=
8: czenye dułfe/ myłłac/ cztac/ łlucháyac/
9: modłac łye: Yáłmuźná włfelką powol=
10: nołć álbo połługę przećiw bliźnyemu/
11: iżeby ták przez połt łobye łluzył: przez
12: modlitwę Bogu á przez yáłmuźnę bli=
13: źnyemu. Aby przez pirwłłe zwyćyęzył
14: żądliwołć ćyefłną/ á trzeźwye y czy=
15: łćye żył: Przez wtore pyche żywotá/ á
16: bogoboyne żył: Przez trzećye żądli=
17: wołć oczu/ á łpráwyedliwye żył ná tym
18: łwyećye.(*marg*) O rzym=
: łkim koł=
: ćyefł. (-) O Rzymłkim kołćyefł łly=
19: łłáełł nyedawno yáko vczy tenże Luter
20: *in declaratione quorundam articulo*=
21: *rum.(marg) In declar.*
: *quor. arti.*
: *In c. fid. c.*
: *De cap. b.*
: O papye
: żu y włá=
: dzy yego
: y innych
: duchow.
: przełožę. (-) Pátrż że yáko tego zápamyętał
22: *in cap. fidei chriftianae/ et in capt. Ba*=
23: *bilonica* com ći wyłłłłey powyádał. O

24: Papyeżu á władzy yego y wśfyłkyego

25: duchowyeńftwá/ nyemoże nikt gorzey

piśać

strona: 13

z Mnichem.

1: piśać/ yáko Luter piśe *de capti. Babilo.*

2: *In visione Danielis: De abroganda*

3: *missa: In assertione articulorum: in*

4: *execratione bullae/ in iudicio de votis.*

5: Weźrzyłz *in resolution.* yáko piśe do Le

6: oná papyeża.(*marg*) *In refolut.* (-) A przeto nabłogofławyień=

7: śly oycze/ ofyáruyę śye podáyac pod

8: nogi twego błogofławyieńftwá ze wśfyłt=

9: kim com yełt/ y co mam. Ożyw/ zá=

10: biy/ wezwi/ odezwi/ pochwal/ pogań.

11: Głos twoy zá głos Kryłtułá/ ktory wto=

12: bye przełożon yełt y mowi/ przyymę.

13: Támże yáfna rzecz/ iż ku odpuśczenyu

14: mąk y kazuśow dofyć yełt lámá moc pa

15: pyełka.(*marg*) *Ibidem cō*

: *clufio. 61.* (-)

16: A przeto gdy kápłáńłkim vrzę=

17: dem záklina/ rozgrzełła/ śwyęceny da=

18: wa álbo byerze/ vıtáwya/ vıtáwy kázi/

19: przykázuyę/ zákázuyę/ odpuścza álbo di

20: śpenfuyę/ odmyenya/ wykłáda/ wтым

21: wśfyłtkim czyni mocą tego fłowá: Co=

22: kolwyek rozwyążełz. rć. *Et conclufi. Ixix.*(*marg*) *Ibidem cō*

: *clufio. 69* (-)

23: Władzy papyeśkyey we wśfyłtkim z vt=

24: ćiwółcyą ma być myeyfce dano. Abo=

25: wim kto fye mocy álbo władzy przeci= (marg) Roma. 13. (-)

26: wi/ przeciwi fye Bożemu zrzádenyu/

I iij

á kto=

strona: 13v

Rozmowá Dworzániná

1: á ktorzy fye Bogu przeciwyą/ íami ío=

2: bye potępyenya nábywáią. A íam pan/ (marg) Lu. 10. (-)

3: kto wámi gárdzi/ mną gárdzi. A prze=

4: to ácz wmálych rzeczach/ wífákoż nye

5: mnyey nizli wyełkich władzy mye=

6: íce ma być dano. Stądze przychodzi/ iż/

7: by też papyeż nyeśpráwyedliwe wyro=

8: ki czynił/ mamy fye ich bać. rć. Et con=

9: cluf. Ixxi.(marg) Ibidem cō

: clufio. 71. (-) Kto mowi przeciw prawdzye

10: ápośtolńkich/ to yeśt papyeńkich/ odpu=

11: ítow/ nyechay będye odrzucony y prze=

12: klęty. rć. Tákże concl. Ixxxvi.(marg) Ib. cō. 86.

: Id. inx. p.

: Id. in fer.

: de excom. (-) A ná

13: dzyeśyęcyoro przykazánye/ á w kazá=

14: nyu o klątfye vczy/ Iż mamy wyfoce

15: tćić y wázyć duchowne przełożone/ by

16: też dobrze źli y tyránnowye byli/ Yákoż

17: y Kryśtus Annańńá y Káiffańńá tćił. A=

18: bowim władza koścyelna yeśt władza

19: Kryśtuńńowá. A dla tego też y nanyeńńuń

20: nyeyńńe ípráwy ich nyemáýą nas ruńńać

- 21: iżebyfmy zochotą nyeprzyymowali/ ál=
 22: bo wždy przynamnyey z vczliwofcyą
 23: nyeodmawyalí/ co oni czynyą. ábowim
 24: czás náfz bárzo yeft nyebefpyeczny/ Dla
 25: tego mądrze fye muśimy fprawowác.

Abyfmy

strona: 14

z Mnichem.

- 1: Abyfmy dla ofob/ y vrzędu álbo wła=
 2: dzey nyelżyli/ y owśsem dla vrzędu á=
 3: byfmy y nalzeyfse ofoby tćili. D. Ale
 4: to z przodku pifał/ poki yeffcze nye prá=
 5: wye był prawdy poznał. M. A chcefz
 6: widzyeć co dobrze po tym pifał prze=
 7: ćiw Nowokrzczeńcom? D. Do=
 8: brze. (*marg*) *Idem con.*
 9: **Anabapti.** (-) M. Myć wyznawamy/ iż pod
 9: papyeřtwem yeft bárzo wyele dobrego
 10: krzeřćiyáńkyego/ y owśsem wśfyřtko
 11: dobre krzeřćiyáńkye/ á iż z támtąd do
 12: nas przyřzłó. A bowyem wyznawa=
 13: my iż w papyeřtwy yeft prawdziwe
 14: řwyęte piřmo/ prawdziwy krzeřć/ pra=
 15: wdziwa řwyętořć ořtarzowa/ to yeft
 16: Boże ćyáło/ prawdziwe klucze ku odpu=
 17: řřczányu grzechow/ prawdziwy vrząd
 18: kazánya/ prawdziwa náuká/ yáko yeft
 19: modlitwá páńřka/ dzyefyęcyoro przyka=
 20: zánye/ członki wyáry. Náđ to powyá=
 21: dam/ iż pod papyeřem prawdziwe krze

22: Íciyáńftwo/ y owífem práwe yądro krze

23: Íciyáńftwá. Toć nye dawno piłał. D.

24: Mamże temu wyerzyć/ iż ták Luter pi=

25: Ífe? M. Możesz. D. Tá k dáleko to od

onego/

strona: 14v

Rozmowá Dworzániná

1: onego/ co nam náífy doktorowye po=

2: wyádáyą y pokázuyą/ yáko dzyeń od

3: nocy. M. Y. íamić nyedawno ináčzey

4: mowili/ wífák íą drukowáne kfyáźzki de

5: [ecclesia Christi](#) / y dyátrybá. Teźci

6: drugi piłał przed kilkyem lat przećiw

7: Lutrowi. Ale iż mu pińánya yego nye=

8: pochwalono/ á nye myáło mu íć wpo=

9: żytek/ odmyenił/ á nyedawno do Pa=

10: pyeżá Yuliuśfá fromotne á pełne po=

11: twarzy y fáłffu kfyáźzki nápiłał. Ale w=

12: roćmy fye k rzeczy. A chceź y o czyfcu

13: Lutrowę odmyenność oględáć? D. A=(*marg*) O czyfcu (–)

14: zaby y o tym roznye á odmyennye pi= (*marg*) [Luther. in](#)

: [lib. capit.](#)

: [fid. chrift.](#) (–)

15: íał? M. Pośluchay. W kfyáźzkach [capi=](#)

16: [tum fidei christianae](#) / tá k piífie. Czy=

17: ícyec ze wífyftką ípráwą íwą/ Bożą flu=

18: źbą y kupyectwem zá náśmyewífko

19: czártowfkye ma być myan. Abowim

20: fye teź przećiwi temu pirwífemu árty=

21: kułowi. rc. [A in disputatione Lipsica](#)

22: powyádá. Ya ktory mocnye wyerzę/

23: y owffem śmyem rzec iż wyem/(*marg*) [Idem in di](#)

: [fputatione](#)

: [Lipfica.](#) (-) iż yeft

24: czyfćyec/ łácnó fye dam námowić/ iż o=

25: nim yeft zmyenká/ Yáko Grzegorz w (*marg*) [Gregor. in](#)

: [dialog.](#) (-)

dialog.

strona: K

z Mnichem.

1: dialog. ono S. Mátheuffá. (*marg*) [Math. 12.](#) (-) Nyebywa

2: odpuffczono áni ná tym/ áni ná przy=

3: fźłym śwyećye/ chcąc iż w czyfćcu bywá=

4: yą nyektore grzechy odpuffczáne.

5: Przypuffczam y ono Máchábeorum ij.(*marg*) [2 Mach. 12](#) (-)

6: Swyęte yeft á zbáwyenne myfłenye zá

7: vmárle fye modlić. rć. Też [in declara=](#)

8: [tione quorundam articulorum.](#) Moc= (*marg*) [In declar.](#)

: [aticulor.](#)

: [quorund.](#) (-)

9: nye ma być wyerzono/ á ya wyem iż

10: prawdá yeft/ iż nędzne duffe nyewymo=

11: wną mękę ćirpyą/ á myfmy ye winni

12: fpomógáć modlitwámi/ pofty/ yáľmu=

13: źnámi/ y czymkolwyek możemy. [A in](#)

14: [refolut.](#)(*marg*) [In refolu.](#) (-) V mnye to napewnyeyfía/ mo=

15: wi/ iż yeft czyfćyec. A nye wyele myę

16: to ruffá co śwyeogą kácerze/ gdyż yuż

17: tyfýąc y przez fto lat yeft/ yáko błogo=

18: fláwyony Auguřtyn w dźyewyátych (*marg*) [Aug. li. 9.](#)

: confeff. (-)

- 19: kfyęgach fwych fpowyedzi zá mátką y
20: zá oycem fwoim fye modli/ y proši ize=
21: by fye modlono. Y táż fwyęta mátká
22: yego vmiráyąc/ yáko tám piífie/ žádá=
23: łá áby yą wfpominano v ołtarzá páń=
24: fkyego. Y fpomina/ Iż to y błogofłá=
25: wyony Ambroży czynił. Aby też do=

K

brze

strona: Kv

Rozmowá Dworzániná

- 1: brze zá czáfow Apoftoľskich czyfcá nye=
2: było. (yáko fhe pyífni hárdy Pikárd)
3: izaż dla tego ma być wyerzono kácerzo=
4: wi/ ktory nyedawno ledwy przed pyą=
5: cyąždyefyąt lat fye vrodził/ á fpor ma
6: być dzyerżan/ yákoby fáľfywa była
7: wyára ták wyele wyekow? Zwłáľfczá
8: gdyż on nic inego nye czyni/ yedno iż
9: powyáda/ Nye wyerzę/ á ták wífyfťkye=
10: go fwego dowodził/ á náľfe gánił. Toć
11: fłowá Lutrowe/ ktoremi fam fyebye o=
12: fądził/ Bo tożci wnim/ co w Pikárćyech
13: gáni. A dobrze byś ye dobrze wpámyęc
14: wlepił/ zwłáľzczá gđzye chce/ iż nye ma
15: być zá fáľfywą myaná wyára ták wye=
16: le wyekow/ dla powyefći á fporu czło=
17: wyeká ktory nyedawno náľtał/ á co no=
18: wego vczy przeciw fpráwye/ náuce/ y
19: vítáwom koľcyoła poľpolitego. Mogł=

- 20: bych tego wyęcey okázác/ wczym fy
21: Luter/ Melánchton/ Bucerus/ Bulin=
22: gerus/ Brencius/ Caluinus/ y ini tegoż
23: cechu doktorowye nye tylko myedzy fo=
24: bą yeden z drugim/ ále y fámi z fobą
25: nye zgadzáyą/ yáko o modlitwye/ á ś=

wyęcyech/

strona: K2

z Mnichem.

- 1: wyęcyech/ o lidźbye y o mocy śwyáto=
2: íci kofcyelnych/ o vrzędzyech á przeło=
3: żeńftwye/ o ípowyedźi/ o klátwye/ o do=
4: fyć wczynyenyu/ o ceremoniách álbo
5: obrzędzyech kofcyelnych/ o konciliach/ o
6: wolności woley człowyczey/ o wyerze/
7: y o wyele inych rzeczy: Aleby fy prze=
8: dłużyło. A zebráli też to Cochleus y Io=
9: annes Faber biskup Wyedeński dofyc
10: pilnye.(*marg*) [Epilogus](#)
11: [Ioan. 17.](#) (-) A gdyż pan Kryftus zchodząc z
12: tego śwyátá prošíł Bogá oycá zá fwe=
13: mi zwolenniki/ á nye tylko zá nimi ále
14: zá wfyfłtkyemi/ ktorzy by przez ich flo=
15: wo weń wwyerzyli/ áby ye pośwyęcił w
16: prawdzye/ á záchował w fwym imye=
17: nyu/ ízeby wfyfłtcy yedno/ to yeft zgod=
18: ni byli/ yáko on yeft z oycem: A bez
19: pochyby wyfluchan yeft zá fwoyą vtći=
20: wońcyą álbo zacnońcyą/ yáko piífie S.
20: Páweł: Ktora zgodá y yedność od po=(*marg*) [Hebre. 5.](#) (-)

- 21: czątku aż do tych myaſt náyduye ſye
- 22: wkoſcyele poſpolitym krzeſciyáńſkim/
- 23: Stąd możesz bez wſſelákyey wąpli=
- 24: woſci poznać/ iż tá Luterſka náuká
- 25: nye yeſt z Bogá álbo z ducha S. ktora y

K ij

nowa

strona: K2v

Rozmowa Dworzániná

- 1: nowa yeſt/ y pokątná/ á rozna od poſpo=
- 2: litey ftárodawney náuki/ wſtaw/ y zwy=
- 3: czáyow koſcyoła ſwyętego krzeſciyáń=
- 4: ſkyego/ y ſlowu bożemu przeciwna y
- 5: nyedobrych owocow národziłá/ á ná
- 6: konyec táko nyeyſtáwiczna y odmyen=
- 7: na/ iż nic pewnego áni prawdziwego w
- 8: ſoby nyema. Ale pełná błędow/ fáłſfu/
- 9: y kácerſtwá rozmaitego y przeciwnego.
- 10: D. Ktemuſ mye przywyodł/ iżci mu=
- 11: ſſę pozwolić/ iż ſye nyeco błędow wtey
- 12: to nowey náuce ząwadza: Yáko v Cal=
- 13: uiná/ Oecolampadiuſá/ y v inych Sá=
- 14: krámentarzow/ tákże y v Nowokrzczęń=
- 15: cow. Ale v Lutrá v Melánchtoná álbo
- 16: nic/ álbo máło ſye błędu okázuye.(*marg*) Luther y
- ⋮ Melánch
- ⋮ ton yeſli
- ⋮ mnyey z=
- ⋮ błádzili. (-) Y ow=
- 17: ſſem oni ſámi przeciwyá ſye tych dru=
- 18: gich błędow. M. Prawdác iż Melan

- 19: chton y Luter gányą nyeco w Sákrá=
 20: mentarzocho/ tákże w Munfterfkich do=
 21: ktorzech/ álbo w Nowokrzczęńcoch. Ale
 22: íami tego násyena násyali: A potym
 23: fy obaczyli/ y w wyelu rzeczy odmye=
 24: nili/ yákoś wyííííey flyíííí. Coż inego
 25: Carolftadius á Muncerus czynili/ yed=

no iż

strona: K3

z Mnichem.

- 1: no iż íkutkyem tego dowodźili/ co Lu=
 2: ter z Melánchtonem flowy y píánim
 3: vczyli? yáko to dowodnye Cochleus w (*marg*) [Cochl. de](#)
 : [act. et scri](#)
 : [pt. Luthe.](#) (-)
 4: żywoćye álbo íprávách Lutrowych wy
 5: píííí. Ale gdy fy knim ludźye gárnać
 6: poczęli/ zaźrzác im tego Luter/ yął fy
 7: im przeciwić. A będąc wymownyey=
 8: ífy y wyęttííe záchowánye ná dworze
 9: Kurfirtá Sáíkyego máyąc/ íprávíí
 10: to/ iż íą wygnáni z Sáfyey. D. Nye=
 11: chay ták będąye. Tedy fy wždy obaczył.
 12: M. Ale dobry grunt y onym y wííyít=
 13: kim innym błędóm/ ktore íą/ byli/ álbo
 14: yelííííe mogą być około wyáry/ záložyl/
 15: ktorego nyeodmyenił/ y owííííem wííyít=
 16: ko fwe ná nim budował. D. A co to
 17: zá grunt? M. Yeden ze dwunałćyey(*marg*) [Grunth](#)

: [Luterskiej](#)

: náuki. (-)

18: członkow wyáry fwyętey krzełciyań=

19: fkyey wyrzucił/ ná ktorym wyele nale=

20: ży: A máłobych nye rzekł wślyftko. D.

21: Ktory to? M. Wyerzę kołcyoł fwyęty

22: połpolity. Ktory gdy Luter poruśfył/

23: nic nam pewnego w wyerze nye zołtá=

24: wił. Abowim nye z inąd mamy/ iż o=

25: cyec/ fyn/ á duch fwyęty yełt w troycy

K iij

yeden

strona: K3v

Rozmowá Dworzániná

1: yeden Bog/ iż pan Kryłtus będąc Bo=

2: gyem dla nas fye człowyekyem zftał/

3: ná fwyát fye z pányy czyłtey národził/

4: vmárł/ z martwych wftał/ do nyebá w=

5: ftąpił/ á przyydzýe zász fędzić żywe y

6: martwe/ á iż my też przezeń otrzymá=

7: lífmy grzechow odpuśfczenye/ cyáłá z

8: martwych wftánye/ y wyeczny żywot.

9: Rzeczefz z náuki páná Kryłtułowey to

10: mamy. Tedy cye fpytam. A fkąd wye=

11: my iż ták pan Kryłtus vczynł/ álbo iż był

12: Bogyem? Powyefz z Ewángeliey. A

13: fkądże wyefz iż to fą prawdziwe Ewán=

14: gelie/ ktore mamy? álbo iż fye ták rozu=

15: myec máyą/ yáko my rozumyemy?

16: yedno z podányá kołcyołá połpolitego/

17: ktory yáko od páná Kryłtułá wzyął/ ták

18: nam przez ták wyele wyekow ftátecz=

- 19: nye dochował? ktorego władzey gdy
 20: Luter náruffyl/ á powyádał/ iż końcyel=
 21: ne podánye á vftáwy/ lą wymyflly lu=
 22: dzkye/ czego wpińmye nyemáfz/ temu
 23: wyerzyć nyemamy/ á iż nye to yeft pra
 24: wdźiwy wykład álbo wyrozumyeny
 25: pińmá/ ktore końcyoł pośpolity przez ták

wyele

strona: K4

z Mnichem.

- 1: wyele wyekow dźyerzał/ y nam yákoby
 2: przez ręce podał/ yużći ná tym gruncýe
 3: y Carolftadius z Zwingliufem y Oeco=
 4: lampadiufem befpyneczye mogli budo
 5: wác/ iż pod ořobą chlebá y winá nye yeft
 6: prawdziwe cyáło y krew páná Kryřtuřo=
 7: wá/ mogli Nowokrzceńcy/ iż krzeřt má=
 8: łych dźyatek nye yeft waźny: iżelmy
 9: wřřyřtcy řwobodni á nye ma řye yeden
 10: nád drugyego przekłádác. Mogli y ři
 11: ktorzy nye wyerzą/ iżby pan Kryřtus
 12: cřłowyeczeńřtwo prawdziwe ná řye
 13: przyyął: Mogli y ři/ ktorzy chcą/ iżby
 14: řpolne były myedzy krzeřćiyány żony/
 15: máyętnořći/ y wřřyřtki rzeczy á bez wřře
 16: go wřtydu yáko při álbo ine bydłętá ży=
 17: li. Nátymże gruncýe y Włoch nyeyáki/
 18: nyewyem co yeft/ mnich zbyegły czyli
 19: żyd/ błędy řwoye řádźi/ myenyąc/ iż pan
 20: Kryřtus z řtrony cřłowyeczeńřtwá/ to

21: yeſt ile człowiek yeſt vrodzony ſyn Bo=

22: ży/ A iż człowyecza naturá zacnyeyſſa

23: y ſláchetnyeyſſa yeſt niź Anyełſka: A

24: iż toż pan Kryſtus o rozwodźye wſtáwił

25: co y Moizełz/ á iż zá ledá przyczyną mo=

że ſye

strona: K4v

Rozmowa Dworzániná

1: że ſye mąż z żoną rozwyeć/ y żoná z

2: mężem/ á w ine małżeńſtwo wſtápić.

3: A nye wtychći tylko rzeczach błádzi/

4: ále y w inych ſnadź grubyey y ſproft=

5: nyey. A wždy ſá ci ludźye v nas w Pol=

6: ſíce/ ktorzy tákyego z inąd od mądrych

7: y dobrych ludzi wygnánego fołdruią/

8: y máło nye ná rękú pyáſtuyą/ nye dla

9: czego inego/ yedno iż ſye z kołcyołem

10: poſpolitym nye zgadza/ ktorým nye

11: doſtawáło by ták rozumu y ſmyáłoſći/

12: by nye kołcyelne dobrá. Wíſyftkim ci

13: tym y iným błędóm Luter początek y

14: przyczynę [!] dał/ przez to iż władzą kołcyo

15: ła poſpolitego zwątlił. Chćyeyże yedno

16: z ktorým ſtych kácerzow gadáć/ wnetći

17: odpowye/ nyemáłz tego w piſmye: Albo

18: yeſli vkażełz iż yeſt/ vkaże on drugye

19: przeciwné/ A ſmyele powye/ iż to yeſt

20: prawdźiwíſe/ álbo iż nyeták ſye ma ro=

21: zumyeć yáko ty wykłádałz/ ále yáko on.

22: A yeſli mu okażełz iż ták oycowye ſwie=

23: ci/ Concylia/ y kościół pośpolity rozu=

24: myał y rozumye Odpowyeć/ iż to wy=

25: myfły ludzkye/ dla ktorych nyemamy

przeftępo=

strona: L

z Mnichem.

1: przeftępować przykazánya Bożego: A iż

2: on ták dobrze y lepyey rozumye flowo

3: Boże niżli wfyfłcy ini ludźye ktorzy

4: byli/ fą/ álbo będą/ y niżli wfyfłtek koś=

5: cyoł álbo zbor krześciáńfki. Tu yuż mu=

6: śi Luter y Melanchton ftanáć. Nye mo=

7: gąc fye temu przeciwić. Bo tákyeż fą=

8: mi dźyerzą/ A kázác inych náuke/ mu=

9: fyeliby pirwey fwoyę fkázić. A ták nye

10: mnyeyći w błędzye Luter y Melánch=

11: ton/ niż ci drudzy/ gdyż z ich początku

12: wfyfłtki ine błędy vrofły. D. Wždy mi

13: muśifz tego pozwolić/ iż z teyto Lutro=

14: wey/ Melánchtonowey/ y inych dokto=

15: row Nyemyeckich pífmá y náuki zá

16: nálfey pámyęći wyele dobrego vroflo.(*marg*) Co dob=

: rego Lu=

: trowá ná

: uká przy

: nyoflá. (-)

17: M. A co? D. Aby nic inego/ tedy y to

18: wyelka/ iż on wam kfyęzey kfyęgi pi=

19: ímá fwyętego z prochu/ ktorym były od

20: wyela lat przypádły/ otárł: A błonkę/

- 21: którą wam były oczy ku flowu Boże=
 22: mu zárofly/ zdárł. Bo yednák tego przec
 23: nye możesz/ iżeścye fye pópolićye w=
 24: fzkółach y kłaśtorzech yedno w Filozo=
 25: fiey álbo Zofiftryey obyerałi/ álbo w

L

dekre=

strona: Lv

Rozmowa Dworzániná

- 1: dekrećyech y dekretalech/ álbo ná konyec
 2: w fummách yákichśi á doktorzech/ kto=
 3: re zową **fcholasticos** / ktorych ya myá=
 4: nować nye vmyem/ ty ye podobno le=
 5: pyey znařz. Stąd żeścye teź nam pro=
 6: ítem láikom kazáli/ álbo/ iż włafnyey
 7: rzekę/ báyałi/ przykłády fwyętych przy=
 8: wodząc/ á Kryřtuřá y flowá yego/ to
 9: yeřt Ewángeliey y Páwłá fwyętego/
 10: rzadko álbo nigdyćcye nye fpomináli/
 11: boćcye fye teź około nyego nye obyerałi/
 12: áź was Luter řwá náuką y piřáním
 13: ktemu przywyodł. M. Byłoć záwřfe
 14: flowo Boże w koćcyele krzeřciyáńřkim/
 15: y piřmoć czytano/ y dobrze rozumyano
 16: y wykłádano. Acz po prawdźye nye ták
 17: fye wźdy řnadź bárzo około nyego para=
 18: no: Yákoź to bywa/ iż y żeglarze kyedy
 19: yáľno á ciche morze/ á wyátr dobry má
 20: ya/ opuřciwřfy wyořlá/ krotofilą mye=
 21: dzy řobą/ álbo co inego czynya. Y wy
 22: pánowye řláchtá y rycerřtwo/ iż pokoy/

23: ázałćye łye pługow/ gołpodárstwá y ku=

24: pyectwá nye yęli/ zbroye ponyechaw=

25: łły? ták iż wam myecze pordzewyály.

A yed=

strona: L2

z Mnichem.

1: A yednák nyeprzeto dobre yeft zburze=

2: nye morzá/ álbo walká/ iż tá rycerze/ á

3: ono żeglarze ktemu przywodzi/ áby zá=

4: nyechawłły inych rzeczy/ łwego łye

5: naczynya y rzemyołlá yęli. Tákże też

6: nye przeto Luter álbo náuká yego do=

7: bra/ iż nas ktemu przywyodłá/ iż łye o=

8: koło pífmá y łłowá Bożego pilnyey o=

9: byeramy. Nye przetoć kácerze dobrzy/

10: iż píffe S. Páweł/ Potrzebá yeft áby

11: były kácerstwá/ iżeby łye okazáli ktorzy

12: łą dołwyádłłeni myedzy wámi. Sąć

13: bárzo pożyteczni kołćyołowi kácerze/

14: yáko píffe S. Augułtyn/ nye iżeby pra= (marg) Augułtin.

: de uera re

: lig. cap. 8. (–)

15: wdy vczyli/ ktorey nye vmeyą/ **Ale** [!] iż

16: ćyelełne ku łłukányu/ á duchowne prá=

17: we krzełćiyány ku obyáwyenyu praw=

18: dy pobudzáyą. Yełtci w kołćyele łwyę=

19: tym mnołtwo łudzi/ ktorzy łye Bogu

20: podobáyą/ ále nyeznác ich myedzy ná=

21: mi/ poki łye w ćyemnołćyach nyeu=

22: myętnołci łwey kochamy/ á łpác woli=

23: my/ niżli w śwytłość prawdy weż=

24: rzecz. A dla tego wyele ich/ iżeby dzyeń

25: Boży widzyeli y wefelili fye/ przez ká=

L ij

cerze

strona: L2v

Rozmowá Dworzániná

1: cerze bywáyą obudzeni. A przeto vzy=

2: waymy y kácerzow/ nye żebyfmy po=

3: chwaláli ich błędy/ ále iżebyfmy pořpo=

4: litey krzeřciyáńfkyey náuki przeciw ich

5: załogam bronyąc/ czuynyeyřfymi y o=

6: řtrožnyeyřfymi byli Toć tu y Augu=

7: řtyn řwyáďřfy/ iż nam řą pożyteczni ká=

8: cerze. Ale nye przeto řą dobrzy/ álbo

9: dobre ich kácerřtwá. Tymći by obyczá=

10: yem y žydowye dobrze vczynili/ iż pá=

11: ná Kryřtufá o řmyerć przyřáwili/

12: przez ktorą my zbáwyenye mamy. Bá

13: y czárt by w tym řwą cząřtkę dobroći

14: myał/ ktory žydy ktemu przywyodł:

15: Albo y wtym/ iż ták wyele řwyętych

16: męczennikow przez męki řwe do krole=

17: řtwá nyebyeřkyego řye dořtáło. Bo by

18: był czárt ná nye žydow á pogánow nye

19: poburzył/ tedy by byli męczennicy ko=

20: rony nyedořtali. D. Ale wřdy wyele (*marg*) Yeřli po

: žyteczno

: ich křye=

: gi czytác. (-)

21: dobrego á pożytecznego krzeřciyáńřtwu.

- 22: Luter/ Melánchton/ y ini Nyemcy ná=
23: pífáli. M. Yeft ták. Ináczeyby też lu=
24: dži byli nye zwyedli/ by byli dobrego zle=
25: mu/ á fáłłfowi prawdy nye przymye=

fáli.

strona: L3

z Mnichem.

- 1: fáli. Y trućinyć by fye łączno włtrzec/ by
2: yey nye flodzono/ á w dobrym yedle ál=
3: bo pićyu nyezádawano. Y ryby wędki
4: by nye brály/ by nałtrnogi nyebyło.
5: Dawnoć to S. Páweł nápifał.(*marg*) 2. Cor. 11. (-) Tacy
6: fáłłfywi ápoštołowye fá chytrzy robot=
7: nicy/ przemyenyáyacy fye w ápoštoły
8: Krytułowe. Ale nye dżiw. Abowim y
9: łam Szátan przemyenya fye w ányo=
10: łá fwyátłóci. Nye wyelkać tedy rzecz
11: yefli fludzy yego przemienyáyą fye yá
12: koby fludzy łprawyedliwołci. Tákżec y
13: łam pan Krytuł nas przełtrzegł/ Iż (*marg*) Matth. 7. (-)
14: fáłłfywi prorocy w owczym odżyenyu
15: do nas myeli przychodźić. A což inego
16: yełt owcze odżyenye? yedno wyłwobo=
17: dzenye/ dołyc vczynyenye/ á krew páná
18: Krytułowá báránká nyewinnego (kto=
19: rą złóć swoyę przykrywáyą) wyárá/ á
20: łlowo Boże/ ktorego ná łcyánách ná rę=
21: kawyech/ y ná yęzyku dołyc. Ale nye
22: dżiw temu. Dobrego miłtrzá máyą
23: czártá/ ktory im yuż to łlowo Boże/ yá=

strona: L4

z Mnichem.

- 1: Nye pewna to áni dobra reguła. D. A
- 2: yáko to. M. Táko. Wyele rzeczy zá pe= (*marg*) Iż nye o
- 3: wśfytkim
- 4: piśm ma
- 5: my. (–)
- 6: wne ma wyárá náłła/ o ktorzch w E=
- 7: wángeliey áni v śwyętego Páwła/ áni
- 8: we wśfytkim nowym y ftárym zako=
- 9: nye nic nyemáfz. W tey myerze wyli=
- 10: cza Báfilius bifikup y doktor śwyęty/ (*marg*) Bał. d'łpi
- 11: ritu Sanc.
- 12: ca. 27. (–)
- 13: ktory przed dwyemánałćye fet lat żył/
- 14: krzyżem znaczyć ty/ ktorzy fye krzczą:
- 15: Ná włchod flońcá fye modlić: pewnymi
- 16: ślowy wzywác Bogá przy pośwyęce=
- 17: nyu ćyálá y krwye Kryśtułowey/ wody
- 18: y oleyu śwyęceny ąłbo przeżegnánye:
- 19: trzy rázy ponárzác ąłbo polewác tego/
- 20: kogo krzczą/ odrzekác fye śfátáná y án=
- 21: yołow yego. Ale nyechaymy tych/ o
- 22: ktorzch wálłfy Luteranowye nic nye
- 23: dźyerzą/ ączkolwyek od poczátku wyá=
- 24: ry aż do tych czáfow nyewątpliwe by=
- 25: ły w kołćyele krześciyáńłkim. Tknę kil=
- 26: ko rzeczy w ktorzch fye Lutrowye śná=
- 27: mi zgadzáyą. Vkáz mi piśmo gđzyeby

- 23: przykazano nyedzyelę fwyęćć. Yeſli
24: powyefz/ iż v S. Yaná w obyáwyenyu
25: yeſt zmyenká o nyey. Ale tám przyka=

zánya

strona: L4v

Rozmowá Dworzániná

- 1: zánya nyemálz/ A teź Lutrowye ty
2: kfyęgi odrzucáya. Vkáź že mi gđzye pi=
3: fano w Ewángeliey álbo v S. Páwłá o
4: krzćye málych dzyatek/ álbo o z ftápye=
5: nyu páná Kryftułowym do pyekłá. A
6: yednák y to wyerzymy/ á w Kredźye
7: wyznawamy/ y dzyeći krzcimy/ A No=
8: wokrzczeńcom/ iż fye wtym z kołcyo=
9: łem poſpolitym nyezgadzáya/ zá błáđ
10: y kácerſtwo przyczytamy. A gđzye to
11: wpiſmye iż Bog nye ſmyertelny álbo
12: bez počátku?(*marg*) **Gregori.**
: **Nazá de**
: **fpū ſctō.** (–) yáko y Gregorius Ná=
13: zánzenus ſpomina/ álbo iż duch fwyęty
14: yeſt Bog? álbo iż Bog Syn y Duch
15: fwyęty fá z Oycem yedney iftnoći?
16: Tymći Aryani/ Eunomiani/ y Má=
17: cedoniani **káczetze** [!] ftárzy błędu ſwego
18: bronili. A yednák ich błędy vftály/ á ko=
19: łcyoł yáko počął/ przedſyę bez piſmá
20: dzyerży y tfirdźi/ iż to ták prawdá yá=
21: ko co w Ewángeliey nápiſano. A co
22: powyádałz/ co ći nowi piſáli wedle flo= (*marg*) Iż omyl=

: na rzecz/

: dzyerzeń

: fye pińmá

: fwyętego. (-)

23: wá Bożego/ tego fye dzyerzeń/ yefli przez

24: fłowo Boże tylko to rozumyefz/ co yeft

25: nápińano w ewángeliey álbo v S. Pá=

włá

strona: M

z Mnichem

1: włá (yákoż ták z twych fłow rozu=

2: myem) tedy to błąd y bárzo omylna

3: regułą. D. Yáko? Bá to owa błąd o=

4: krutny/ co ty powyádałz. M. Wnet fye

5: to okaże. Co kolwyek kácerftw było od

6: początku wyáry krzeńciyáńfkyey do

7: tych czáfłow/ bárzo ich máło naydzyefz/

8: ktoreby fye ná Ewángeliey á ná fłowye

9: bożym nye fádźili. (marg) Kácerze

: pińmem

: fwyętyem

: fye ffczy=

: cą. (-) A to Aryani/ ktorzy

10: tfirdźili/ iż Syn w boftwye yeft Oycá

11: mnyeyfły álbo fтворzenye/ z fłowá Bo

12: żego y z Ewángeliey grunt błędu fwego

13: myeli. Abowim íam pan Kryftus po= (marg) Ioan. 14. (-)

14: wyedał/ Ocyec yeft wyętfły niż ya. A

15: indzye. Wfępuyę do oycá mego/ y oy=

16: cá wáfłego/ Bogá mego/ y Bogá wáfłe= (marg) Ioan. 20. (-)

- 17: go. A indzye. Táz mądrość boża/ to yeft
- 18: Kryftus fyn Boży/ o foby mowi. Od po (*marg*) [Eccle. 24.](#) (-)
- 19: czątku y przed wyeki yeftem ftworzo=
- 20: ná. Ktemu wyele inego pílmá przywo=
- 21: dżili. Tázke Mácedoniani powyádáyac/
- 22: iż duch fwyęty nye yeft Bog/ myeli zá
- 23: fobą fłowo boże/ gdzye pan Kryftus o
- 24: nim powyádał/ iż go Bog dawa y v= (*marg*) [Ioan. 16.](#) (-)
- 25: dzyela/ iż go obyecał ześlác/ iż nye od

M

fyebye

strona: Mv

Rozmowá Dworzániná

- 1: fyebye będye mowił/ Ale co vflyfły to
- 2: obyáwi/ á z yego/ to yeft/ Kryftułowego/
- 3: weźmye: co wflyftko/ yáko fłowá brz=
- 4: myą/ polłowi/ fludze/ niífífemu/ y ftwo=
- 5: rzenyu przyftoi. Myałci teź zá fobą flo=
- 6: wo boże Photinus/ gdy powyádał iż
- 7: fyn Boży od tego czáfu poczał być/ gdy
- 8: fy z ducha S. w Máryey záczał. (*marg*) [Hebr. 6.](#) (-) Teźci
- 9: Nouatus myał zá fobą S. Páwłá/ gdy
- 10: grzeífne krzełciyány ku pokućye nye=
- 11: przypuśczał. Ale opuścmy ftáre błędy/
- 12: ktore dawno vftály. A za nye fłowem
- 13: bożym fy fłczyą Nowokrzczeńcy/ iż
- 14: dzyeci nye krzczą/ á okrczone z nowu
- 15: krzczą? Abowim nyerozumne dzyeci
- 16: nyewyerzą/ á fłowo boże powyáda/ kto (*marg*) [Mat. ulti.](#) (-)
- 17: vwyerzy á będye okrczon/ ten będye
- 18: zbáwyon/ A kto nye vwyerzy/ będye po=

- 19: tępyon. Albo iż wrzędow y przełożeníť=
20: wá żadnego myeć nychcą. Swyętyć to
21: Páweł piífie. Iż w Kryťtufye nye yeft (*marg*) Galat. 3. (–)
22: żyd áni Grek/ nye yeft flugá/ áni wolny/
23: nye yeft męczyzná áni byała głowá.
24: Abowim wífycyćye yedno w pánye
25: Kryťtufye Iezufye. A nye słowo Boże

też to?

strona: M2

z Mnichem.

- 1: też to? Iż wífytki rzeczy czyfte czyftym. (*marg*) Tit. 1. (–)
2: Skąd wyełki błąd/ Iż krzełciánfkyemu
3: człowyekowi nye grzech kráć/ zdrádzáć/
4: zábiyáć/ cudzołóżyć. rc. A tym Adami=
5: the: ktorzy fye miedzy sobą mnożyli/
6: błędu fwego podpyeráli/ Byorąc też fo=
7: bye ku pomocy ono/ co Lukáfz S. w
8: íprawách álbo dżyeyoch Apołtołfkich/ o (*marg*) Actv. 2. (–)
9: pyerwífych krzełciyánoch nápiśał: Iż
10: myeli mydzy sobą wífytkye rzeczy po
11: ípolite. A nye pímmem że czárt fwoyę
12: rzecz wywodził/ gdy páná náłfego ku=
13: śił?(*marg*) Matth. 4.
: Matth. 19.
: Matth. 5.
: Math. 18.
: Mar. 9. (–) Ale gdy fye słowá Bożego ták moc=
14: nye dżyerżyłz czemu fye nye owááłfyz
15: dla krolełtwá Bożego/ według słowá
16: bożego? Czemu kyedyć kto policzek da/

- 17: drugyego mu nye náftáwiłz? Czemu
18: ręki álbo nogi łobyje nye vtnyelz/ álbo oká
19: nye wylupifz/ kyedy cię pogarłfa? Cze=
20: mu łye tu łłowá bożego nye dżyerżyłz?
21: D. Nye ták to ma być prołto rozumia=
22: no/ yáko łłowá brzmyą. M. Wtymżeć
23: włłyfłtcy kácerze błądzą/ nye iżeby flo=
24: wá Bożego/ to yełt piłmá zá łobą nye=
25: myeli/ ále iż ye źle rozumyeyą y wy=

M ij

kłá=

strona: M2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: kłádáyą. Swyátłłfy o tym S. Augu=
2: łtyn. ták piłłęc.(*marg*) [Auguf. de](#)
: [tri. 1. 1. c. 3](#) (-) Włłyfłtcy kácerze ná to
3: łye wydawáyą/ áby z yednegoż piłmá
4: S. fáłłfywych á omyłnych dum łwych
5: bronili. Tákże de [genef. ad. lit. li. vij. cap.](#)
6: [iiij.](#) Tákże Hilárius.(*marg*) [Idē de ge=](#)
: [nef. ad lit.](#)
: [li. 7. ca. 4](#)
: [Hilar. de](#)
: [trin. li. 4.](#) (-) Kácerze zá to łye
7: máyą/ iż káżdey rzeczy ktorą łfirdzą/
8: przyczynę dawáyą/ Iż káždemu łfir=
9: dzenyu łwemu łwyádectwá nyektore z
10: łofłkich kłfyąg przyłádźili/ ktore złym
11: wyrozumyenyem/ nyeumyeyętnym
12: tylko łye łodobáyą/ á kłtałł prawdy we
13: dług nyepráwego wykłádu łodawáyą.

14: Tákże Cyrillus/ gđzye Kácerze przyro= (marg) [Cyrillus in](#)

: [präf. thef.](#) (-)

15: wnawa nyerządny nyewyáltom kto=

16: re fíátami/ złotem y rozmáitemi przy=

17: práwami plugáwofc fwoyę ozdabyáya.

18: Tákżeć y Oeolampadius. (choćya ká=

19: cerz) píffe.(marg) [Oeolam.](#)

: [in Matth.](#)

: [capi. 4.](#) (-) Wífyftcy nyewyerni około

20: pífmá fye obyeraýa/ á fálfywy ye

21: przywodza/ nye według myfli ducha

22: S. ále według fwych dum/ ktore przed

23: fye wzyęli/ álbo z zazdrofcí/ álbo dla pro

24: zney chwały/ izby błąd/ ktorego fye raz

25: nápile/ potfirdzili. Wteż y Melánchton/ (marg) [Melanch.](#)

: [in epif. ad](#)

: [Colof. c. 3.](#)

: [Luther. in](#)

: [fermo. de](#)

: [eucharift.](#) (-)

y íam

strona: M3

z Mnichem.

1: y íam Luter. Coż inego píffe S. Pyotr

2: o lífcyech fwyętego Páwłá? iz ía w nich

3: nyektore rzeczy trudne/ ktore nye vmye

4: yętni á nye vftáwiczni ludzye nákrzy=

5: wyáya/ yáko też y ine pífmá/ ku fwe=

6: mu zátrácyeny. Przeto nye bez przy=

7: czyny Tertullianus ftáry doktor/ ktory (marg) [Tertul. de](#)

: [præscript.](#)

: [hæret.](#) (-)

8: był przed kilkyemnaćye let lat/ nyedo=

9: pułłcza kácerzom odzywána do piłmá

10: łwyętego/ áni chce áby łye łnimi kto pi=

11: łmem S. gadał: powyádayác iż oni do

12: piłmá nic nyemáya/ gdy łye od zboru

13: álbo kołcyoła połpolitego oderwáli/ A

14: káždy łnich przeciw Apołtołłkyey náu=

15: ce/ ktorą od ápołtołow przyyáwłłfy ko=

16: łcyoł połpolity chowa/ według łwey du=

17: my y woley rozną náuke przynoši/ pi=

18: łmá ku łwey myłłi cyágnác/ á rozny=

19: mi wykłády y wymyłły wywracáyác.

20: Wtęž Origenes wyelki/ á zacny doktor (*marg*) [Origen.](#)

: [in Matth.](#)

: [omil. 29.](#) (-)

21: Grecki/ gdzye ták piłłe. Ilekroć nyekto=

22: rzy przeciw temu co dzyerzy włłłłtek

23: kołcyoł Kryłtułow/ piłmá S. przywo=

24: dza/ ktorym włłłłtek łwyát krzełciyáń=

25: łki przyzwala y wyerzy/ zda łye yákoby

M iij

mowili:

strona: M3v

Rozmowá Dworzániná

1: mowili: A to wdomyech yełł flowo

2: prawdy. Ale my im nyemamy wye=

3: rzyć/ áni wychodzić od oycowłłkyego á

4: kołcyelnego podána/ áni ináczey wye=

5: rzyć/ yedno yáko nam kołcyoły podály.

- 6: Tegoć poſpolicýe concilia nálládowá=
7: ły/ gdy fye im tráfyáá z kácerzmi ſprá
8: wá. Stárać yeſt przypowyeć/ iż pi=
9: ſmo ſwyęte woſkowy nos ma/ ktorego
10: káždy może nácyągnąć y nákrzywić
11: yáko chce. A nye mnimay. Tákci zá ſo=
12: bą myał piſmo Arius/ yáko Sabellius/
13: lubo przeciwnych błędow bronili: Ták
14: Pelagius/ yáko Mánicheus: Ták Eu=
15: tyches/ yáko Neſtorius. Y teras nye
16: mnyey fye piſmem bronyą Nowokrz=
17: czeńcy/ niź Luteranowye álbo Sákrá=
18: mentarze. Y owſſem y ſam Luter álbo
19: Melánchton álbo Bucerus/ gdźye fye
20: ſobyę ſam przeciwi/ przeciwnym piſ=
21: mem oboye rzecz wywodźi. Ktoremuż
22: piſmu wyęcey bęđzyeſz wyerzył? Czy=
23: li obyemá loſem/ dźiſ yednemu/ yutro
24: drugyemu? Czyli żadnemu/ Ale coć
25: fye kyedy zábázy/ tego fye bęđzyeſz trzy=

mał/

strona: M4

z Mnichem.

- 1: mał/ poki bęđzyeſz chćyał/ á potym cze=
2: go inego? Tákże y drugi/ trzeći/ dźye=
3: ſyąty? Coż ſtego bęđzye? Bęđzye wyę=
4: cey wyar/ niźli ludźi ná ſwyęćye: A zá
5: tym żadney pewney nyebęđzye/ Yáko
6: teź pan Kryſtus to opowyedźyał mo= (marg) Lu. 18. (-)
7: wyąc. Kyedy przydźye ſyn człowyeczy

- 8: mniemałz iżby wyarę nálezł ná żyemi?
9: Pátrz yáka to chytróć á vsiłowánye (*marg*) Chytróć
: czátowí=
: fka. [!] (-)
10: czártá przeciwniká Bożego/ y zbáwye=
11: nya ludzkyego. Z przodku ftárał fye o
12: to yáwnye przez żydy y pogány wfíe=
13: lákim przenafládowánim y morder=
14: ftwem krzełciánow/ áby wyarę krzełci=
15: áńską zniłfczył: Gdy mu to nye pofzło/
16: datki á lubofcyámi cyelefnymi yął fye
17: ich zwodzić: gdy y w tym/ nye tylko od
18: mężow dofkonáłyeh/ ále y od byáley
19: płci y od dzyeci/ yeft zwyceżon/ zaczął
20: rozmaíte á przeciwné błedy myedzy
21: krzełciyány śiac przez kácerze/ pod po=
22: ftawą flowá Bożego. Ktorymi ácz
23: wyele ludzi wfíech ftanow/ narodow/
24: y wyekow zwodził/ yednák łodká ko=
25: ícyoła pofpolitego/ záwfíe myedzy ni=

mi yá=

strona: M4v

Rozmowá Dworzániná

- 1: mi yáko *inter Scyllam et Charibdim*
2: wypływála/ nyenáchyláyac fye áni ná
3: tę áni ná onę ftronę. A toż teras ná ko=
4: nyec tákye miłtrze pobudził/ ktorzy yuż
5: ták/ yuż inák vcząc á yednák wfíyfłkye=
6: go rzekomo flowem Bożym podpoyerá=
7: yac/ powagę yego y wyarę w fercách

- 8: ludŃkich zwątlili/ yáko kyedy ono kto
- 9: nyemoże zá rázem wyrwác álbo obálić
- 10: drzewá álbo kołu mocnye w żyemi
- 11: tkfyącego/ cholebáním ná tę y ná onę
- 12: łtronę pomáłu ij pyerwey zwątli/ toż (*marg*) [Math. 16.](#) (-)
- 13: po tym ma ij powoli/ yákoż łą ći/ kto=
- 14: rzy fye dádzą slyłfeć/ iż wolą nic nye=
- 15: wyerzyć ponyewalź ći ktorzy roznych y
- 16: przeciwnych łobyie rzeczy vczą/ yednáko
- 17: piłmem S. náuki fwey podpyeráya. (*marg*) [Math. 16.](#) (-)
- 18: Ale y tu fye moc Boża okázuye/ Ktory
- 19: nigdy nyedopuścił áby brony pyekyel=
- 20: ne kołcyoł yego przemogły/ ále záwłfe
- 21: czártá yegoż zbroyą y chytrołcyą zwy=
- 22: cyęża. Bo by teź nic inego nyebyło/ te=
- 23: dy fye to złe łámo ye y burzy nyezgodą
- 24: łwą/ á rozną y przeciwną náuką. Yáko
- 25: teź Ozealź prorok mowi. Rozdźyelone (*marg*) [Ofeas 10.](#) (-)

yełt ferce

strona: N

z Mnichem.

- 1: yełt ferce ich/ terazże zginą. Y Luter (*marg*) [Luther. in](#)
- 2: pfall. 5. (-)
- 2: łam łwiádłłfy/ iż nigdy żadni kácerze
- 3: áni mocą/ áni chytrołcyą nye łą zwy=
- 4: cyężeni/ ále łwoyą nyezgodą. Aza to
- 5: nyerozdźyelone ferce/ gđzye ten ták/ dru
- 6: gi ináczey/ á yedenże yuź ták/ yuź owák
- 7: vczy: Vźrzyłź że to nyedługo vłtánye/ y
- 8: yuź indźye vłtawa. Nám fye Polakom

9: y Litwye teraz tych nowinek záchcýá= (*marg*) Chciwo=

: ľć ku no=

: winkam. (-)

10: ło/ á yáko y w łtroyoch/ tákże y w wye=

11: rze/ co ini porzućą/ tego my łye dopye=

12: ro imuyemy. A z przyrodzenya to ma=

13: my/ iż ná nowiny mrzemy. Acz mam (*marg*) Polacy

: nigdy od

: wyáry y

: koľćyołá

: nye od=

: łtąpili. (-)

14: ya nádzyeyę w pánu Bogu/ iż yáko nas

15: y przodki náłfe od przyyęcya wyáry

16: krzeľćiyáńłkiey áż do tych myałł blifko

17: przez łfełć łet lat/ w cáłółci á łtałółci

18: wyáry łwey S. á w yednołci koľćyołá

19: poľpolitego záchował/ ták y ná potom=

20: ne czály záchowáć raczy. Teżci przed

21: łtem lat nyemáło łłáchty y zacnych lu=

22: dži poczęło łye było imowáć Czeľkyey(*marg*) Pánow

: czuynołć

: około zá=

: chowá=

: nya wyá

: ry. (-)

23: wyáry. Yednák to rychłó vftáło. Yedno

24: iż nyedźiwowáli łye temu krol y rádá

25: koronna/ ták łwyecka yáko duchowna.

strona: Nv

Rozmowa Dworzániná

- 1: Nyedáli fye złemu wkorzenić/ nyemá=
- 2: yąc względu áni ná powinność/ áni ná
- 3: zacność. Strzeżono fye pirwey takich/ y
- 4: karano ye ktorzy chćyeli wlfetecznye
- 5: wyára ľfermować. Nye záfyadáli áni
- 6: obcowáli fnimi dobrzy á ftáteczni lu=
- 7: dźye. A dźiś to ľobye zá dworśtwo má=
- 8: yą. A yákoby nye dworzánin áni wy=
- 9: czofány/ ktory okoľo wyáry przekfyecáć
- 10: nye vmye/ áľbo nychce. Tákże páno=
- 11: wye dworzánye porzucilićy rycerśkye
- 12: ćwiczenya przodkow fwoich/ á theologi=
- 13: ey ľcye fye yęli. A przetćiwľfy kľyąľzki
- 14: zá dwá áľbo zá trzy groľfe/ áľbo teź vľy=
- 15: ľfawľfy yedno co ná byefyedźye od dru=
- 16: gyego tákże dwu groľflowego dokto=
- 17: rá/ śmyele/ á vpornye o wyerze fye ga=
- 18: daćye. Dworz. Wyęcbý lepyey koľtki
- 19: áľbo kárty gráć/ áľbo pić áź oczy wylá=
- 20: zą/ áľbo o nyerządnych á plugáwých rze=
- 21: czach mowić? yáko poľpolicýe kľyęża
- 22: czynýą kyedy fye zeydą/ czyli ludźye á
- 23: łtany obmáwyáć? M. Przedfy y lu=
- 24: dźyom nyepzepuľfczácye/ áni peľnych/
- 25: áni gry/ áni plugáľtwá nyzányechaćye.

D. Tegoć

strona: N2

- 1: D. Tegoć ya też nyechwałę. Ale czy= (*marg*) Czytánye
- 2: á gadá=
- 3: nye o w=
- 4: yerze/ yá=
- 5: kye dobre
- 6: álbo złe. (-)
- 7: tánya y rozmow o wyerze y o flowye
- 8: Bożym gánić nye vmyem. M. Y ya
- 9: czytánye nyegányę/ ále ftórych kfyąg y
- 10: od kołcyoła fwyętego przyyętych. D.
- 11: Nyemáľz żadnych ták złych kfyąg/ z kto=
- 12: rych by fye czego dobrego náuczyć nye=
- 13: mógł. M. Yeľt ták. Ale też ná yedney
- 14: łące pczolá myod/ á páyak yad wfyę
- 15: byerze/ wedle przyrodzenya fwego.
- 16: Owca nyewinna/ ták fye rychło/ á ľnadź
- 17: rychley/ złego á yádowitego/ yáko do=
- 18: brego źyela imye/ y nyechcąc fye zára=
- 19: źi. D. Od czego rozum? M. Myáľć y
- 20: Yewá w Ráyu wczym przebyeráć/ y
- 21: ná rozumyeć yey nye fchodźilo/ bo w=
- 22: doľkonáľoľci ľą od Bogá ftworzeni pir=
- 23: wfy rodźicy náľfy/ á yednák fye złego
- 24: á ľzkodliwego owocu yeľá/ ktorym fye=
- 25: bye y nas wfyľtkich zaráźiá. A coź yą (*marg*) *Gene. 3.* (-)
- 26: záwyodło? Widźyáľ nyewyáľtá/ (po=
- 27: wyáda pímo) iź dobre byľo drzewo ku
- 28: yedzenyu/ á pyękne w oczu/ y lubyeźne
- 29: ná wzrok/ y wźyęľá owocu yego y yá=
- 30: dľá. A zaź tego nye baczmy po fobye

strona: N2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: y w powfédnich pokármyech/ iż połpo=
2: lićye rychley fye nam złęgo záchce/ niż
3: dobrego/ y lepyey nam fmákuye. Abo=
4: wim przyrodzenye ludzkye pochopne
5: yeft ku złemu. Nye dármoć zákázuyą
6: piłmá kácerfkyego czytác/ Abowim
7: prawdy profta rzecz yeft/ wedlug przy=
8: powyefći: Ale błąd y nyeprawdá fłow=
9: ki pyęknemi á lubyeżnemi przyfłmáki
10: ozdobyona y ocukrowána/ niż fye oba=
11: czyfz/ w ferce fye wkráda. A nye mni=
12: may iżeby to nowa rzecz byłá y nye=
13: zwyczáyna/ zábrányác czytánya piłmá
14: kácerfkyego. Konftántynopolfkye ze=
15: bránye nyektore/ ácz podeżrzáne/ ták pi=
16: ífe o Aetiufye kácerzu/ yáko fwyádífy
17: Theodoritus. Stáło fye około yego (*marg*) [Theodor.](#)
: [eccle. hift.](#)
: [li. 2. c. 28. \(-\)](#)
18: przez bifkupy to/ co yeft przywoito ko=
19: ícyelnym vftáwom/ y vpominánye od
20: nas náfládowáło/ áby áni czytano nye=
21: zbednych líftow yego. rc. Tákte Cy=
22: pryán fwyęty do Corneliufá papyeżá
23: piłfe o piłmye odffczepyeńcow. A Kon=(*marg*) [Cypri. ad](#)
: [Cor. Pap.](#)
: [epiſto. 6.](#)

: Socr. hift.

: ec. 1. l. c 9. (-)

24: Itántyn Cefarz krzełciyáńki frogo ro=

25: Ikazał/ po wśfytkim páńftwye swoim/

áby

strona: N3

z Mnichem.

1: áby kácerfkye kfyęgi popalono. A kto=

2: by ye zátáił/ áby karan był ná gárle.

3: Y fwyęty Páweł kácerzá fye wyftrze=

4: gác każe zá pirwífym y wtorym ná=

5: pominánim/ nye vczynć fye od nye=

6: go/ áni fnim obcowác álbo gádác fye. (marg) Sozo. 1. 1.

: cap. 21. hi

: ftor. eccle.

: Tit. 3. (-)

7: A czemu? Ná drugim myfłcu piífle.

8: Mowá ich fferzy fye/ to yeft záraża yá= (marg) 2. Tit. 2. (-)

9: ko wrzod ktory Cancer zową. Ktemuć

10: teź co mędrzec mowi/ kto fye máži do= (marg) Eccle. 13. (-)

11: tyka/ vmáze fye od nyey. A ták y píł=

12: má y rozmow kácerfkich odśfczepyęń

13: cow/ bárzo fye ftrzedz trzebá. Dobreć

14: yeft czytánye/ ále nye podeźrzánych

15: kfyąg/ ále od kołcyoła S. przyyętych.

16: Dobreć y rozmowy około wyáry y rze=

17: czy zbáwyennych/ kyedy fą fkromne/

18: vtćiwe/ nye wśfetczne y nye vporne/ á

19: nye z tákże nyedouki/ álbo wśfetczny=

20: mi/ ále ftymi ktorzy fye około tego przez

- 21: długi czas státecznye obyeraýa/ á tym
- 22: vmyflem iżeby fye polepfíyl/ álbo czego
- 23: dobrego náuczyl/ nye żeby kogo fromo=
- 24: cíl/ álbo fwyęte vftáwy y fpráwy ko=
- 25: fcyoła póspolitego zgánił/ álbo fpor

N iij

dzyer=

strona: N3v

Rozmowa Dworzániná

- 1: dzyerzał.(*marg*) 3. Tit. 2. (-) Toć S. Páweł zákázuye/ mo=
- 2: wyęc. Nye fpiray fye flowy: Abowim
- 3: ku niczemu to nye yeft pózyteczno yed=
- 4: no ku pogorffeny [!] álbo przewrocenyu
- 5: tych ktorzy flucháya.(*marg*) Yefli bł=
- : ąd yáki/
- : álbo abu
- : fus wko=
- : fcyele. (-) D. A yefli fye
- 6: wyele błędow á złych vftáw/ á złych
- 7: zwycáyow/ ktore abuzus połącinye
- 8: zową w końcyele závádzá/ wyęc to chfá=
- 9: lić? M. może być/ Iż Yákub/ Grzegorz/
- 10: Marcin álbo Stániłlaw zbłądzi/ zbłą=
- 11: dži teź tá álbo owá fára/ ten álbo ow
- 12: końcyoł álbo diocefia. Zbłądzi y ten ál=
- 13: bo ow narod/ Ale wkońcyele póspolitym
- 14: żaden mi błádu nye vkaże/ to yeft iże=
- 15: by końcyoł póspolity w wyerze co obłę=
- 16: dnego dzyerzał á tfirdził. Chybá iżby
- 17: ij pan Kryftus á duch fwyęty opuścił/
- 18: yákom przed tym powyádał/ álbo nye=

- 19: prawdę śwęty Páweł napisał/ iż kof=
 20: cyoł yeft vtfirdzenye álbo grunt y flup
 21: prawdy. D. A złych zwyczáyow álbo a=
 22: bufus nyemáíz w tym to kofcyele? M.
 23: Boże day to by nye było/ á iż oy kofcyoł
 24: yuż był chwálebny/ nyemáyący zmá=
 25: zy áni zmársku/ álbo co tákowego/ Ale(marg) Ephe. 5. (-)

iżeby

strona: N4

z Mnichem.

- 1: iżeby był śwęty á nye pokalány/ yáko
 2: Swęty Páweł piíffe. Aleć to áż ná
 3: onym śwęcye/ nye ná tym bęđzye.
 4: Prawdác yeft/ Ieftci kákol w tey piíffe= (marg) Math. 13. (-)
 5: nicy/ ktorego nye goípodarz/ áni yego
 6: íprawce/ ále nyeprzyyaćyel/ to yeft
 7: czárt/ gdy ludźye ípáli/ náśyał. Sąć a=
 8: bufus w kofcyele/ ktore fye milczyem
 9: wkrádły/ zá nyepilnoścyą przełożonych.
 10: Ale nye wífytkoć ábufus/ co fye komu
 11: nyepodoba/ áni to yedney álbo kilká
 12: głow íąd u rozeznánye.(marg) 1. Re. 13. (-) Nyepodobáłoć
 13: fye też Saulowi krolowi iż Samuel o=
 14: myęłzkawał fluzby y ofyáry Bożey/ á
 15: rozbyegáli fye ludźye/ ktorzy około ye=
 16: go byli w woýfće przeciw nyeprzyya=
 17: cyelom/ y czekawífy go tydźyeń [!] / yáko
 18: był íam Sámuel rofkazał/ nyechćyał
 19: dáley czekác/ Ale íam pánu Bogu ofyá=
 20: rował. A wđdy go o to Sámuel karał/

- 21: powyádáyac iz glupye vczynił/ á nye=
 22: fluchał páná Bogá/ (A to ofyárá była
 23: według zakonu y przykazánya Boże=
 24: go) dla tego/ powyáda/ nye powftánye
 25: dáley kroleftwo twoye: Y także fye ftá=

łó. Też

strona: N4v

Rozmowa Dworzániná

- 1: łó. Teżci mu fye widzýáło zá nyeflu= (*marg*) 1. Re. 15. (-)
 2: ílne tegoż Sámuelá przykazánye ono/
 3: Aby pobił wflyftki nyeprzyyaćyele A=
 4: málechity/ y krolá/ y bydło ich/ y nyeu=
 5: czynił tego máyac lutość nád krolem/
 6: á bydło chcąc ofyárovác Bogu. A
 7: wždy go Sámuel z tego bárzo karał. A
 8: Bog íam żáłował/ iz go był kiedy kro=
 9: lem vczynił. Ozyafye krolu fwyádffy(*marg*) 2. Par. 16 (-)
 10: pímo/ iz czynił co było práwego w oczu
 11: pánfkich/ to yeft/ co fye Bogu podobáło.
 12: A yednák nyechwali tego/ iz fye w cu=
 13: dzy vrząd wrzucił/y wnet go Bog zá
 14: to trądem íkarał. Coż? zła była rzecz
 15: którą vczynił? Kádząc w kofćyele ná
 16: ołtarzu/ czefć á chwałę Bogu dawał/
 17: yáko íam Bog przez Moizeffá był ro=
 18: íkazał. Yedno iz nye krolowi/ ále ká=
 19: płanowi należáá. Teżci fye yemu wi=
 20: dzyáło izeby abufus był/ iz káplani
 21: myeli íami kádźić/ to yeft modłę Bogu
 22: dáwác. Yednák prętkyey kaźni nye v=

23: Ífedł. Nye mnyeyći Nádáb et Abiu ká=

24: płani/ fynowye Aaronowi/ zá abufum (*marg*) Leuit. 10. (-)

25: myeli/ iżeby roznońć myeli myeć w og=

nyu ku

strona: O

z Mnichem.

1: nyu ku ofyárom á kádzenyu. A yed=

2: ná k ye Bog z trzałkyem opalił/ y po=

3: bił/ iż cudzy ogyeń ofyárováli/ á nye ten

4: ktory wítawicznye ná ołtarzu gorzał.

5: Tákżeć wyele rzeczy w wítawách y zwy=

6: czáyoch końcyelnych cí nowi Ewángeli=

7: íci zá ábufus máyą/ ktore dobre fą á

8: chwalebne/od fwyętych oycow/ concy=

9: liy/ y Apoštołow nam przez ręce po=

10: dáne. Ná ktore fye oni śmyele/ nye vt=

11: cíwye/ á bez wífelkyego wftydu y bo=

12: yáźni Bożey tągáją. A ták zelżyli y

13: obrzydźili ludźyom wífyńtek obrząd ko=

14: ícyelny/ iż fye yuż też fąmi fkárzą ná

15: íwą wolą y ná nyenabożeńńtwo ludźi/

16: ktore fąmi ktemu przywyedli. A yelli

17: też nyektorych dobrych rzeczy álbo v= (*marg*) Yáko fye

: mamy zá

: chowác

: około złe

: go vżywá

: nya rze=

: czy dob=

: rych. (-)

- 18: łtaw źle vzywano álbo vzywáyą/ tedy=
 19: by ábuřum łámego okázác y zložyc/ á
 20: rzecz w łobye dobrą w łwey myerze y
 21: wadze zołtáwić. A yednák y tego by
 22: łye żaden łam yeden álbo kilká ich wá=
 23: żyć/ áni łye ná łwoy rozum łádźić nye
 24: myeli/ y w máłych á lekkich rzeczach.

O

Lekkać

strona: Ov

Rozmowá Dworzániná

- 1: Lekkać rzecz byłá/ á iż ták rzekę/ ni= (*marg*) Od v=
 2: łtaw y z=
 3: wyczá=
 4: yow ko=
 5: łćyelnych
 6: odłtępo=
 7: wać nye=
 8: mamy
 9: 1. Cor. 11. (-)
 10: czemna/ męzczyznam z odkrytą álbo
 11: przykrytą **głowa** [!] wkołćyele łye modlić/
 12: tákże y byałym głowam. A yednák
 13: Swyęty Páweł/ ktory wolność krzełci=
 14: yáńfką włfedy wyfoce wyłlawya/ w=
 15: tym przyzwyczáyu kołćyelnym łtoi/ y
 16: piłfe. Yelli łye kto zda łpornym być/ to
 17: yełt/ yełli kto co inego nyezwyczajne=
 18: go przed łye byerze/ my tákatego zwy=
 19: czáyu nyemamy/ áni kołćyoł Boży.
 20: Widźiř yáko tu zwyczajem łłumi wol=

- 13: noć á łwobodę krzełciyáńską/ którą
 14: wálfy Apóstołowye wífytki wítawy y
 15: zwyczáye dobre kázá. Nye mowi tu
 16: Swyęty Páweł/ Nic ná tym/ yeſli kto
 17: z odkrytą álbo zákrytą głową fye mo=
 18: dli: yáko cí nowi mowýá: Nic ná
 19: tym yeſli kto w pyátek álbo w nye=
 20: dzyełę połci/ álbo połcye iż myęło ál=
 21: bo ryby ye/ álbo iż inych ceremoniy á
 22: obrzędow kołcyelnych nye dzyerzy.
 23: Ale mowi: My tákyego zwyczáyu nye
 24: mamy/ áni kołcyoł Boży. Yákoby zá=

groził/

strona: O2

z Mnichem.

- 1: groził/ Yeſli fye kto z kołcyołem Bo=
 2: żym zgadzác á fluchác go nye chce/ nye=
 3: chay włpomni co pan Kryłtus powye=
 4: dzyał/ iż ma być myan zá pogániná/
 5: y celniká. Teżci máła rzecz fye wi=
 6: dzyála w ráyu yáblká vkuśić z drzewá
 7: vmyeętnołci dobrego y złego/ ktore (*marg*) [Gene. 3.](#) (–)
 8: nye mnyey od Bogá było łtworzone/
 9: yáko inłfe. A yednák iż fye tego Yádam
 10: z Yewą nád przykazánye Boże wáżyli/
 11: cyęłzko zgrzełfyli. D. Nye rownay ludz=
 12: kich wítaw do Bożego przykazányá. M.
 13: Ya nye rownam/ ále rowna łam pan
 14: Kryłtus/ mowýác do Apóstołow: Kto
 15: was flucha/ mnyey flucha: A kto wámi

- 16: gárdzi/ mną gárdzi:(*marg*) Lu. 10. (-) A kto mną gárdzi/
 17: gárdzi tym/ który mnye poflał/ to yeft
 18: Bogyem. Widziífz iż nye inaczey każe
 19: fluchác Apoftołow/ to yeft przełożonych
 20: kołcyoła fwyętego yedno yáko Bożego
 21: przykazánya. A kto ich álbo kołcyoła
 22: nyeflucha/ każe go myeć zá celniká/ to
 23: yeft przezduífneho człowyeká/ y zá po=
 24: gániná. A przeto y w namnyeyífych

O ij

rze=

strona: O2v

Rozmowá Dworzániná

- 1: rzeczach nye mamy łobyie lekko wáżyć
 2: wftaw y zwyczáyow kołcyoła połpoli=
 3: tego.(*marg*) 2. Re. 15. (-) Lepífieć pośluffeńítwo niż ofyá=
 4: ry. A yákoby grzech wrożenia fprzeći=
 5: wyác fye: A yákoby bálwochwálftwo
 6: nye chćyeć przeftáwác. A nye podoba
 7: fye co komu w kołcyele/ cyerp z poko=
 8: rą y fkromnołcyą/ nye fądzác fye wfie=
 9: tecznye ná fwoy rozum. A proś páná
 10: Kryftuflá/ áby oblubyenicę fwoyę wedle
 11: woley fwey fwyętey rządził y fprawo=
 12: wał przez ty/ ktore ná myeyłcu fwym
 13: zołtáwił/ y którym trzodę fwoyę poru=
 14: czył:(*marg*) Oddzye=
 : lenye od
 : kołcyoła
 : yáko cyę
 : fzki grze=

ch. (-) A nye odryway fye od yedności ko=

15: ícyoła fwyętego/ dla tego coć fye nyepo=

16: doba. Odłączył fye Chore kápłan/ Da=

17: than/ y Abiron/ zacni ludźye/ ze dwye=

18: má fty y pyącyądzyefyąt czelnych ludzi

19: y przełożonych/ od zboru żydowŕkyego(marg) Num. 16. (-)

20: przeciw Moizeŕfowi y Aaronowi wo=

21: dzom/ y nawyŕŕŕfym przełożonym lu=

22: du onego/ á nye dla czego inego/ iedno

23: dla ŕluzby Bożey/ ktorey chćyeli zá ro=

24: wno z Aaronem y fynmi yego vczęŕni=

ki być/

strona: O3

z Mnichem.

1: ki być: wnet fye żyemyá otworzyła/ y

2: požárła ye wŕŕŕfki żywe. W Nowym

3: też zakonye odłączył fye Audius czło=

4: wyek dobrego żywotá od yedności ko=

5: ícyoła/ nye dla czego inego/ yedno dla

6: złego á nyeprzykłađnego żywotá du=

7: chownych przełożonych/ yáko piŕŕŕ E= (marg) Epiph. cō.

hæref. li. 9.

to. 2. (-)

8: piphánius biŕkup zacny/ y dla tego

9: myedzy kácerzmi yeŕt policzon. Ták=

10: że y Nowátiani/ ácz wniczym nye błą=

11: dźili/ yedno iź przeciw koŕcyelnemu z=

12: dányu álbo zwyczáyowi tfirdźili/ iź

13: nye máyą być ku pokućye y rozgrzeŕŕe=

14: nyu przypuŕŕczeni ći/ ktorzy fye w me=

- 15: kach páná Kryřtuřá záprzeli. Ták to ćyę=
 16: řzki grzech yeřt/ od yednořci řye odřřcze=
 17: pyáć/ iż teź ćyęřřřřy być nye moźe. A
 18: nye mnimay iźeby to łzeyřřa kaźń by=
 19: řá/ odrzuconym być od kořćyolá/ niźli
 20: oná źydowřka. Abowim gdyź wřřřřtek
 21: kořćyol álbo zbor krzeřćiyáńřki yeřt yed=
 22: no ćyáło/ ktorego řpráwá y źywot w=
 23: řřřřtek z páná Kryřtuřá/ yáko z głowy
 24: płynye/ yákoźkolwyek chory albo obrá=

O iij

źony/

strona: O3v

Rozmowá Dworzániná

- 1: źony członek/ moźe być vzdrowyon/ po=
 2: ki řye ćyáła dźyerźy/ y owřřem y zmar=
 3: twyony moźe być oźywyon/ zwłářřćá
 4: gdyź tákyego lekarźá ma to ćyáło/ kto=
 5: ry y martwe krzeři. Ale gdy odćyęť be=
 6: dźye/ álbo řam řye oderwyę/ by teź
 7: był nacářřřy/ nye moźe być yczeřtni=
 8: kyem dobrodźyeyřtw/ ktore w to ćyáło
 9: z głowy yego płyną: A ták áni żywo=
 10: tá myeć nyemoźe: Y coźkolwyek czy=
 11: ni álbo ćyerpi dlá páná Kryřtuřá/ nye
 12: yeřt mu to pomocno/ yáko o tym
 13: řwyáđřřy řwyęty Auguřtyn/ [de bapt.](#)
 14: [cont. Donatiftas.\(marg\) Auguř. de](#)
 15: [bap. cont.](#)
 16: [Donat.](#) (-) Co pomaga człowye=
 17: kowi zdrowa wyárá/ álbo řnadź zdro=

16: wa śwyatość wyary/ gđzye śmyertel=

17: ną rana odłczepyenya ząglądzone yeft

18: zdrowye miłości? Tąkże y Swyęty

19: męczennik Cypryan.(*marg*) Cyp. epła.

20: 2. ad Cor.

21: Papam. (-) By też dobrze kto

22: z takich był yeft/ nye może łoby pobła=

23: gąc/ yákoby w wyznányu imyenyá

24: (rozumyey páná Krystufowego) Gdyż

25: pewna yeft/ yeftli tácy nye w kołcyele

26: zabići będą/ iż nye yeft to koroná wyá=

ry/ ále

strona: O4

z Mnichem.

1: ry/ ále owłleyki kaźń nyewyerności.

2: Tąkże *cont. Nouát.* męczennikyem być

3: nyemoże ten/ ktory nye yeft wkołcyele.

4: A nye mnimay iżeby to ci śwyęci do=

5: ktorowye łoby z pálcá wyfsáli. Máya

6: to z Páwłá fwyętego/ gđzye piłfe/ By (*marg*) 1. Cor. 13. (-)

7: kto yęzyki człowyeczymi/ y też Anyel=

8: łkimi mowił/ by myał proroctwo y v=

9: myał włfyłtkye táyemnice/ by myał

10: włfelką náukę/ włfelką wyarę/ ták iże=

11: by też gory przenośił/ by rozdał włfyłt=

12: kę máyętność fwoyę/ ná pożywyenye v=

13: bogich: Ná konyec/ by też wydał cyáło

14: fwoye ták żeby gorzał/ á miłości by nye

15: myał/ nic mu to nye pomoże. A gđzye

16: roztárgnyenye/ támci zgody/ yedności/

17: y miłofci nye.(*marg*) 1. Cor. I.

⌘ & 12. (-) Przeto też do Corin=

18: tow piłłac/ nąpomina y prosi/ áby nye

19: były myedzy nyemi rołtyrki. Y łam

20: pan Kryłtus niczego nam wyęcey nye=

21: zálezil/ yáko yedność y miłofć łpolną/

22: y tę dwoyę rzecz yákoby zá háłło álbo

23: pyątno łwym krzelćiyanom zołtáwił.

24: Stądże yełt/ iż Cypryan łwyęty łlu=

łłnye

strona: O4v

Rozmowá Dworzániná

1: łłnye odłłczepyeńce/ choćya okołó wyá= (*marg*) Cypri. in

⌘ ep. ad Ma

⌘ gnum. (-)

2: ry nye błądzą/Ancykryłty zowye/ to

3: yełt przeciwniki Kryłtułowemi/ potfir=

4: dzáyac tego piłmem łwyętym á łlo=

5: wem Bożym. A yełli przeciwnicy

6: Kryłtułowi/ toć nye krzelćiyánye. A nye

7: kłádzye w tym żadney roznołci myedzy

8: odłłczepyeńcem á kácerzem. Wczym

9: nye odłłtrzela łye też od nyego wáız Bul=

10: lingerus/ ták piłłac.(*marg*) Bullin. in.

⌘ Anabapt.

⌘ tracta. 6. (-) Kácerzomci przy=

11: woita kołcyoł tárgác/ odłłączác/ náłłá=

12: dowce łoby yednác/ trzodżye nyeprze=

13: pułłczác/ rołtyrki łyać/ złych á przewro=

14: tnych rzeczy vczyc/ ludżye zá łoba ćya=

- 15: gnać/ łrony/ łekty/ á bunty czynić/ á
- 16: włafny kołcyoł łtawić. Toż wálz ápo=
- 17: łtoł piłłe/ á miłtrzá łwego Lutrá ze w=
- 18: włłfłtkimi yego vcznyámi/ bá y łámega
- 19: łyebye potępya. Dwo. A wyęc ma=
- 20: my dla zgody ćirpyeć ábufus/ łuper=
- 21: łtite/ y bólwochwálłtwá/ yełli ktore łye
- 22: wkołcyoł wkráđły? ktore by były yál=
- 23: nye przećiw łlowu bożemu/ Bogu łći
- 24: ychwały vwłaczáły/ páná Kryłtułowy

załługi

strona: P

z Mnichem.

- 1: załługi y dobrodzyeyłtwá gáśily. Boże
- 2: vchoway. Nye ćirpiałći Páweł Swyęc=
- 3: ty áni Pyotrowi/ áni Corinthom/ áni
- 4: Gáláthom/ áni żydom kyedy co tákye=
- 5: go baczył. M. Coż tákyego náyduyełz
- 6: w kołcyele połpolitym/ co by było prze=
- 7: ćiw łlowu Bożemu? czymbyłye łći y
- 8: chwały Bożey vwłaczáło: á záłługi y
- 9: dobrodzyeyłtwá Kryłtułowe gáśily?
- 10: D. A za máło tego ći nowi káznodzye=
- 11: ye okázuyą?(*marg*) Ktore rze
- ⋮ czy zá á=
- ⋮ bufus má
- ⋮ yą Lutro
- ⋮ wye. (–) A to przyymowánye ćyá=
- 12: łá Bożego pod yedną ołobą. Bezzeń=
- 13: łtwo wálłe duchowne/ to yełt celibatus

- 14: y ine fluby/ Czyfćyec/ Mife/ Zálomfife/
 15: y wigilie/ wzywánye fwyętych/ vtćye=
 16: nye trupich kołci á śćirwow/ Odpufty/
 17: Obrázy/ Pokuty/ álbo dofyc vczynyenia
 18: zá grzechy/ Ofyáry/ Zaflugi dobrych v=
 19: czynkow/ Swyęceny wody/ Soli/
 20: Zyoł/ Oleyu/ Chlebá/ Krzyźmá. rć.
 21: Obwyzánye ná pofty/ ná śwytá/ ná
 22: fpowędź/ ná pofluffeńftwo kfyęzey/ bi=
 23: fkupom/ y papyezowi/ y ine vftáwy y
 24: wymyfly ludzkye pod klátwą y grze=

P

chem

strona: Pv

Rozmowá Dworzániná

- 1: chem śmyertelnym/ y wyele inych za=
 2: bobonow/ ktore (yáko oni powyádáyą)
 3: wolność krzełciyánfką przez mękę páná
 4: Kryftułowę nábytą znyewoliły/ bár=
 5: żyey niżli żydy zakon ftáry/ á vftáwy
 6: licemyernicze/ á chwałę Bożą ná ftwo=
 7: rzenye przenyofly. Tegoć by fye żad=
 8: nemu práwemu krzełciyáninowi cyer=
 9: pyeć nyegodźiło/ by náwyęcey papyez
 10: ze wlfyftkimi Kárdynały/ Bifkupy/ y
 11: conciliámi przykázowáli. Y owffem
 12: godźiłoby fye wtey myerze powyedźyec
 13: to co Apoftołowye żydowfkim przeło=
 14: żonym powyedźyeli: Iż wyęcey przy=
 15: ftoi Bogá fluchác/ niżli ludzi. Y co fwyę=
 16: ty Páweł píffe/ Bych fye yeffcze lu= (marg) Galat. 1. (-)

17: dżyom podobał/ nye byłbych flugą Bo=

18: żym. M. Wyęc y to wfłyfłtko ty yełfcze

19: małz zá ábufus? Yełfczełz nye wyerzyłz

20: iż to łą rzeczy dobre y fwyęte? ktore z

21: łtarádawná w kofćyele krzełćiyáńłkim

22: trwáły/ á nye w krádły fye milczyem.

23: Ale przez oyce fwyęte y zbory álbo con=

24: cilia duchem fwyętym łpráwowáne/

łą vłtá=

strona: P2

z Mnichem.

1: łą vłtáwyone álbo potfirdzone/ y máyą

2: grunt z flowá Bożego/ álbo wżdy nye

3: łą przeciw flowu Bożemu/ á nye záć=

4: myáyą/ ále owłłem bárzyey obyášnyá=

5: yą y rozłławyáyą chwałę Bożą/ y za=

6: flugi y dobrodzyeyłtwá páná Krytułó=

7: we: Yákom to ponyekąd yuż y z Lu=

8: trowego y vcznyow yego píłmá wyłł=

9: łłey pokazał. Iż ich cí łámi nye wfłyfłt=

10: cy áni záwłłe gányą/ ále zá dobre má=

11: yą y vczą. D. Trzebá by to dowodnyey

12: vkázác łkąd inąd á nye z Lutrá/ áni z

13: yego vcznyow/ gdyż ták łą nyeułtáwicz=

14: ni á odmyenni w łwey náuce/ yákoś ty

15: wyłłłłey okazał. Czego nam náłłfy cí

16: dworłcy káznodzyeye nye powyádáyą/

17: áni tákich kłyąg vkázuyą. (marg) Czego fye

: ma dzyer

: żeć krze=

: łciyáńłki

: człowyek. (-) M. nye trzebáć

18: ná to inego dowodu człowyekowi prófte

19: mu krzełciyáńłkyemu/ y owłfem y ná

20: náuczeńłfemu/ yedno iż ták kołcyoł po=

21: łpolity dźyerży/ y dźyerzeń każe/ ktorego

22: kto nyefłucha/ Bogá łámego nyefłucha/

23: á ma być myan zá pogáńiná. A wáłz

24: teź Vrbanus Regius tákże in Catechif=(marg) Vrb. Reg.

: in catech. (-)

P iij

mo. Ty/

strona: P2v

Rozmowá Dworzániná.

1: mo. Ty/ oycow práwye trzymájących

2: y kołcyoła wyáry náłláduy/ á dołyc

3: przełpyecznym bęđzyełz. Dworzánin.

4: Teźci Luteranowye/ bá y Sákrámen=

5: tarze y Nowokrzczęńcy myenyą y tfir=

6: dżą/ iż v nich yełt prawđziwy kołcyoł/

7: á iż nye oni/ ále Pápiłtowye od nyego

8: odłtąpili. Mnich Táłci powyádáyą:

9: Ale nye yełt ták. Abowim nye yełt

10: tám yeden/ Swyęty/ połpolity/ y Apo=

11: łtołłki kołcyoł/ yáki oni fnámi wełpołek

12: (ále włty tylko) wyznawáyą/ gđzye nye

13: zgodá/ łwowlona odmyennołć/ á nye=

14: pewnołć náuki odłáczeny yedney krá=

15: iny/ álbo narodu á yednego wyeku/ od

16: inych/ nowy á nye od Apołtołow połtá=

17: wyony porzádek włtaw y przełóżeń=

- 18: Itwá/ álbo iż włafnyey rzekę nierząd/
19: co fye v nas nye náyduye. Yáko tež
20: ponyekát dofyc ozdobyne połącinye o
21: tym nápifał Stániłlaw Orzechowłki
22: przed kilkyem lat. A ták myć z kołcyo=
23: lem dżyerżymy. Ale oni fye od nyego
24: odffczepili. Dworzán. Yuż mi fye ták

pomye=

strona: P3

z Mnicchem.

- 1: pomyeffáło w głowye/ iż nye wyem
2: czego fye dżyerżeć. Mních. Vkażę ya
3: tobye/ czego fye małz dżyerżeć/ á nye z=
4: błądżifz. Ale yuż fye teraz opozdżiło.
5: Odložmy to ná inłfy dżyeń. Dworzan.
6: Nyedługo odwłaczay/ bárzo ćye prośfę.
7: Boś mi yuż obrzydżił tę náukę Luter=
8: fłką/ á w tey wálłey ktorą kołcyelną zo=
9: wyećye/ tež mi fye nye włłyfłtko podo=
10: ba. Przyydżifz yutro do mnye do gołpo=
11: dy. Mních. Nyewyem gdźye myełzkałz.
12: Azaby nye lepyey iżebyś ty do nas do
13: kołcyoła przyłfedł? A tám fye choćya
14: w kruczganku zeydżyemy. Dworzánin.
15: Dobrze. A o ktorey godżinye? Mních.
16: O dwunałtey. Dwor. Dobrze. Mních.
17: Ty do tąd proś Bogá/ by nam obyemá
18: łáfki fwey vżyczyć raczył ku chwale
19: fwey fwyętey/ A ya też będę/
20: á to y łtym brátem.

21: Dobra noc.

22: D.

23: Bodaćcy zdrowi śpáli.

24: Dokończenie.

P iij

strona: P3v

1: Wybiyano w Krákowye przez

2: Lázarzá Andryfá.

3: Látá Bożego.

4: MDLI

5: grafika